LITTERAE CIRCULARES

AD

VENERABILEM CLERUM ALMAE DIOECESIS

QUINQUE-ECCLESIENSIS

DIMISSAE ANNO DOMINI 1915.

QUINQUE-ECCLESIIS,

TYP. „DUNÁNTÚL" R. T.

Absolutio militum, qui ad praelium vocantur . . . . . 44.
Abstinentiae disciplina . . . . . 1.
Absztinens Keresztegyesület . . . . . 100.
Alapokban és alapitványokban a háború okozta károsodások bejelentendők . 47.
Alkohol elleni küzdelem . . . . . 144.
Alturai plebániai hivek anyakönyvi adatai . . . . . 210.
Anyakönyvi kivonatok árvaszékek megkeresésére hivatalból dijmentesen állitandók ki 154.
Auerbach Josephus . . . . . 56.
Auguszt Stephanus . . . . . 112. 139. 213.
Aulik David . . . . . 125. 139.
Állampolgárság hiteles megállapitása . . . . . 17.
Államsegély (iskola-épitési) szerzetes rendek számára . . . 119. 233.

Baranyai Joannes . . . . . 239.
Baranyavármegye szabályrendelete a 15 éven aluli gyermekeknek nyilvános helyekről való eltiltása tárgyában . . . . . 126. 253.
Baranyavármegye közig. bizottsága a tankötelezeknek mezőgazdasági munkákra való felhasználása tárgyában . . . . . 72.
Bauer Josephus . . . . . 181. 206.
Bálind Franciscus . . . . . 80. 260.
Benedek pápa (XV.) békeszózata . . . . . 171.
Benedek pápa (XV.) képei . . . . . 10. 190.
Benedictus Papa XV: „Incruentum Altaris“ constit. apost. de sacro ter peragendo in die sollemnis commemorationis omnium fidelium defunctorum . 201.
Bencze Ernestus . . . . . 112.
Bende Josephus 80. 99. 213
Berlakovich Joannes . . . . . 27.
Berta Antonius . . . . . 239.
Békeima a májusi ájtatosságban . . . . . 80.
Bérmálás . . . . . 81.
Bikal . . . . . 238.
Biró Emericus . . . . . 26.
Biswurm Adamus . . . . . 80.
Bizonyitvány-ürlapok ügye elemi iskoláknál . . . . . 70.
Blandl Georgius . . . . . 206.

Boromisza-féle tanulmányi ösztöndijra pályázati hirdetmény . . . . 67.
Bótz Josephus . . . . . 27.
Bőbel Joannes . . . . . 206.
Bődy Stephanus . . . . . 150.
Bőjti fegyelem . . . . . 1.
Bőjti szózat . . . . . 35.
Braun Stephanus . . . . . 181.
Breviarii typici Vaticani approbatio . . . . . 2.
Breviarium s az egyházmegyei proprium . . . . . 34.
Breviarii lectiones contractae . . . . . 124.
Budanovich Vincentius . . . . . 259.

Censores dioecesani nominantur . . . . . 238.
Cim és Névtár (Magyarország Tiszti) . . . . . 110. 190.
Concursus pro parochia Bikal . . . . . 238.
„ „ „ Czikó . . . . . 180.
„ „ „ Dunaföldvár . . . . . 26.
„ „ „ Hetvehely . . . . . 160.
„ „ „ Kistengelicz . . . . . 99.
„ „ „ Kisvaszar . . . . . 56.
„ „ „ Kővágószőllős . . . . . 160.
„ „ „ Pécs-budai-külv. . . . . 113.
„ „ „ Pécsvárad . . . . . 151.
„ „ „ Püspökbogád . . . . . 151.
„ „ „ Tevel . . . . . 259.
Concursus in Seminarium . . . . . 105. 139.
Congregatio Concilii: Dubia circa Missam pro populo . . . . . 14.
„ „ Ius funerandi milites . . . . . 180.
„ Consistorialis: Decretum de vetitis nobilitatis familiaris titulis et signis in episcoporum inscriptionibus et armis . 111.
„ „ Indultum concedendi clericis administrationem in arcis nummariis . . . . . 258.
„ Negotiis Eccl. Extraord.: De cura captivorum . . . . 23.
„ „ „ „ De invocatione „Regina Pacis, ora pro nobis“ addenda postremo loco in Litaniis Lauretanis . . . . . 257.
„ Officii: Conceduntur indulgentiae se per quandam orationem D. N. I. C. devoventibus . . . . . 14.
„ „ Oratio pro pace a Ssmo D. N. proposita indulgentia CCC dierum ditatur . . . . . 43.
„ „ Tribuitur altaris privilegium pro missis celebratis in suffra-

gium eorum qui, praesenti bello perempti, in purgatorio detinentur . . . . . 43.
Congregatio Officii: Derogatur a quadam clausula in favorem sacerdotum pia obiecta benedicentium tempore belli . . . . 44.
» » Pium exercitium XV feriis tertiis ante festum S. Dominici Conf. 123.
» » Super cultu SS. Cordis Iesu Eucharistici . . . 137.
» » Circa facultates et privilegia secretariorum Piorum Operum Propagationis Fidei, S. Francisci Salesii et S. Infantiae . 211.
» » Solvuntur quaedam dubia circa indulgentias Apostolatui Orationis adnexas . . . . . 211.
» » Circa privilegii altaris applicationem . . . . 212.
» » Conceditur facultas sacerdotibus operam suam militibus impendentibus, benedicendi numismata S. Benedicti . . 221.
» » Indulgentiae recitantibus orationes quasdam pro pace . 221.
» » Invocatio ad B. V. a SSmo Rosario indulgentia C dierum ditatur . . . . . 237.
» » Conceditur facultas applicandi crucifixis indulgentias viae crucis in favorem militum, durante bello . . . . 257.
» Poenitentiariae: De sacerdotibus non capellanis ad exercitum pertinentibus quoad facultatem excipiendi confessiones fidelium durante bello . . . . . 56.
» » Declaratio de absolutione impertienda militibus ad praelium vocatis . . . . . 44.
» » De militibus in statu bellicae convocationis . 149.
» Rituum: Approbatio Breviarii typici Vaticani . . . . 2.
» » De collecta pro re gravi imperata . . . . 13.
» » Solvuntur dubia quoad tertiam orationem diebus infra octavam Festi Circumcisionis D. N. I. C., si hoc festum sit titulare alicuius Ecclesiae . . . . . 45.
» » Solvuntur dubia quoad ordinem administrandi sacram communionem peculiari habito respectu ad ministros altaris . 45.
» » De syllabis hypermetricis quoad cantum . . . 123.
» » Missae votivae durante praesenti bello . . . 149.
» » Commemoratio de Anniv. elect. et consecr. Episcopi . 179.
» » Benedictio domorum diebus Sabbatum S. proxime praecedentibus et toto tempore quadragesimali . . . 179.
» » De imaginibus beatorum publicae venerationi expositis . 192.
» » De tribus missis in die sollemnis commemorationis omnium fidelium defunctorum celebrandis . . 204. 249.
» Sacramentorum: De sacra communione et de celebratione Missae in castris . . . . . 55.

Congregatio Sacramentorum: Dubia circa Ordinariorum facultatem permittendi celebrationem Missae per modum actus . . 97.
Consultores parochi . . . . . 237.
Cserta Joannes . . . . . 99. 125. 139.
Csizmadia Aloysius . . . . . 180.
Csizmadia Stephanus . . . . . 125.
Csokonay Adalbertus . . . . . 125.
Csomagokért fizetendő fekbér . . . . . 235.
Czernohorszky Josephus . . . . . 151.
Czikó . . . . . 180. 206.

Dispensatio circa opera servilia . . . . . 112.
Döbrössy Aloysius . . . . . 16.
Dőry Ladislaus . . . . . 205.
Dunaföldvár . . . . . 26. 160.

Egyetemi tanszékre pályázat . . . . . 67.
Egyházmegye felajánlásának megujítása . . . . . 251.
Egyházmegyei tanitók fegyelmi tanácsa . . . . . 260.
Elemi népiskola VI. osztályába járó tanulókról jelentés teendő . . . 51.
Elemi iskolák évzáró vizsgái . . . . . 70. 74. 106.
Elmebetegségben szenvedettek s gyenge elméjüek védkötelezettsége . . 19.
Evetović Antonius . . . . . 259.
Examinatores prosynodales nominantur . . . . . 237.
Élelmiszerekkel való takarékoskodás s ezek pótlása . . . . . 57.
Épületek (plebániai) fentartásánál a kegyuri földjövedelem felhasználása . . 125.

Faust Antonius . . . . . 260.
Fegyelmi Tanács . . . . . 260.
Fehérváry Franciscus . . . . . 80.
Fehérváry Josephus . . . . . 125.
Fejes Joannes . . . . . 161.
Felajánlás (egyházmegyei) Jézus legszentebb Szivének . . . . . 251.
Felekezeten kivül állók hozzájárulása a róm. kath. iskola fentartásához . . 164.
Felekezeti iskolának a község részéről való segélyezése tárgyában elvi döntés . 234.
Feloldozása (absolutio) a hadbavonuló katonáknak . . . . . 44.
Fent Julius . . . . . 213.
Fémgyüjtés hadi célokra . . . . . 107.
Fémtárgyak gyüjtése tárgyában az „Uránia Orsz. Nővédő Egy.“ felhivása . 135.

Fényes Antonius . . . . . 181.
Fogadalmi (nemzeti) templom . . . . . 209. 244.
Fogyasztók Hadibizottságának felhivása . . . . . 48.
Folnegović Georgius . . . . . 99. 138.
Földjövedelem (kegyuri) felhasználása plebániai épületek karbantartásánál . 125.
Földmivelésügyi miniszt. rendelkezés gazdasági munkák elvégzése tárgyában . 27.
Földmunkaváltsági nyugtatványok bélyegmentességéről közigazgatási birósági itélet 152.
Frost Petrus . . . . . 80. 239.

Gaál Joannes . . . . . 180.
Gartner Alexius . . . . . 99.
Gazdasági munkák elvégzése tárgyában rendelkezés . . . . . 27.
Gábor Georgius . . . . . 181.
Gábor Paulus . . . . . 112. 125.
Gebauer Nicolaus . . . . . 260.
Gedeon Alexander . . . . . 27. 181.
Gere Gabriel . . . . . 239.
Görzi papi betegsegélyző egyesület . . . . . 52.
Gubacsok gyüjtése . . . . . 207.
Gyalogjáró költsége templom, plebániaház s kántorlak előtt . . . . 240.
Gyermekek törvényesitése utóházasság folytán . . . . . 16.
Gyermektelepek felállitása . . . . . 108. 146.
Gyermekeknek (15 éven aluli) nyilvános helyekről való eltiltása tárgyában Baranyavármegye szabályrendelete . . . . . 126. 253.
Gyermekmenhelyi gyermekek felkarolása . . . . . 146.
Gyermekkórház (Központi Gyüjtő) javára iskolai gyüjtés . . . . 207.
Gyertyák használatának korlátozása . . . . . 250.
Gyikos Petrus . . . . . 3.
Gyónás (husvéti) idejének kiterjesztése . . . . . 24.
Gyömörey Sigismundus . . . . . 27.
Gyüjtés a rokkant katonák javára . . . . . 140. 170.

Hadbavonuló katonák absolutioja tárgyában declaratio . . . . . 44.
Hadifogoly katonáink segélyezése . . . . . 30.
Hadifogoly katonáknak s internáltaknak szóló postaküldeményekre vonatkozó hirdetmény . . . . . 60.
Hadikölcsön ajánlása . . . . . 93. 114. 217.
Hadikölcsön (tanitóknál) elszámolása tárgyában miniszt. rendelet . . . 69.
Hadi beszédek ajánlása 87
Hadi célokra szolgáló fémek gyüjtésénél tanitók és iskolások közreműködése 107. 135.

Hadi célokra felajánlt fémtárgyak beváltása . . . . . 177.
Hadi célokra szánt egyházi fémtárgyak beküldése . . . . . 239.
Hadi célra harangok . . . . . 142. 174.
Hadi zászlószög . . . . . 188.
Hadisegély ügyében Ő-Felségének legkegyelmesebb kézirata . . . . 3.
Hadsegélyző Hivatal „Utmutatója“ . . . . . 233.
Hadsegélyző Hivatal köszönete az iskolák karácsonyi gyüjtéseért . . . 6.
Hadsegélyző Hivatal által forgalomba hozott érmek s gyürük ajánlása . . 8.
Hadsegélyző Hivatal feladatáról . . . . . 155.
Hal Paulus . . . . . 80. 181.
Halottak napjára engedélyezett három szentmise . . . . 201. 204. 210. 249.
Harangok hadi célra . . . . . 142. 174.
Hardy Ernestus . . . . . 27. 99. 161. 180.
Hauser Emericus . . . . . 161..
Háboruban elesett hősök árváinak támogatása . . . . . 7.
Háboru borzalmai között általános szentségimádás . . . . . 11.
Háboru tartamára a tábori lelkészek joghatósága gyóntatásra . . . 13.
Háboru idején buza és rozsterméssel, illetve buzaliszttel való takarékosság . 17.
Háboru folytán az alapokban és alapitványokban szenvedett károsodások bejelentendők 47.
Háboru tartamára az élelmiszerekkel való takarékoskodás s ezek pótlása ajánltatik 57.
Háboru idejében a tavaszi munkák elvégzéséről s a közélelmezés biztositásáról 81.
Háborunk az ifjusággal méltó módon ismertetendő . . . . . 85.
Háborus emlékképek . . . . . 109.
Háboru tartamára szolgai munkáktól való tartózkodás alól vasár- és ünnepnapokra felmentés . . . . . 112.
Háboruban feldúlt tűzhelyek ujraépitése . . . . . 194.
Háboruban elesett kárpáti hősök sirjainak gondozása . . . . . 196.
Háboruban elesett hősökért Requiem . . . . . 222.
Háboru pusztitásai között legtöbbet szenvedett lengyel népért imanap és gyüjtés 223.
Háboruban tüdőbetegséget szerzett katonák javára gyüjtés . . . . 232.
Házassági rendeletek . . . . . 16.
Hegedüs Josephus . . . . . 125.
Hetvehely . . . . . 160. 180. 206.
Hitoktatás tannyelve ismétlő iskolákban . . . . . 65.
Hofman Carolus . . . . . 161.
Honvédség tartalékában s póttartalékában levő segédlelkészek jelentkezése . 142.
Horváth Carolus . . . . . 161.
Horváth Dionysius . . . . . 99.
Horváth Ludovicus iun. . . . . 16. 181.
Horvát-Szlavon-Dalmát Orsz. Kormány: rendelet lelkészi jövedelmek összeirása tárgyában . . . . . 4. 81.
Horvát-Szlavon-Dalmát Orsz. Kormány: az ifjuság istentiszteleti látogatása . 251.

Húsfogyasztás korlátozása 162
Husvéti gyónás idejének kiterjesztése 24

Illeték (vagyonátruházási) nem fizetendő, ha az egyház mint jogiszemély más jogi személytől vesz ingatlant . . . . . 116.
„Incruentum Altaris" constit. apost. de sacro ter peragendo in die sollemnis commemorationis omnium fidelium defunctorum . . . . . 201.
Irodalmi művek ajánlása:
„A Sziv" időszaki szemle . . . . . 215.
Bihun P.: „A gör. kath. liturgia értelmezése" . . . . . 236.
Buzsáky I.: „Gyakorlati hitelemzések" . . . . . 76.
„Confessarius Militum" . . . . . 33.
Denk R.: „Sankt Gerardus" . . . . . 248.
„ „: „Gebete für Krieger" . . . . . 248.
Friedrich S. (Paksy Gáspár): „Egyházi Énekek és Himnuszok" . . . 92.
„Gebetwacht" c. imakönyv . . . . . 92.
Hodács Ágost: „Imádságok és templomi énekek" . . . . 121.
Hodács Ágost: „Imádkozol-e még" c. füzet . . . . . 170.
Horváth Béla: „Mali molitvenik" imafüzet . . . . . 77.
Huszár E. dr.: „Szentségi jog" . . . . . 33.
„Jézus Legszentebb Szive" képes népnaptár . . . . . 248.
„Kath. Kántor" c. folyóirat . . . . . 256.
Kiss János dr.: „Religio" . . . . . 9. 265.
Kis dr. — Erős: „A magyar nyelv . . . . " c. munka . . . 158.
Müller Lajos: „A jó Isten kórháza" . . . . . 9.
„Novus confessarius polyglottus" . . . . . 54.
„Oltáregyesületi Utmutató" . . . . . 53.
Pallanik: „Az élő rózsafüzértársulat imakönyve" . . . . . 210.
Rech K. Géza imafüzete s „Missa tempore belli" fordítása . . . . 122.
„Rette deine Seele" . . . . . 77.
Romanecz A.: „Néhány szó a ker. szociálizmusról" c. könyv . . 157.
Rusznák Miklós dr.: „A keleti egyház miséi" c. mű . . . . 147.
Sailer I. M.: „Krankenbiebel" . . . . . 121.
Somssich — Stefan: „Magyarok imája" . . . . . 216.
Schreiner G.: „Stundenbilder" . . . . . 121.
Szent István Társulat: „Háborus idők imakönyve" . . . . 91.
Szent István Társulat kiadványai . . . . . 266.
„Tábori levelek" II. sorozata . . . . . 200.
Tomsa Ambrus: „A megfeszített üdvösség" . . . . . 121.
Tóth János: „Lourdes" . . . . . 265.
Wurm A. dr.: „Vom innerlichen Christentum" . . . . . 121.

Iskolaadóval a kegyúr megróható . . . . . 30.
Iskola (róm kath.) fentartásához felekezeten kivül állók kötelesek hozzájárulni 164.
Iskolák (szerzetesi) épitési államsegélye tárgyában miniszteri rendelet . 119. 233.
Iskolák (elemi) évzáró vizsgái . . . . . 70. 74. 106.
Iskolának (felekezeti) a község részéről való segélyezése tárgyában elvi döntés 234.
Iskolai épületeknek katonai célokra való lefoglalása tárgyában miniszteri rendelet 4.
Iskolai jelentések beküldendők . . . . . 106.
Iskolai (elemi) tanitás ügyében az 1915/16. évre rendelet . . . . 182.
Iskolai ifjuság istentisztelet-látogatása tárgyában horvát kormányrendelet . . 251.
Istentisztelet (ifjusági) látogatása tárgyában horvát kormányrendelet . . . 251.
Járda-készités költsége templom, plebánia és kántorlak előtt . . . . 240.
Jeiunii disciplina . . . . . 1.
Jeruzsálemi szentsírőrök segélyezésére adományok . . . . . 46.
Jézus legszentebb Szivének az egyházmegye felajánltatik . . . . 251.
József Kir. Herceg Szanatorium Egyesület javára gyüjtés . . . . 232.
Jung Adamus . . . . . 161.

Karácsonyi ajándékra katonák részére gyüjtés . . . . 241. 243. 256.
„Kath. Karitász“ pártolása . . . . . 21. 187.
Katonai személyek temetési eseteinek bejelentése . . . . . 46.
Katonaság részére mise s erről jelentéstétel . . . . . 139.
Katonák (sebesült) részére adományok kéretnek . . . . . 32.
Katonák feloldozása hadbavonulás előtt . . . . . 44.
Katonák (rokkant) javára gyüjtés . . . . . 140. 170. 214.
Katonák karácsonyára iskolai gyüjtés . . . . . 241.
Kántorlak előtti járda költsége . . . . . 240.
Káplánállomás szervezése Szabadszentkirályon . . . . . 113.
Kárász . . . . . 180.
Károly Ignatius . . . . . 79. 112.
Kárpátokban elesett hősök sirjainak gondozása . . . . . 196.
Kelemen Andreas . . . . . 239.
Kegyúr megróható iskolaadóval . . . . . 30.
Kegyúri földjövedelem felhasználása pleb. épületek karbantartásánál . . 125.
Keresztegyesület (Magyar Absztinens) . . . . . 100.
Késmárky Stephanus . . . . . 16.
Kéthelyi Josephus . . . . . 213.
Kisebb rendek feladása . . . . . 3.
Kiss Rudolphus . . . . . 260.
Kisszemináriumi papnövendékek népfölkelői szolgálata . . . . . 104.
Kistengelicz . . . . . 99. 139.

Kisvaszar . . . . . 56.
Koch Aloysius . . . . . 125.
Koch Julius . . . . . 259.
Komócsy Stephanus . . . . . 27. 181.
Kongrua-összeirás Horvát-Szlavonországban . . . . . 4. 81.
Korcsmák s egyéb nyilvános mulatóhelyek látogatásától 15 éven aluli gyermekek Baranyavármegye szabályrendeletével eltiltatnak . . . 126. 253.
Koronai tételek . . . . . 34.
Korpótlék (lelkészi) . . . . . 32. 134.
Kovács Antonius . . . . . 27.
Könyvestáblák felállítása templomokban . . . . . 76.
Közélelmezés biztositása . . . . . 81.
Központi Gyüjtő Gyermekszanatorium javára iskolai gyüjtés . . . . 207.
Kővágó Petrus . . . . . 160.
Kővágószőllős . . . . . 160. 180.
Kubesa Eugenius . . . . . 112.

Lackenbacher-féle dijra pályázat . . . . . 133. 169.
Lajos Julius . . . . . 181.
Leicht Aemilius . . . . . 151.
Lelkészek illetménye a sebesülteket szállító vonatok kisérete cimén . . 255.
Lelkészek, kik hivatásukat elhagyták, katonai szolgálatra kötelezettek . . 103.
Lelkészi jövedelmek összeirása Horvát-Szlavonországban . . . . 4.
Lelki gyakorlatok nem tartatnak közösen . . . . . 112.
Lelkigyakorlatok papok részére . . . . . 135. 236.
Leltárak elkészitése . . . . . 113.
Lengyel népért imanap s gyüjtés . . . . . 223.
Léh Josephus . . . . . 80. 161.
Loschert Casimirus 30

Madarak és Fák napja . . . . . 90.
Magyar Absztinens Keresztegyesület . . . . . 100.
Magyarország Tiszti Cim- és Névtára . . . . . 190.
Marek Josephus . . . . . 239.
Martinkovics Ioannes . . . . . 16.
Marton Alexander . . . . . 99.
„Maxima cura“ const. értelmében a zsinati vizsgálók s parochi consultores kinevezése . . . . . 237.
Mayerhof Petrus . . . . . 125. 161.
Májusi ájtatosságban pápai békeima . . . . . 80.

Máriafalva . . . . . 263.
Menekültek bejelentése . . . . . 129.
Mezőgazdasági munkákra tanköteles ifjuság felhasználandó . . . . 72.
Milfajt Antonius . . . . . 125.
Mindszenti Guilelmus . . . . . 238.
Mise a katonaság részére s erről jelentéstétel . . . . . 139.
Moransch Georgius . . . . . 27.
Mors Petri Gyikos . . . . . 3.
„ Petri Streicher . . . . . 25.
„ Emerici Biró . . . . . 26.
„ Josephi Auerbach . . . . . 56.
„ Philippi Ollé . . . . . 124.
„ Stephani Bődy . . . . . 150.
„ Claudii Card. Vaszary . . . . . 191.
„ Caroli Prikler . . . . . 259.
Mosonyi Dionysius . . . . . 27.
Mözs . . . . . 160.
Müller Josephus . . . . . 181.

Nagy Stephanus . . . . . 27.
Nemzeti áldozatkészség szobra . . . . . 209.
Nemzeti fogadalmi templom . . . . . 209. 244.
Népfölkelő (B. alosztályu 43—50 éves) tanitókról kimutatás . . . . 213.
Népfölkelő felmentett tanitók állásváltoztatásáról jelentés teendő . . . 244.
Népfölkelő s póttartalékos tanitók felmentése és szabadságolása . . . 260.
Népfölkelők (B. alosztályu) nem kötelesek a felmentési javaslat elintézése előtt bevonulni . . . . . 154.
Népfölkelő szolgálatra alkalmas tanitókról jelentés teendő . . . 46. 240.
Népiskola (elemi) VI. osztályába járó tanulókról jelentés teendő . . . 51.
Népiskola évzáró vizsgái . . . . . 70. 74. 106.
Növendékpapok felvétele . . . . . 105.
Nyári Josephus . . . . . 112. 125. 239.
Nyugdíj (papi) . . . . . 26. 79. 112. 125. 138. 180.

Offenmüller Sigismundus . . . . . 259.
Officiorum quorundam lectiones contractae . . . . . 124.
Októberi ájtatosság . . . . . 206.
Olaj öröklámpába . . . . . 250.
Ollé Philippus . . . . . 124.
Oltáregyesületi Utmutató . . . . . 53.

Önczay Geysa . . . . . 99. 138. 180.
Ordinatio . . . . . 3. 79. 112. 125. 205.
Orsz. Kath. Tanitói Segélyalap elnökségének felhivása ösztöndijak és segélypénzek elnyerése iránti folyamodás tárgyában . . . . . 132.
Orsz. Kath. Tanitói Segélyalap közp. bizotts. gyűlése . . . . . 264.
Óvók és óvónők fegyelmi szabályzata és foglalkoztató anyagának tervezete . 88.
Öröklámpa-olaj . . . . . 250.
Ő-Felségének legkegyelmesebb kézirata hadisegély ügyében . . . . 3.

Palotabozsok . . . . . 239.
Papnövendékek (kisszemináriumi) népfölkelői szolgálata . . . . 104.
Papnövendékek felvétele . . . . . 105. 139.
Papi nyugdíj 26. 79. 112. 125. 138. 180
Papok végrendeletének idejében való elkészítése . . . . . 24.
Papp Stephanus . . . . . 27. 125.
Papszentelés . . . . . 3. 79. 112. 125. 205.
Parochi consultores . . . . . 237.
Paschalis praecepti extensio . . . . . 24.
Patronage-Egyesület (Kath.) a háboruban elesett hősök árváinak támogatásáról . 7.
Patronage-Egyesület Orsz. Szövetsége vidéki fiatalkoru nőknek Budapestre özönlése ellen . . . . . 20.
Pápai békeima a májusi ájtatosságban . . . . . 80.
Pápai békeszózat . . . . . 171.
Párbér és az uj termés hatósági értékesitése . . . . . 152.
Párbérgabona kiszolgáltatása . . . . . 178.
Pensio . . . . . 26. 79. 112. 125. 138. 180.
Perr Victor . . . . . 112. 139. 181.
Personalia . . . 16. 27. 80. 99. 125. 139. 151. 160. 180. 206. 213. 238. 259.
Pécs-budai külv. . . . . 113. 151.
Pécsvárad . . . . . 151. 213.
Pénz (ércváltópénz) elrejtésének káros volta . . . . . 142. 226.
Pénzintézeti tisztségek viselése papok által . . . . . 258.
Péter Robertus . . . . . 181.
Pévald Guilelmus . . . . . 259.
Piliván Michael . . . . . 27. 181.
Pius pápa (X.) siremlékére adakozás . . . . . 98. 222.
Pius-internátus céljaira adományok s alapitványok . . . . . 267.
Plebániaház előtti járda költsége . . . . . 240.
Plebániai épületek karbantartásánál a kegyuri földjövedelem felhasználása . 125.
Plebániai leltárak elkészitése . . . . . 113.
Poenitentiaria S.: Declaratio de absolutione impertienda militibus ad praelium vocatis . . . . . 44.

Poenitentiaria S. : De sacerdotibus non capellanis ad exercitum pertinentibus quoad facultatem excipiendi confessiones fidelium durante bello . . . 56.
Postaküldemények hadifogoly katonák s internáltak számára . . . . 60.
Postán elfekvő csomagokért fizetendő fekbér . . . . . 235.
Póttartalék nyilvántartásban levő honvédsegédlelkészek jelentkezése . . 142.
Póttartalékos és népfölkelő tanitók felmentése és szabadságolása . . . 260.
Praesul grates refert pro votis expressis . . . . . 1.
Preces pro ordinandis . . . . . 79.
Prikler Carolus . . . . . 259.
Prosynodale examen . . . . . 151. 213.
Prosynodales examinatores nominantur . . . . . 237.
Püspökbogád . . . . . 151. 180.
Püspöki kar s nagyjavadalmasak hadisegélye ügyében Ő-Felségének legkegyelmesebb kézirata . . . . . 3.

Rausz Aloysius . . . . . 180.
Razgha Ludovicus . . . . . 259.
Rokkant katonák javára gyüjtés . . . . . 140. 170. 214.
Rokkantügyi hivatal felhivása munkaalkalmak tárgyában . . . . 252.
Rudolf Mathias . . . . . 160.
Rumsauer Joannes . . . . . 180.

Sajtóvasárnap . . . . . 193. 215.
Scharfenberger Joannes . . . . . 181.
Schematismusi adatok . . . . . 178.
Schlachter Franciscus . . . . . 80. 213. 260.
Schultz Gabriel . . . . . 125.
Sebesült katonák részére adományok kéretnek . . . . . 32.
Sebesülteket szállító vonatokat kisérő polgári lelkészek illetménye . . . 255.
Sebestyén Carolus . . . . . 80.
Sebestyén Franciscus . . . . . 80.
Sebő Paulus . . . . . 181.
Segédlelkészek (honvédség tartalékában s póttartalékában levők) jelentkezése . 142.
Simon Stephanus . . . . . 112.
Sperai Joannes . . . . . 213.
Statisztikai Hivatal kiadványai . . . . . 110.
Statisztikai Hivatalnak beküldendő adatok . . . . . 53.
Streicher Petrus . . . . . 25.

Szabadszentkirályi káplánállomás szervezése . . . . . 113.
Szabó Franciscus . . . . . 161.
Szabó Geysa . . . . . 27.
Szedercserjelevelek gyüjtése . . . . . 207.
Szeifricz St.: Augmentum fundationis pro subsidio sacerdotum dioecesanorum pensione provisorum . . . . . 150.
Szellemileg gyenge egyének védkötelezettsége . . . . . 19.
Szentséges Atyánk képeinek ajánlása . . . . . 10.
Szentségimádás a római Szentszék rendeletére egész Európában . . . 11.
Szentségimádás okt. második vasárnapján . . . . . 206.
Szentsírőrök (jeruzsálemi) segélyezésére adományok . . . . . 46.
Szent István napi ünnepen s körmeneten való részvétel . . . . 159.
Szentiványi Josephus . . . . . 213.
Szent-László-Társulat ajánlása . . . . . 254.
Szeredy-subsidium pro sacerdotibus . . . . . 15.
Szerzetesek vezetése alatt álló iskolák épitési államsegélye tárgyában miniszteri rendelet . . . . . 119. 233.
Szerzetesek vezetése alatt álló iskolák személyi járandóságát képező államsegélyekről miniszter rendelet . . . . . 131.
Szilvek Ludovicus . . . . . 16.
Szolga Stephanus . . . . . 80.
Szolgai munkáktól való tartózkodás alól a háboru tartamára vasár- és ünnepnapokon felmentés . . . . . 112. 192.

Tadics Benedictus . . . . . 112. 125.
Taksonyi Joannes . . . . . 151.
Tanköteles ifjuság mezőgazdasági munkákra felhasználandó . . . 72.
Tankönyvváltoztatás ügyében tantestületi tanácskozások megtartása felfüggesztetik 89.
Tanitók hadikölcsön jegyzéseinek elszámolása tárgyában miniszt. rendelet . 69.
Tanitók üdülőháza javára eng. sorsjáték huzásának elhalasztása . . . 121.
Tanitókról (hadbavonult) készitendő kimutatás tárgyában miniszt. rendelet . 130.
Tanitók (hadbavonult) kimutatásáról miniszt. rendelet . . . . . 181.
Tanitókról, kik a 48—50 éves népfölkelők B. alosztályába tartoznak, jelentés kivántatik . . . . . 213.
Tanitóknak, kik póttartalékos s A) alosztályu népfölkelők, felmentése . . 231.
Tanitókról, kik az 1873—96. években született népfölkelők közé tartoznak, jelentés teendő . . . . . 240.
Tanitók állásváltoztatásáról, ha a népfölkelői szolgálat alól felmentettek, jelentés teendő . . . . . 244.
Tanitók fegyelmi tanácsa . . . . . 260.
Tanitók (póttartalékos és népfölkelő) felmentése és szabadságolása . . 260.

Tanitói (Orsz. Kath.) Segélyalapból nyerhető ösztöndijak és segélypénzek . 132.
Tanitói (Orsz. Kath.) Segélyalap közp. bizotts. gyűlése . . . . . 264.
Tanitói (Orsz. Kath.) Segélyalap, Árvaház- és Tápintézeti-alap 1914. évi számadása 189.
Tantervek (részletes) beküldése a háborus idők alatt . . . . . 145.
Tartalékos honvéd segédlelkészek jelentkezésre felhivatnak . . . . 142.
Tavaszi munkák elvégzése . . . . . 81.
Tábori lelkészek joghatósága a hivek gyóntatására a háború idejében . . 13.
Tábori levelek II. sorozata . . . . . 200.
Tápintézetbe felvétel . . . . . 108.
Társas körök nyilvános helyek . . . . . 253.
Temetési esetek (katonai személyeket illetőleg) bejelentendők . . . 46.
Templom előtti járda költsége . . . . . 240.
Templomi könyvestáblák felállítása . . . . . 76.
Testamenta sacerdotum tempestive condenda . . . . . 24.
Tevel . . . . . 259.
Tihanyi Joannes . . . . . 180. 206.
Tillinger Franciscus . . . . . 239.
Tiszti Cim- és Névtár (Magyarország) . . . . . 190.
Tóth Julius . . . . . 27.
Törvényesités utóházasság folytán . . . . . 16.
Troll-subsidium pro sacerdotibus . . . . . 15.
Troll-féle segély tanitók részére . . . . . 22. 243.
„Tüdővész elleni Orsz. Liga“ támogatása . . . . . 161.
Tüzifával való takarékoskodás . . . . . 199.

Ujlaki C. Desiderius . . . . . 259.
Utóházasság által való törvényesítés alkalmával kiállítani szokott nyilatkozat az anya által is aláirandó . . . . . 16.

Vagyonátruházási illeték nem fizetendő, ha az egyház mint jogi személy más jogi személytől vesz ingatlant . . . . . 116.
Vallás és közokt. m. kir. miniszterium:
rendelet isk. épületek katonai célokra való lefoglalása tárgyában . . 4.
körrendelet a magyar állampolgárság hiteles megállapítása tárgyában . 17.
földmivelésügyi min. felhivás a gazdaközönséghez . . . . 17.
rendelet a szellemileg gyenge egyének védkötelezettsége tárgyában . . 19.
rendelet a kegyúrnak iskolaadóval való megrovása tárgyában . . . 30.
a vallás és közokt. m. kir. miniszterium főfelügyelete alatt álló alapok és alapitványoknak a háboru okozta károsodásáról jelentés teendő . 47.
átirat az élelmiszerekkel való takarékoskodás s ezek pótlása tárgyában . 57.

rendelet az ismétlőiskolai hitoktatás tannyelve tárgyában . . . 65.
rendelet a tanitók hadikölcsön jegyzéseinek elszámolása tárgyában . . 69.
utasitás a népiskola VI. oszt. záróvizsgák s bizonyitvány-ürlapok tárgyában 71.
rendelet az elemi népiskolák évzáró vizsgálatainak megtartása tárgyában . 106.
felhivás a tanárokhoz és tanitókhoz, hogy a világháborut az ifjusággal méltó módon ismertessék . . . . . 85.
Hadi beszédek ajánlása . . . . . 87.
értesités, hogy hivatásukat elhagyott lelkészek tényleges katonai szolgálatra kötelezettek . . . . . 103.
átirat kisszemináriumi papnövendékek népfölkelői szolgálata tárgyában . 104.
rendelet hadi célokra szolgáló fémek gyüjtésénél tanitók és iskolások közremüködése tárgyában . . . . . 107.
értesités a hadi célokra felajánlt fémtárgyak beváltása tárgyában . . 177.
rendelet tanitóknak a közigazgatásban elvégzendő munkáknál kisegitőül való felhasználása tárgyában . . . . . 117.
rendelet a szerzetesek vezetése alatt álló iskolák épitési államsegélye tárgyában . . . . . 119. 233.
rendelet a szerzetesek vezetése alatt álló iskolák személyi járandóságát képező államsegélyekről . . . . . 131.
rendelet hadbavonult tanitókról készitendő kimutatás tárgyában . . 130.
pótrendelet a hadbavonult néptanitók kimutatásáról . . . . 181.
átirat az ércváltópénz elrejtésének káros voltáról . . . 142. 226.
rendelet a gyermekmenhelyi gyermekek felkarolása s uj telepek létesitése tárgyában . . . . . 146.
rendelet a „Tüdővész elleni Orsz. Liga“ támogatása tárgyában . . 161.
felhivás a harangok összeirása tárgyában . . . . . 174.
rendelet az 1915/16. iskola évre az elemi népiskolai tanitás ügyében . 182.
rendelet a tüzifával való takarékoskodás tárgyában . . . . 199.
rendelet a szedercserjelevelek s gubacsok gyüjtése tárgyában . . 207.
gyüjtési engedély a Központi Gyüjtő Gyermekkórház javára . . . 207.
rendelet a 43—50 éves B. alosztályu népfölkelő tanitók bejelentése tárgyában . . . . . 213.
tájékoztatás póttartalékos és A) alosztályu népfölkelő tanitók felmentése tárgyában . . . . . 231.
rendelet népfölkelő szolgálat alól felmentett tanitók állásváltoztatásának bejelentéséről . . . . . 244.
körrendelet póttartalékos és népfölkelő tanitók felmentése és szabadságolása tárgyában . . . . . 260.
rendelet templom, plebánia és kántorlak előtt készített járda költségeinek fedezése tárgyában . . . . . 240.
katonák karácsonyára iskolai gyüjtés ajánlása . . . . . 241.
Vaszary Card. Claudius . . . . . 191.

Váltópénzérmek elrejtésének káros voltáról a hivek felvilágositandók . 142. 226.
Védkötelezettsége a szellemileg gyenge egyéneknek . . . . . 19.
Végrendeletet papok idejében készítsenek . . . . . 24.
Virág Franciscus 27. 99
Vizsy Paulus . . . . . 112. 125. 213.
Vörös Ferdinandus . . . . . 181.
Vörös Kereszt Egylet kérelme hadifogoly katonáink érdekében . . . 30.

Wucskits Emericus . . . . . 239.

Zanyi Franciscus . . . . . 16.
Zányi Georgius . . . . . 27.
Zsinati vizsgálat . . . . . 151. 213.
Zsinati vizsgálók kinevezése . . . . . 237.
Zsófia Gyermekszanatorium . . . . . 207.

1915.

I.

100
1915

Praesul grates refert pro votis expressis.

Inter sanguineos, bellicos furores, cum populi fere innumeri armati decertant, terra autem cruore madescit fratrum, filiorum, floris certe cuiuscunque gentis ad arma constrictae, prima dies novi anni omnibus illuxit. Festo sacro divini Nominis Salvatoris nostri, quo primae guttulae pretiosissimi Eiusdem sanguinis pro nostra salute Deo oblatae sunt, flumina sanguinis hominum ab Ipso redemptorum in campis decurrunt, dum corda millionum pacem, concordiam, salutemque e coelo flagitant. Pro his obtinendis sauciato Sacro Cordi Jesu Dioeceses nostras Regni Mariani de genu orando omnes obtulimus, pro his attingendis in gemitu cordium nostrorum preces effudimus, pro his ominandis et vos vota vestra, Fratres carissimi Nobis expressistis, cum in exordio novi anni fausta quaeque adprecari non intermisistis. Nos autem omnia sensa obsequii, caritatis, atque zeli vestri grate acceptantes intimo e corde hisce rependimus, una simul divinum Cor Jesu semper exorando, ut pro Ipso certantibus victoriam praestet, pacem suam de novo reducat, concordiam iterum restauret, salutemque nostram — sacerdotum nempe — cum sua gratia ita operetur, ut omnibus, qui in vera caritate Cordis sui pro bono aeterno sibi commissorum sudant et desudant, dona pacis filiorum Dei, muneraque vitae sempiternae largius concedat.

101
1915

Disciplina ieiunii et ab-

Vigore facultatis a S. Sede Apostolica 18. Septembis a. 1912. Ordinariis Hungariae pro ulteriori septennio concessae disciplinam ieiunii et

stinentiae pro a. 1915.

abstinentiae in Dioecesi Nostra Quinque-Ecclesiensi per annum 1915. observandam eodem modo constituimus, prout ea in Litteris Circularibus die 4. Januarii 1913. sub Nro 148. stabilita est. Dispensationes ibidem contentas ad spatium anni currentis in Domino renovamus ita tamen, ut vigore facultatis ulterioris — anno elapso sub Nro 2515/1914. Litt. Circ. X. publicatae — feriis IV. Quattuor temporum, Feria V. in Coena Domini et Sabbato Sancto a meridie carnibus vesci liceat, permissa etiam commixtione piscium et carnium in eadem quoque comestione. Sabbato autem Sancto a meridie ieiunium cessat. Pro subditis catholicis exercitus nostri, necnon custodibus carcerum et publicae securitatis amplior relaxatio concessa est, prout sub Nro 1935/1914. Litt. Circ. VIII. a. 1914. publicata est.

Norma haec Dominica Quinquagesimae fidelibus per extensum publicanda atque interpretanda erit.

Facultate item, quae sensu Motu propio beatae memoriae Pii Papae X. „Supremi Disciplinae“, necnon decreti S. Congr. Concilii die 3. Maii 1912. editi (Litt. Circ. a. 1912. XIV. Nr. 2880. p. 2.) locorum Ordinariis, competit, cum omnibus Dioecesis nostrae subditis super lege ieiunii et abstinentiae hisce per totum, qui sequitur annum dispensamus, quoties dies abstinentiae vel ieiunio consecratus incidat in festum quod, licet praecepto non subiectum, cum debita populi frequentia devote celebratur.

Suprafatas autem relaxationis gratias omnes, qui ea uti maluerint, aliis pietatis et misericordiae operibus, quibus semper, praesertim tamen nunc amplissimus certe patet campus, mereri et rependere velint.

102
1915

Approbatio Breviarii typici Vaticani.

Cum pontificia Commissio per chirographum Ssmi D. N. Pii PP. X. die 2 iulii 1911. instituta ad novum Psalterii ordinem in Breviario Romano disponendum et retractandas congruenter eidem ordini Rubricas, ipsi Ssmo Domino nostro retulerit in Vaticana editione Breviarii Romani, quae uno volumine continetur, esse omnia disposita et impressa ad normam Bullae *Divino afflatu* et Motuproprio *Abhinc duos annos* ac consequentium Decretorum, sacra Rituum Congregatio, de mandato sanctissimi Domini nostri, ipsam editionem uti typicam habendam esse decernit, cui reliquae omnes editiones conformandae erunt quaeque in posterum prorsus immutata manebit, donec praesidio optimorum codicum et veterum monumentorum abso-

lutis omnibus, quibus perficiendis longius tempus requiritur, nempe textu sacro recognito, lectionibus historicis emendatis hymnisque revisis, Patrum et Doctorum homiliis et sermonibus ad veram lectionem revocatis, extremam manum operi adponendam Sedes apostolica iusserit. Ex Secretaria S. R. C., die 25 martii 1914. Fr. S. Card. Martinelli, *Praefectus.* L. † S. † Petrus La Fontaine, Ep. Charystien., *Secretarius.*

103
1915

Collatio ordinum minorum.

E theologis Seminarii Nostri maioris die 4. Januarii a. c. in Capella Nostra domestica Quinque-Ecclesiensi ad primam tonsuram et quattuor minores ordines promovimus Ernestum Bencze theologum IV. anni, Franciscum Faludi, Carolum Fuszek, Ladislaum Hegedüs, Colomannum Hoffmann, Joannem Vajda theologos III. anni.

104
1915

In memoriam Petri Gyikos S. Ord. Cist.

Communi planctu venerandum senem, Petrum Gyikos, S. Ordinis Cisterciensis presbyterum, professorem archigymnasii Quinque-Ecclesiensis, ad tumulum nuper deduximus, qui plus quam quadraginta annis instruendae atque erudiendae iuventuti, intime amatae, verbis, vita et iugi labore operam navavit. Prima dies novi anni, qui nobis illuxit, oculos ipsius pro hac vita clausit, dum anima pia et electa ad coelos volavit. Sacerdotem secundum cor Dei, religiosum vitae exemplaris, professorem eruditissimum et cordis aurei, amicum et benefactorem operum christianae caritatis cuiusque generis, fidelem filium Ecclesiae Dei in ipso perdimus, cui — tamquam amico paterno — cum plurimis presbyteris Dioecesis nostrae, discipulis eius, grato corde et Nos devinctos sentimus. Cum igitur caram eius memoriam Vobis commendamus, pias preces quaeso pro ipso fundamus, ut et ipse inter sanctos et electos Dei elevatus intercessor pro nobis evadat. Requiescat in pace!

105
1915

Ő Felségének a biboros hercegpri-

Megőrizni óhajtván körleveleimben ama legmagasabb királyi kegynek emlékét, melynélfogva Ő Felsége az Apostoli magyar Király a magyar római és görög katholikus egyházi nagyjavadalmasok által felajánlott hadi

máshoz intézett legkegyelmesebb kézirata a hadi segély ügyében.

segélyért legfelsőbb elismerését nyilvánitani méltóztatott, alábbiakban közlöm az erre vonatkozó legkegyelmesebb kéziratot.

Kedves Csernoch bibornok!

Élénk megelégedéssel vettem tudomásul, hogy a magyar római és görög katholikus egyházi nagyjavadalmasok a hadi állapot által előidézett csapások enyhitésére közös elhatározással eddigi adományaikon felül három millió korona hadi segélyt ajánlottak fel, továbbá, hogy a pannonhalmi főapát, a zirci apát és a jászóvári prépost a Hadbavonultak Családjainak Országos Segélyalapja javára már előzőleg nagyobb összegekkel adakoztak.

Ezen példás áldozatkészségért, mellyel Ön és a többi egyházi nagyjavadalmas ujólag tanuságot tettek a trón és a haza iránti hűségükről és Velem s a nemzettel való együttérzésükről, teljes Elismerésemet nyilvánitom.

Kelt Bécsben, 1914. évi december hó 3-án.

Ferencz József s. k.

106
1915

Lelkészi jövedelmek összeirása Horv.-Szlavonországban.

A lelkészi jövedelmek összeirásának beterjesztésére a nm. kir. horv.-szlav.-dalm. orsz. kormány vallás- és közokt. osztálya 1914. évi dec. 29-én 32.921. sz. a. kelt rendeletével ujabb határidőül 1915. évi április hó 1-ét tűzte ki.

107
1915

Min. rend. isk. épületeknek katonai célokra való lefoglalása tárgyában.

Vonatkozással a mult évi XX. körlevelemben 3911/1914. sz. alatt közreadott 4748/1914. eln. sz. vallás- és közokt. ügyi miniszteri rendeletre, a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr 6570/1914. eln. sz. ujabb rendeletét az iskoláknak katonai célokra való lefoglalása esetén követendő eljárás tárgyában azzal közlöm egyházmegyém rk. iskolaszéki elnökeivel tudomásvétel és megfelelő eljárás céljából, hogy ha valahol az iskolaépületeknek katonai célokra való igénybevételére vonatkozó megkeresés a tanitást hosszabb időre megakasztaná, arról az illető iskolaszéki elnökök nekem haladéktalanul jelentést tegyenek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 6570/1914. eln. sz.

Az alárendelt hatóságokhoz, hivatalokhoz és intézetekhez az iskolaépületeknek katonai célokra való átengedése tárgyában kibocsátott ujabb rendeletem egy példányát van szerencsém 4748/1914. eln. számu megkeresésem kapcsán oly felkéréssel megküldeni, hogy a Főtiszt. Főhatóság hatáskörében szükségesnek látszó hasonló értelmü intézkedést foganatositani méltóztassék.

Budapest, 1914. évi december hó 23. *Jankovich.*

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 6570/1914. eln. szám.

Folyó évi október hó 10-én 4748. szám alatt kelt körrendeletemben közöltem valamennyi alárendelt hatósággal, hivatallal és intézettel, hogy — tekintettel egyrészt a háboruval kapcsolatosan a hadvezetőség részéről támasztható igények kielégitésének fontosságára, másrészt pedig a tanitás zavartalan munkájához füződő nagy érdekekre — a közigazgatási hatóságok utasitást nyertek, hogy az iskolaépületeket csak végső szükség esetén vonják el eredeti rendeltetésüktől s a katonai hatóságoknak helyiségek iránt támasztott igényét, ha csak egyáltalában lehetséges, másként elégitsék ki.

Az idézett körrendeletemben jelzett elvek és intézkedések most is változatlanul érvényesek. Mégis ezidőszerint a sebesülteknek tömegesebb szállitása miatt a közigazgatási hatóságok többször juthatnak abba a helyzetbe, hogy az elkerülhetetlen szükség mérvéhez képest, kénytelenek lesznek az iskolaépületek ideiglenes igénybevételéhez hozzájárulni.

Erről valamennyi alárendelt hatóságot, hivatalt és intézetet tudomás és miheztartás végett értesitem és felhivom, hogy adott esetben, ha az iskolai épület igénybevétele nem mellőzhető, az eddigi rendeleteimben foglaltaknak megfelelően — más alkalmas helyiségekről gondoskodva, — kövessen el mindent, hogy a tanitás meg ne szakadjon. Az esetben pedig, ha valahol az iskolaépületek igénybevételére vonatkozó megkeresés a tanitás munkáját egyáltalában és hosszabb időre lehetetlenné tenné, tegyen ide a megkeresésnek vétele után haladéktalanul jelentést.

Jelen rendeletemet azok az intézetek, amelyekkel a levelezés közvetlenül történik, közvetlenül kapják kézhez, a többi intézetet a közvetitő hatóságok fogják értesiteni. Az egyházi főhatóságokat hasonló intézkedésre egyidejüleg felkértem.

Budapest, 1914. évi december hó 23. *Jankovich.*

108
1915

A magyar Hadsegélyző Hivatal köszönete az iskolák karácsonyi gyüjtéséért

Midőn a Magyar Hadsegélyző Hivatal azzal a kéréssel fordult hozzám, hogy az egyházmegyei rk. iskolákban küzdő katonáink karácsonyára gyüjtést engedélyezzek, készséges örömmel karoltam fel a nemes mozgalmat, mert meg voltam győződve, hogy az mindenképen eredményes leend. Az egész országban lefolytatott gyüjtés, melyben egyházmegyém iskolái tevékeny részt vettek, valóra váltotta a legszebb reményeket is, minek bizonyságául alább közlöm a Hadsegélyző Hivatal nm. elnökének hozzám intézett levelét. A meleg elismerés egyformán illeti mindazokat, akik a gyüjtésben résztvettek, miért is megbizom az iskolaigazgató plebános urakat, hogy a levél tartalmát a gyüjtésben buzgólkodó tanitókkal és azok utján az iskolásokkal is közöljék.

Méltóságos gróf Zichy Gyula dr. püspök urnak Pécs.

Áthatva attól a magasztos tudattól, hogy hazafias közönségünk nem csak küzdő katonáink testi szükségleteiről tartozik gondoskodni, hanem hogy szivesen fog hozzájárulni ama törekvésünkhöz is, hogy el ne muljon hőseink felett Karácsony szent ünnepe anélkül, hogy tudomásukra ne jusson egy hálás nemzetnek felettük virrasztó meleg szeretete, megkiséreltük hazánk zsenge ifjuságát is akcziónkba belevonni és az eddig megajándékozott gyermekek ajándékát kértük az eddig ajándékozó felnőttek, a mi hős katonáink részére.

E tervünk lehetővé tétele céljából azzal a kéréssel fordultunk teljes bizalommal hazánk főpapjaihoz, hogy ügyünket legyenek szivesek magukévá tenni és támogassák kegyes jóindulattal törekvéseinket.

Kérésünk készséges meghallgatásra talált és most, amikor a gyüjtést már majdnem befejeztük, és lelkes és hálatelt örömmel állapithatjuk meg, hogy annak eredménye meghaladta minden várakozásunkat, amennyiben eddig is 300.000 koronát juttatott a katonák karácsonyára, lehetetlen, hogy meg ne emlékezzünk mindazokról — és ismét első sorban hazánk főpapjairól, — kiknek az ifjuság e szép lelkesedésének fölkeltését köszönhetjük.

Lelkesedéssel tölt el bennünket az a tudat, hogy vigaszt, örömet és lelki meleget szerezhetünk a szeretet nagy ünnepén hőseinknek, kik ugyanakkor és már hónapok óta vérük kiömlésével készitik elő a mi nagy ajándékunkat: hazánk szabadságát és fölemelő lelkesedéssel tölt el bennünket

ama most szerzett tapasztalat, hogy nemzetünk zsenge virága tudatában van ama nagy eszméknek, melyekért legbecsesebbjeink elhullanak, és ezért hálás köszönetet érzünk azokkal szemben, kik ez érzelmeket ifjuságunkba plántálták.

Komoly, de kedves kötelességet teljesitek tehát, amikor hazánk főpapságának és közöttük Méltóságodnak, mint a magyar iskolák ifjusága lelki vezetőjének igaz, hálás és mély köszönetet mondok ama lelkes, buzgó és eredményes támogatásáért, melyben bennünket részesiteni kegyes volt.

Fogadja kérem ezuttal is igaz és mély tiszteletem kifejezését. A hadsegélyző hivatal vezetője: *Kirchner* cs. és kir. altábornagy.

109
1915

A Kath. Patronage-Egyesület a háboruban elesett hősök árváinak támogatásáról.

A Kath. Patronage-Egyesület, mely a béke napjaiban is áldásos és messzekiható tevékenységet fejtett ki az elhagyott és a romlás veszélyeinek kitett ifjuság megmentése és nevelése körül, most az alábbi felhivással fordul az egész társadalomhoz és főleg a papság nemes jóindulatához, hogy a háboruban elesett hősök árváiról a méltán várt és remélt segitség mellett megfelelően gondoskodhasson. A felhivást meleg szeretettel ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság figyelmébe abban a biztos reményben, hogy annak mindenki tőle telhetőleg eleget fog tenni.

Katholikus Patronage-Egyesület Budapest, IX., Köztelek-u. 1. sz. — 1776/914. szám. — Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Úr! A hazáért harcolók hozzátartozóit a társadalomnak kell megvédenie. Elsősorban védelemre szorul a gyermek, aki — ha apja a háboruban elesik, vagy elnyomorodik — fenntartóját, gyámolát veszti. Ebből a munkából a katholikus társadalom sem maradhat el. Krisztus parancsait követő, a karitász jegyében működő egyesületünk ebből a munkából részt kíván. Vállalja erejéhez mérten egyelőre 200 árva gyermeknek felnevelését budapesti, rákosszentmihályi, püspöknádasdi, lorettomi és znióváraljai intézetében és közremunkálni igyekszik a többi hadi árvának elhelyezése érdekében.

A miniszterelnök úr elnöklete alatt működő Országos Hadsegélyző Bizottság megbizásából alakult központi irodában egyesült patronage-egyesületek és Országos Gyermekvédő Liga szövetkeztek az árvák ügyének ellátására abból a célból, hogy a hazáért meghalt hősök gyermekeinek bánata enyhülést nyerjen s biztositva részükre a családi otthont, az erkölcsi romlástól, a nyomortól őket megóvják.

Egyesületünk ezen munkájában számit a katholikus társadalom s elsősorban a lelkészkedő papság támogatására. Segitséget kettős irányban kérünk. Kérjük bejelentését

1. mindazoknak, a háboru folytán árvaságra jutott gyermekeknek, akik a társadalom gondozására szorulnak s lakóhelyükön el nem helyezhetők;

2. mindazoknak a megbizható családoknak, amelyek árvákat ingyen, vagy csekély díj ellenében magukhoz venni s azok felneveléséről gondoskodni hajlandók.

A bejelentések egyesületünkhöz (Budapest, IX., Köztelek-u. 1.) intézendők.

Bizunk benne, hogy a katholikus társadalom segitségünkre lesz.

Ezzel a bizalommal kérjük Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Urat, hogy jelen kérésünket a bölcs vezetése alatt álló egyházmegye papságának figyelmébe ajánlani méltóztassék.

Fogadja Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Ur mély hódolatunk nyilvánitását. — Budapest, 1914. december 14. — *Pálffy*, világi elnök. *Dr. Giesswein Sándor*, egyházi elnök. Méltóságos és Főtisztelendö Gróf Zichy Gyula püspök urnak Pécs.

110
1915

Az Orsz. Hadsegélyző Bizottság által forgalomba hozott érmek és gyűrük ajánltatnak.

Az Országos Hadsegélyző Bizottság azt a nemes feladatot szolgálja, hogy a hadbavonultak hozzátartozóinak megélhetési gondját enyhitse és sorsukon ugy a jelenben, mint a jövőben könnyitsen. A széleskörü segélyezéshez szükséges anyagi eszközök megszerzése céljából az Orsz. Bizottság jelvényosztálya most ezüst érmeket és ezüst gyürüket bocsát forgalomba, melyeket édes hazánk égi Pátrónájának régi zászlóinkról és pénzeinkről ismeretes domborművü képe (az Istenanya a kis Jézussal) ékesit „Nagyasszonyunk hazánk reménye“ és „1914—1915“ felirással. Mindkét tárgy művészies és izléses alkotás és felette alkalmas arra, hogy azt mint talizmánt és a mai nagy időknek a jövőben egyre értékesebbé váló történeti emlékét mindnyájan megszerezzük és viseljük. A bemutatott példányokat erre a célra valóban alkalmasoknak tartjuk, s épen ezért azoknak megszerzését és terjesztését a tiszt. egyházmegyei papságnak és kedves hiveinknek a legmelegebben ajánljuk. Ugy az ezüst érem, mint a gyürü darabját csekély 3 korona áron hozza az Orsz. Hadsegélyző Bizottság jelvényosztálya

forgalomba, s a mozgalom támogatóinak — esetleg megbizottaiknak, — hajlandó utólagos elszámolásra megfelelő érem, illetőleg gyürükészletet rendelkezésre bocsátani. Az Orsz. Hadsegélyző Bizottság jelvényosztályának helyisége Budapesten az országházban van.

111
1915

A „Religio“ folyóirat ajánlása.

A dr. Kiss János, pápai praelatus és egyetemi ny. rendes tanár szerkesztésében megjelenő Religio-t, mely a kath. hit- és bölcselettudomány eredményes munkálásában a folyó évvel immár fennállásának hetvennegyedik évfolyamába lép, melegen ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság pártolásába. A nagy időre visszatekintő folyóirat a tudományos készültségben szinvonalon maradni kivánó papságnak szinte nélkülözhetetlen tájékoztatója, miért is szivesen remélem, hogy azt a tiszt. papság, mint saját tudományos szaklapját, állandó támogatásban részesiti.

112
1915

Müller Lajos: „A jó Isten kórháza.“

Ma, midőn a háboru folyamán ezrek és tizezrek lépnek át a váratlan halállal az örökkévalóságba, indokoltabb mint valaha azokra gondolni, akik elköltözésükkor nem elég ártatlanok ugyan arra, hogy Istent szinről-szinre azonnal láthassák, de nem is olyan bünösök, hogy elkárhozzanak. Ezek az örök boldogság elnyerése előtt — szent hitünk tanitása szerint ideiglenesen a tisztitóhelyre kerülnek. Az Egyház, mint szerető, jó anya módot nyujt nekünk arra, hogy Krisztus Urunk és a szentek érdemei alapján a már megbocsátott bünök után járó s ideig tartó büntetéseket, melyeket akár a földön akár a tisztitóhelyen kellene a hivőnek elszenvednie, megszüntethessük. Ezt a bucsuk engedélyezése által teszi, amelyeknek elnyerése bizonyos feltételekhez van kötve. A bucsukat azután elhunytjaink érdekében is felajánlhatjuk. Ezekről a felette fontos és üdvös tudnivalókról: a tisztitóhelyről és a bucsukról szól az a kis 34 oldalas füzetke, melyet „A jó Isten kórháza“ cimmel Müller Lajos jézustársasági atya kiadott. Megtanit bennünket arra is, hogyan segithetünk elesett katonáinkon legjobban. Ez pedig abban áll, hogy imáinkkal és jócselekedeteinkkel megröviditjük a tisztitóhelyen szenvedő katonáink szenvedéseit. Széles körben való terjesztésre a legmelegebben ajánlom. A

füzetke ára 10 fillér. Kapható a Mária-Kongregációnál (Budapest, VIII. Mária-u. 25.), vagy a „Dunántúl“-nál Pécsett.

113
1915

XV. Benedek pápa Ő Szentségének képei.

Beiczi Sándor budapesti képkeretkészitő Szentséges Atyánknak, XV. Benedek pápának különféle nagyságban készült fényképnyomásu és szinezett képeit megfelelő keretben hozza forgalomba, melyek az igényeknek teljesen megfelelnek. A képek a legjobb felvételek után készültek, kidolgozásuk megnyerő, kereteik nemesen egyszerüek, választékosak. A keretes képek ára igen mérsékelt és a nagyság szerint különböző. Pl. egy fénykép nyomásu mellkép 25×35 cm. nagyságban 7 cm. széles diszitett kerettel, aranyozva, vagy tölgyfa (vagy fényezett mahagoni v. fényezett palisander) kerettel és üveggel 12 korona, ugyanez 5 cm. széles keretben 8 korona, 3 cm. széles keretben asztalra állitható állvánnyal 5 korona. Ezen árakhoz 3% szállitási költség járul. Bővebb ajánlatot kivánatra bárkinek szivesen küld. E képeket melegen ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság figyelmébe. Rendelések nevezett szállitónál eszközölhetők (Budapest, VI. Király-utca 14.)

Datum Quinque-Ecclesiis, 8. Jan. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

DUNÁNTÚL NYOMDA R. T. PÉCS

1915.

II.

250
1915

Általános szentségimádás február 7-én.

Szentséges Atyánk, XV. Benedek pápa, kormányzásának első percétől kezdve vérző szivvel látja a szörnyü világháborut, mely annyi fiatal életet olt ki, családokat, városokat és virágzó nemzeteket dönt a pusztulás gyászába. Tudva azt, hogy az Úr, ki ostorozva gyógyit s megbocsátva fenntart és felemel, a bánatos s alázatos szivek imájára hajlik, midőn egyfelől felhivja s buzditja a papságot és a hivő népet, hogy az önmegtagadás cselekedeteit végezzék ama bűnök kiengesztelésére, melyek Isten méltó büntetését vonják az emberiségre, másfelől azt kivánja, hogy az egész keresztény katholikus világ alázatos és buzgó imával forduljon az Úrhoz, hogy kieszközölhessük az Ő irgalmától a várva-várt békét.

E célból Ő Szentsége elrendelte, hogy Európának összes székesegyházaiban, plébániai és szerzetesi templomaiban f. é. február 7-ikén, vagyis Hatvanad-vasárnapon a következő ájtatosságok végeztessenek.

Reggel a konventuális, vagy plébániai mise után ünnepélyesen kiteendő a legméltóságosabb Oltáriszentség. Facta autem incensatione cantabitur psalmus 50. *Miserere mei Deus;* subiungitur Antiphona *Da pacem, Domine, in diebus nostris, quia non est alius qui pugnet pro nobis nisi tu, Deus noster,* cum Versiculo *Fiat pax in virtute tua,* Responsorio *Et abundantia in turribus tuis,* et Oratione pro pace: *Deus, a quo sancta desideria . . .*

A legméltóságosabb Oltáriszentség nyilvános imádásra egész napon át kitéve marad s felette kivánatos, hogy az imádásban arányos beosztással a gyermekek is részt vegyenek.

Este, a legméltóságosabb Oltáriszentség behelyezését megelőzőleg elvégzendő a szent Olvasó s utána a béke elnyeréséért Ő Szentsége által szerkesztett alábbi imádság. Ezt követi a Mindenszentek litániája. Közvetlenül a litánia után: *Parce, Domine, parce populo tuo; ne in aeternum irascaris nobis.* Dein subiunguntur versiculi et orationes, quae post processionem in quacunque tribulatione recitari solent (Rituale Strig. Caput 12. pag. 353.) addita oratione pro pace: *Deus, a quo sancta desideria* etc. (Rit. Strig. pag. 350.)

Záradékul szokott módon a legméltóságosabb Oltáriszentséggel áldás adatik.

A könyörülő Isten áldásainak minél bőségesebb elnyerése végett Szentséges Atyánk szeretettel buzditja az összes hiveket, hogy ezen alkalomból minél tömegesebben járuljanak a bünbánat szentségéhez és az Úr asztalához, s hogy ezt előmozditsa, mindazoknak, akik meggyónnak, megáldoznak, s délelőtt vagy este részt vesznek az ájtatosságon, vagy legalább egy ideig a kitett legméltóságosabb Oltáriszentség előtt imádkoznak, teljes bucsut engedélyez.

IMÁDSÁG.

A háboru borzalmai között, mely népeket s nemzeteket dúl fel, ó Jézus, a te szeretettől áradó szivedhez, mint legfőbb menedékünkhöz folyamodunk; Tőled, az irgalmak Istenétől kérjük esedezve e rettentő csapás megszünését; Tőled, a békesség királyától kérjük sürgető imával a várvavárt békét.

Szentséges Szivedből Te árasztottad a világra a szeretetet, hogy minden egyenetlenség megszünvén, egyedül a szeretet uralkodjék az emberek között; mig e földön időztél, a Te szived dobogott a leggyengédebb részvéttől az emberi nyomoruságok iránt. Ó! induljon meg a te szived most is ebben az órában, mely nagyon sulyosan nehezedik reánk a gyászos gyülölködések és a rettenetes öldöklések miatt!

Légy irgalommal a sok édes anya iránt, akik fiaik sorsa miatt aggódnak-gyötrődnek, szánd meg a sok apavesztett árvát és családot, könyörülj a mélyen sujtott Európán, melyet annyi pusztulás szorongat.

Ihlesd meg az uralkodókat és a népeket a szelidség gondolataival,

*) Fenti imádság magyar, német és horvát nyelven Pécsett a Dunántúl könyvkereskedésében kapható. Ára darabonkint 2 fillér.

simitsd el az egyenetlenségeket, melyek a nemzeteket dúlják, hajlitsd az embereket ismét kölcsönös békülékenységre, Te, a ki szent véred árán avattad őket testvérekké. És miként egykoron Péter apostolnak könyörgő kiáltására: „*Ments meg Uram minket, mert elveszünk,*“ kegyesen feleltél s lecsendesitetted a háborgó tengert, ép igy ma is bizodalmas imádságainkra felelj kegyelmesen lecsendesitőleg, hogy a háborgó világba visszatérjenek ismét a nyugalom s a várva-várt béke.

És Te is szentséges Szűz Anyánk, mint más rettenetes megpróbáltatások idején is tetted, segits, oltalmazz, ments meg minket! Amen.

251
1915

De capellanis militum quoad facultatem ad excipiendas sacramentales fidelium confessiones, durante bello.

Sacra Poenitentiaria, providere cupiens saluti animarum, de speciali et expressa Apostolica auctoritate, benigne sic annuente sanctissimo Domino nostro Benedicto PP. XV, statuit ea quae sequuntur:

„Capellani militum, dum exercitum comitantur, possunt durante bello, excipere confessiones sacramentales quorumcumque fidelium ad se accedentium et in eorum favorem uti facultatibus omnibus sibi pro foro conscientiae concreditis. Eadem pollent potestate praedicti capellani militum in captivitate forte detenti in favorem omnium concaptivorum. Contrariis quibuscumque non obstantibus.“

Datum Romae in sacra Poenitentiaria, die 18. decembris 1914.

Seraphinus Card. Vannutelli, *Poen. Maior.* L. † S. Iosephus Palica, S. P. *Secretarius.*

252
1915

De collecta pro re gravi imperata.

Sacrae Rituum Congregationi sequentia dubia, pro opportuna solutione, nuper proposita sunt; nimirum:

Ex decreto S. R. C., n. 3365. Clodien. 7. augusti 1875, ad III, episcopus potest praecipere, ut collecta pro re gravi, si revera sit pro re gravi, dicatur etiam in duplicibus primae classis; quaeritur:

I. Quando episcopus praescribit collectam pro re gravi etiam in duplicibus primae classis, collecta dicendane erit in omnibus et singulis duplicibus primae classis?

II. Si episcopus collectam pro re gravi simpliciter praecipiat absque ulla mentione duplicium primae classis, quibus diebus collecta omittenda

erit? Et sacra eadem Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, re sedulo perpensa, propositis quaestionibus ita respondendum censuit:

Ad I. Affirmative, exceptis sequentibus diebus; nempe: Nativitas Domini — Epiphania Domini — Feria V. in Coena Domini — Sabbatum Sanctum — Pascha Resurrectionis — Ascensio Domini — Pentecostes — Festum Ssmi Corporis Christi.

Ad II. In omnibus duplicibus primae classis, in vigiliis Nativitatis Domini et Pentecostes, et in Dominica Palmarum.

Atque ita rescripsit ac servari mandavit, die 23 decembris 1914.

Scipio Card. Tecchi, *Pro-Praefectus*. L. S.

Petrus La Fontaine, Ep. Charyst., *Secretarius*.

253
1915

Conceduntur indulgentiae se per quandam orationem D.N.I.C. devoventibus.

Ssmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in audientia R. P. D. Adsessori S. Officii impertita, benigne concedere dignatus est, ut omnes et singuli fideles, qui se Iesu Christo pie vovent, simulque mortem in eiusdem amore obire peroptant, sequentem oratiunculam recitantes: „Iesu, tibi vivo — Iesu, tibi morior — Iesu tuus sum ego in vita et in morte. Amen," quoties id fecerint, Indulgentiam centum dierum, defunctis quoque adplicabilem, lucrari possint; qui vero id quotidie per integrum mensem peregerint, si confessi ac S. Communione refecti aliquam ecclesiam vel publicum oratorium visitaverint, ibique ad mentem Summi Pontificis preces fuderint, semel Indulgentiam plenariam similiter adplicabilem, consequi valeant. Praesenti in perpetuum valituro absque ulla brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Die 3 decembris 1914.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius*. L. † S. † Donatus, Archiep. Ephesin., *Adsessor*.

254
1915

Dubia circa missam pro populo.

Ordinarius Papiensis haec dubia de Missa pro populo applicanda, ad sacram Congregationem Concilii pro oppurtuna solutione detulit, nimirum:

I. Utrum, post immutationes definitive nuper in festorum quorumdam celebratione inductas, obligatio pro parochis adhuc maneat applicandi

missam pro populo sequentibus diebus: die 19 martii in festo S. Josephi, feria quinta post dominicam primam post Pentecosten in festo SSmi Corporis Christi, et die 24 iunii in festo S. Ioannis Baptistae?

II. Utrum, quum in dioecesi Papiensi festum S. Bartholomaei Ap., ob perpetuum impedimentum ex festo Dedicationis ecclesiae cathedralis die 24 augusti occurrente, perpetuo, tamquam in sedem propriam, in posteram diem 25 augusti fuerit translatum, missa pro populo hac ipsa die applicari debeat, an potius die 24 augusti?

III. Utrum, attento quod in Papiensi dioecesi, diebus festis suppressis, missa pro populo celebranda, ex apostolico indulto, ad mentem episcopi applicatur, tolerari possit quod parochi, non ipsa die qua tenerentur, neque per se, sed per alium sacerdotem, missam ut praefertur applicandam celebrent?

Et sacra eadem Congregatio, die 16 decembris 1914 ad proposita dubia rescripsit:

Ad I. Affirmative, excepta feria IV. ante dominicam tertiam post Pascha, qua festum Patrocinii S. Josephi celebratur.

Ad II. Missam pro populo, in casu, celebrandam esse die 25 augusti.

Ad III. Affirmative. O. Giorgi, *Secretarius*.

255
1915

Census fundationis Josephi Szeredy pro sacerdotibus dioecesanis ex anno 1914. Colomanno Galambos cooperatori Quinque-Ecclesiensi ad Purif. et Joanni Rumsauer catechetae Quinque-Ecclesiensi adiudicati sunt. Census dicti erga apocham de 250 coronis rite tymbratam in Officio Fund. Dioec. Generali levari possunt. Subsidium Szeredy pro sacerdotibus.

256
1915

Subsidia fundationis Francisci Troll ad succolandos sacerdotes aegrotos et egenos pro anno 1914. sequentibus sacerdotibus distribuentur: Emerico Buzsáky, Geysae Éber, Ludovico Iselstőger, Josepho Józics, Theodoro Klein, Guilelmo Mindszenti, Joanni Palócz, Paulo Perényi, Francisco Röszler, Ignatio Szánthó, Bartholomaeo Tolnai, Ludovico Tóth. Census fundationis Trollianae.

Apochae de 200 coronis rite tymbrandae ad officium Fund. Dioec. Gen. sunt mittendae, unde subsidia praefatis subito consignabuntur.

257
1915

Personalia.

Sua Sacratissima Caes. et Apost. Regia Majestas altissima resolutione *Aloysium Döbrőssy* canonicum Ecclesiae Cathedr. Quinque-Ecclesiensis abbatem tit. de Typultha, *Ludovicum Szilvek* doctorem SS. Theol. et canonicum eiusdem Ecclesiae Cathedr. Nostrae praepositum tit. Sancti Nicolai de Szepes-Landek clementissime nominare dignata est.

Dr. Stephanus Késmárky, assessor SS. consist., professor publicus, ordin., director supplens academiae iuris eppalis Quinque-Eccl. nominatus est director ordinarius eiusdem instituti.

Joannes Martinkovics coop. Valpoviensis, qua curatus castrensis, ad servitium activum milit. vocatus est.

Cooperatores translati sunt:

Ludovicus Horváth iun. e Hosszuhetény in Abaliget, *Franciscus Zanyi* ex Abaliget in Hosszuhetény.

258
1915

Az utóházasság által való törvényesitések alkalmával kiállitani szokott nyilatkozat az anya által is aláirandó.

Az utóházasság által való törvényesitések anyakönyvi utóbejegyzésének engedélyezése iránt előterjesztett kérelmekhez csatolandó a természetes szülőknek két tanu előtt tett azon nyilatkozata, amelyben a törvényesitendő gyermeket általuk szabad állapotban nemzett saját gyermeküknek ismerik el.

Ezen nyilatkozat nemcsak a természetes atya és két tanu, *hanem a gyermek anyja által is* aláirandó. Minthogy ezideig az anya aláirása nélkül terjesztettek fel a szóban levő nyilatkozatok, aminek a gyermekekre nézve hátrányo s következményei lehetnek, felhivom a tdő papságot, hogy a nyilatkozatokat ezentul a törvényesitendő gyermek anyjával is aláiratni el ne mulasszák. A lelkipásztori bölcseség és szeretet ugy is azt sürgeti, hogy a törvényesitendő gyermekek ügyét a házasságkötés alkalmával azonnal iparkodjék a lelkipásztor a szülőkkel rendeztetni. Ekkor mindkét szülő amugyis jelen van s a nyilatkozatnak az anyával való aláiratása semmi nehézségbe sem ütközik.

259
1915

Körrendelet a magyar állampolgárság hiteles megállapitása tárgyában.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszternek 1914. évi 154.000—X/b. sz. körrendelete az 1914. évi XXXVI. t.-c. végrehajtása tárgyában kiadott 1914. évi 115.000—X/b. számu körrendelet (l. 1914. évi keb. Hiv. Közl. 19. sz.) kiegészitése iránt. Valamennyi egyházi főhatóságnak.

Számos esetben előfordult, hogy az országos tanári nyugdijintézet kötelékébe tartozó alkalmazottak a községi elöljáróságok által kiállitott illetőségi bizonyitvánnyal igyekeztek igazolni magyar állampolgárságukat, miért is az országos tanári nyugdijintézetre vonatkozó 1914. évi XXXVI. t.-c. végrehajtása tárgyában az 1914. évi szept. 10-én kelt 115.000—X/b. számu körrendeletem kiegészitéséül közlöm, hogy a magyar állampolgárság hiteles megállapitására csakis a m. kir. belügyminisztérium illetékes.

Budapest, 1914. november 18-án.

260
1915

Földmivelésügyi min. felhivása a gazdaközönséghez.

A nm. vallás és közokt. minister urnak f. évi jan. 6-án 6587/eln. szám alatt hozzám intézett kérelme alapján alább közlöm a m. kir. földmivelésügyi minister urnak a magyar gazdaközönséghez kibocsátott felhivását, s ugyanezt első sorban a tiszt. egyházmegyei papság és a tanitók figyelmébe ajánlom oly célból, hogy a népnek a buza és rozsterméssel, illetve a buzaliszttel való takarékoskodást hathatósan ajánlják. Elsőrendü hazafias kötelességünk ugyanis, hogy vitéz katonáink ellátásáról gondoskodjunk s evégből a magunk hatáskörében minden téren okos beosztással éljünk, nehogy a nagyszámu ellenség mellé még a nélkülözés is csatlakozzék.

„M. kir. földmivelésügyi miniszter. — 13500/1914 eln. sz. Minthogy külföldről élelmiszereket nem igen hozhatunk be az országba, s hű szövetséges társunkkal együtt a magunkéból kell megélnünk: ellenségeink arra számitanak, hogy bármilyen vitézül küzdenek is hős katonáink, még sem fogjuk a harcokat soká birni, mert elfogy a kenyerünk, s ők kiéheztetnek bennünket. Ellenségeinknek ez a reménysége nem fog beteljesedni, mert mindenünk van annyi, amennyire szükségünk van. Hogy azonban semmiféle körülmények között semmiféle baj ne érhessen bennünket: a józan előrelátás azt parancsolja, hogy a fogyasztásban mindenki, mindenben takarékos legyen. Különösen okosan és takarékosan kell bánnunk a buzával

meg a rozzsal, mert az idén a buza- és a rozstermésünk nem volt olyan, mint a tavalyi. A kormány azon célból, hogy az idei buza- és rozstermésünkkel az uj aratásig bizonyosan kijöhessünk, s vitéz katonáinknak mindig és mindenből a legjobbat adhassuk, már elrendelte, hogy a malmoknak és a kereskedőknek csak olyan kenyérlisztet szabad a polgári közönség részére eladni, amely egyharmad részben árpaliszttel, tengerilisztel, burgonyaliszttel, vagy más megengedett lisztpótlékkal van keverve. A kormány ezen rendelete folytán a fogyasztóközönségnek az a része, amely a lisztet vásárolja, vagy kész kenyeret vesz, ezután csak ilyen kevert lisztből sütött kenyeret fog fogyasztani. Elrendelte továbbá a kormány azt is, hogy mindennemü buza- és rozsjárandóságot (konvencio) csak kétharmadrészben szabad buzában és rozsban kiadni, egyharmadrész helyett pedig árpát vagy tengerit kell mérni, s az értékkülömbséget készpénzben kell megfizetni. Ennek folytán mindazok, akik járandóság (konvencio) fejében kapott gabonából készült kenyeret esznek, ezután szintén csak kevert lisztből sütött kenyeret fognak fogyasztani. Mivel azonban a buza- és rozskészletek arányos fogyasztása céljából szükséges, hogy ne csak azok, akik a lisztet vagy a kenyeret veszik és ne csak azok, akik járandóság fejében kapják a buzát vagy a rozsot, hanem az országban kivétel nélkül minden ember csak ilyen kevert lisztből sütött kenyeret fogyasszon, ezennel felkérem azokat, akik a maguk gabonájából őrölt lisztből otthon sütik a kenyeret, hogy ők se fogyasszanak tiszta buza- vagy rozskenyeret, hanem ők is keverjék buza- vagy rozslisztet egyharmadrészben árpa-, burgonya- vagy tengerilisztel és azt a buzát vagy rozsot pedig, amire, ha ők is kevert lisztből sütnek, a maguk házánál nem lesz okvetlenül szükség, adják el, hogy a buza és a rozs eljuthasson azokhoz, akiknek arra szükségük van.

A tiszta buzából készült fehér kenyér és a gabonával teli magtár, padlás, kamara más időkben mint a földmivelő ember fáradságának Istentől való jutalma, öröme volt a gazdának és büszkesége a gazdaasszonynak. Ma, aki kevertelen tiszta buza, vagy rozslisztből sütött kenyeret eszik, s aki rejtegeti a gabonát, amire a maga házában és gazdaságában nincsen okvetlenül szüksége, vétkezik a haza ellen és az ellenséget segiti, mert gyöngiti az ország gazdasági erejét. A kormánynak épen ezért országos érdekből joga volna azt, amit most kér, rendeletben kiadni. Azt hiszem azonban, hogy nincsen és nem is lesz szükség ilyen rendeletre, mert ezután a felkérés után bizonyára nem lesz egyetlen ember sem az országban, aki, amikor az ország

jóvoltáról van szó, ne hajtana a komoly kérésre, s üres hiuságból, vagy alacsony önzésből előbbrevalónak tartaná magamagát a haza érdekénél. A kötelező rendelet kiadása helyett kinek-kinek lelkiismeretére bizzuk a dolgot s reméljük, hogy mindenki belátja, hogy ha most nem tiszta buza- vagy rozslisztből sütött kenyeret eszik és nem tart vissza több buzát és több rozsot, mint amennyire, takarékosan számitva, szüksége van, hazafias kötelességet teljesit és — akármilyen kis dolog is ez a harcban álló vitéz katonáink hősi véráldozatához képest — ezzel mégis igazán mindenki hozzájárulhat ahhoz, hogy ellenségeinken dicsőséggel diadalt arathassunk. Budapest, 1914. december 12-én. Báró *Ghillány Imre s. k.* m. kir. földmivelésügyi miniszter.“

261
1915

Min. rend. a szellemileg gyenge egyének védkötelezettsége tárgyában.

A szellemileg gyenge egyének védkötelezettsége tárgyában 1913. évi XVIII. körlevelemben 4199/1913. sz. alatti rendelkezésem kiegészitéséül alább egész terjedelmében közreadom a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 2688/1914. eln. sz. a kir. tanfelügyelőségekhez intézett s velem is közölt rendeletét azzal, hogy e rendeletben foglaltaknak a fennhatóságom alá tartozó rk. iskolaigazgatóságok, illetve iskolaszéki elnökségek mindenkor pontosan eleget tenni tartoznak. Az alább közölt miniszteri rendeletben mellékletként jelzett C mintáju kimutatást fentebb hivatkozott rendelkezésemmel már közreadtam s igy a jelen alkalommal annak közlését mellőztem.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 2688/1914. eln. szám.

A szellemileg gyenge egyének védkötelezettsége, s az ily egyénekkel szemben követendő eljárás tárgyában, a m. kir. honvédelmi miniszter úrral egyetértőleg kiadott és valamennyi kir. tanfelügyelőhöz intézett rendeletemnek másolatát, szives tudomás végett tisztelettel azzal a kéréssel van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságnak megküldeni, kogy az abban foglalt rendelkezéseket, az egyházi főhatósága alá tartozó intézetek igazgatóival, illetve iskolaszékekkel közölni és az iránt intézkedni méltóztassék, hogy az illető iskolai hatóságok, ezen rendelkezéseknek a jövőben mindenkor pontosan tegyenek eleget.

Budapest, 1915. évi január hó 16. *Jankovich.*

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 2688/1914. eln. szám.

Az elmebetegek, illetőleg elmebetegségben szenvedett egyének besorozásának elkerülése végett, továbbá a gyengeelméjüek és szellemileg visszamaradottak fegyveres szolgálatra való alkalmasságának a sorozó bizottságok által leendő megbirálásának megkönnyitése céljából a véderőről szóló törvény végrehajtására vonatkozó utasitás I. része 49. §-a 9. pontjának harmadik és negyedik bekezdése többek között a következő rendelkezést foglalja magában:

Az elemi népiskola helyi hatósága (gondnokság, iskolaszék) köteles minden év december 31-ig az illetékes községi elöljáróságok számára azoknak a 6—14 éves fitanulóknak a névsorát megküldeni, a kiket a gondnokság vagy iskolaszék az 1868. évi XXXVIII. t. c. 2. §-a értelmében mint testileg vagy szellemileg gyenge gyermekeket, az iskolába járás alól a tiszti, járási, községi, kerületi vagy kör-orvos bizonyitványára felment.

Épen igy köteles a gondnokság, illetőleg az iskolaszék azon ragályos bajban vagy elmebetegségben szenvedő avagy tanithatatlan tompa elméjü gyermekekről szerkesztett névjegyzéket a mondott időpontig beküldeni, a kik az idézett törvénycikk 3. §-a alapján a nyilvános intézetekből kizárattak. (Lásd az 53000/909. sz. áll. el. isk. gond. utasitás 41. §-ának d) pontját.

Midőn a kir. Tanfelügyelő úr figyelmét a véderőről szóló törvén végrehajtására vonatkozó utasitás eme rendelkezéseire ujból fölhivom, egyuttal a mult 1913. évi szeptember 22-ről 1024/1913. eln. szám alatt kelt rendelet hatályon kivül helyezése mellett fölhivom arra is, hogy ezeket a rendelkezéseket a tankerületébe tartozó intézetek igazgatóival, illetve iskolaszékekkel, iskolagondnokságokkal közölje, s intézkedjék, hogy az illető igazgatóságok, illetve iskolai hatóságok a véderőről szóló törvény végrehajtására vonatkozó utasitás fentidézett rendelkezéseinek a jövőben mindenkor pontosan tegyenek eleget, s kimutatásaikat minden esetben az ide mellékelt C) mintának megfelelően szerkesszék.

Budapest, 1915. évi január hó 16. *Jankovich.*

262
1915

Vidéki, fiatalkoru nőknek Budapestre

A pécs-baranyai Patronage-Egylet elnöksége a „Patronage Egyesületek Országos Szövetségé"-nek felhivása alapján megkeresett, hogy az

egyesületnek ama nemescélu mozgalmát, mellyel a vidéki, fiatalkoru nőknek Budapestre való özönlését az illetők jól felfogott érdekében meggátolni törekszik, támogassam. Kész örömmel teszek eleget a felkérésnek. A Magyar Leánykereskedés elleni Egyesület utóbbi ülésein megállapitást nyert ugyanis, hogy a háborus bonyodalmak következtében Budapesten a nők még mint házi cselédek sem nyerhetnek egykönnyen alkalmazást. Megállapitást nyert továbbá az is, hogy a viszonyoknak ilyen alakulása folytán a fiatalkoru leányoknak, illetve nőknek vidékről Budapestre való özönlése sem a köznek, sem a Budapestre érkező nőknek nem válik hasznára, sőt mind a két irányban az erkölcsi romlásnak és züllésnek nyit tág teret, amennyiben a kenyérkereset céljából felkerült nők más ellátás hiányában, végső kétségbeesésükben a bűn utjára térnek anélkül, hogy sorsukon ezáltal csak anyagi tekintetben is könnyitenének. Felette szükséges tehát, hogy a vidéki, fiatalkoru leányok, illetve nők általában hatékonyan intessenek, hogy a kockázatos budapesti uttól tartózkodván inkább illetőségi helyükön maradjanak s ott a hadbavonultak munkakörében igyekezzenek a katonai szolgálatot teljesitő férfiak munkaerejét pótolni. A tiszt. egyházmegyei papság lelkipásztori buzgósággal igyekezzék tehát mindenképen odahatni, hogy a gondjaikra bizottak közül megfelelő alkalmazásnak előzetes biztositása nélkül senki se menjen a fővárosba.

özönlése meggátlandó.

263
1915

A kath. Karitász a katholikus egyesületeknek a háboru tartamára alakitott szervezete, mely a háboruval kapcsolatos jótékonyság gyakorlását tűzte ki céljául.

A Kath. Karitász.

Segélyezi a hadbavonultakat, s meleg ruhával, fehérnemüvel s egyébb — a harctéren szükséges — dolgokkal látja el őket. A kórházakban betegen vagy sebesülten fekvők részére kórházi ágy- és fehérnemüről gondoskodik. A szegény gyermekeket napközi otthonokban gondozza, a háboru kezdete óta több mint 350 gyermeket tart el. Munkakeresők számára munkát közvetit, eddig már több mint 16000 korona munkadijat fizetett ki szegény munkásnőknek.

Zajtalan, de eredményes müködését illetékes körök is méltányolják annyira, hogy a kereskedelemügyi minister ur portómentességet engedélyezett a közönséges levelekre, a postautalványokra és pénzeslevelekre, me-

lyek hozzá intéztetnek. A portómentesség nem terjed ki azonban a postacsomagokra, ezekért a kath. Karitász szivesen megfizeti a postadijakat.

Mindezt azzal adom a tiszt. egyházmegyei papság tudomására, hogy a Kath. Karitász sokoldalu és áldásos tevékenységére jóakaró figyelmét kiterjeszteni, annak céljait hathatós támogatásában részesiteni s ugyanerre a hiveket is buzdítani sziveskedjék. A Kath. Karitásznak szánt portómentes küldeményeken záradékul ezen megjegyzés alkalmazandó: „63310/1914. sz. keresk. min. rendelet alapján portómentes.“ A Kath. Karitász hivatalos helyisége Budapesten, IV. Ferenciek-tere 7. szám III. lépcső, I. em., 8. sz. alatt van.

264
1915

Troll-féle tanitói segélyben részesültek.

Közlöm azon egyházmegyei tanitók névsorát, akik a Troll-féle segélynek 1914. évi kamataiban részesülnek:

I. Sztipánovicsné Krausz Mária mecsekszabolcsi tanitónő, Magyar Sándor gyak. isk. tanitó. II. Kutnyánszky József ócsárdi tanitó. III. Réder János kisasszonyfai tanitó. IV. Winkler Antal lapáncsai tanitó. V. Möhler György vörösmarti tanitó. VI. Mayer József baranyabáni tanitó. VII. Fehér Ernő dunaszekcsői tanitó. VIII. Hay János himesházai tanitó, Eisenbart Ferenc himesházai tanitó. IX. Matosek Albina irgalm. nővér, németbólyi tanitónő, Kämmerer János németbólyi tanitó. X. Prettl József püspöknádasdi tanitó, Garai Gyula hosszuhetényi tanitó. XI. Hucker Ádám szalatnaki tanitó. XII. Nem jelelt. XIII. Lassányi János tótujfalui tanitó. XIV. Ebrić István ladimirevcii tanitó. XV. Steiner Károly dolnjimiholjaci tanitó. XVI. Reitberger Vilma irg. nővér, nagymányoki tanitónő, Straub János nagymányoki tanitó. XVII. Nem jelelt. XVIII. Bátor Gyula felsőiregi tanitó. XIX. Nem jelelt. XX. Salamon Márton dunaföldvári tanitó. XXI. Nem jelelt. XXII.

Az érdekelt tanitókat, illetve tanitónőket az iskolaigazgató-plébános urak értesitsék, hogy szabályszerüen felbélyegzendő 100 koronáról kiállitott nyugtáikat az egyházmegyei alapitványi hivatalhoz küldjék cimük pontos jelzésével, hogy a segély utalványozható legyen. Legcélszerübb, ha teljesen megirt és postabélyeggel ellátott utalványt csatolnak nyugtáikhoz.

Datum Quinque-Ecclesiis, 25. Jan. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

1915.

III.

492
1915

Sacra Congregatio pro Negotiis Ecclesiasticis Extraordinariis: de cura captivorum.

Ss. D. N. Benedictus divina providentia Papa XV, cum vehementer doleret et angustias, quibus misere afficerentur innumerabiles homines teterrimo hoc bello capti, et anxietates, quibus eorumdem familiae idcirco premerentur quod diu penitus de suis ignorarent, Secum animo reputavit quo pacto posset utrisque pro facultate solacium auxiliumque afferre. Itaque me referente, infra scripto Secretario S. Congregationis Negotiis Ecclesiasticis Extraordinariis curandis, ea quae sequuntur decrevit, spe fretus futurum, ut cum Episcopi et Clerus sancte religioseque mandata exsequantur, tum nationum rectores velint incepto huic, humanitate et christiana caritate in primis digno, pro viribus obsecundare.

I. Ordinarii dioecesum, ubi captivi versantur, quam primum sacerdotes eligant, ut curam captivorum gerant, unum aut pro necessitate plures, eorum linguae satis peritos; quos, si nullos habeant intra dioecesis suae fines, ab aliis Ordinariis mutuentur. Hi vero libenter idoneos suppeditent.

II. Sacerdotes ad id munus electi nihil reliqui faciant quod ad captivorum utilitatem, tum animi, tum vitae corporisque, pertineat: consolentur, assideant, a necessitatibus variis — iisque interdum acerbissimis — allevent.

III. Exquirant praesertim et percontentur, utrum litteris, an alio modo, captivi familias de se certiores fecerint. Quod si negaverint se fecisse, suadeant ut saltem apertas chartulas tabellarias (vulgo *cartes postales*, *Postkarten*, *Post cards*, *Počtowyja kartočki)* statim mittant, quibus suos de propria valetudine doceant.

IV. Verum, si captivi, aut imperitia scribendi, aut ex morbo vel accepto vulnere, aut quavis alia de causa, ab simili litterarum commercio prohibeantur, sua ipsi manu delecti sacerdotes, eorum vice ac nomine, caritate permoti, scribant, et diligenter studeant, ut epistulae eo tute perveniant quo destinantur.

Datum Romae, e Secretaria eiusdem S. Congregationis, die, mense et anno praedictis.

Ex Audientia Ssmi, die XXI decembris 1914.

Eugenius Pacelli, *Secretarius.*

493
1915

Extensio spatii praecepti paschalis.

Ut inter difficiles etiam huius temporis calamitates pastores animarum saluti fidelium congrue providere valeant, vigore facultatis a Sancta Sede Apostolica nuper ad triennium impetratae praesentibus tempus praecepti paschalis hoc anno observandi a Dominica prima Quadragesimae usque ad festum Sanctissimae Trinitatis inclusive statuo. Iis autem in locis, ubi sacrae missiones, exercitia spiritualia, instructiones catecheticae publicae, aliaeque huiusmodi piae conciones ad populum habeantur, aut sacrorum ministrorum quomodocunque desit copia, aliave suppetat rationabilis causa, adimplementum praecepti paschalis quocunque anni tempore permitto.

494
1915

Testamenta sacerdotum tempestive condenda urgentur.

Experientia vice non una docuit, quod substantia Ecclesiasticorum ab intestato decedentium nimiam afferat curam sollicitudinemque cunctis, quorum interest, ut massa post mortem sacerdotis reperta iuxta leges dividatur. Accidit quoque, ut piae causae, quarum cum intentione aliquid legandi memores erant non pauci dum viverent, vacuae relinquantur post fatis functum absque ultimae voluntatis ordinatione. Quis est, quin cernat, quantum detrimenti exinde variae Dioecesis necessitates capiant. Cum vero omnino deceat sacerdotem, totam suam substantiam recte dispositam relinquere ac nihil antiquius habere, quam ut bonum Ecclesiae pro zelo uniuscuiusque promoveatur, oramus, hortamurque omnes ministerio Altaris dicatos, ut libertate testandi in spiritu clericali utantur, meminerintque imprimis, ne tardi in ordinandis ultimis Tabulis exspectent, dum graviter decumbant, sed viribus nondum fracti tempestive testamentum condant. Hunc in finem

Vicearchidiaconi quoque munere in Statutis Synodi Dioecesanae Tit. V. §-o 2. puncto 5-o ipsis credito conscientiose fungantur necesse est. Quarum vero piarum causarum praeter refrigerium animae suae in Sanctuario servientes memoriam faciant quisque bene novit; attentos tamen reddere volo Ven. Fratres, ut titulis in hac Nostra Dioecesi legalibus omnino satisfacere studeant, ne parum aut nihil pro his finibus statuentes congruam portionem ex officio Ordinariatus coram Judicio requirere cogatur. Sunt vero tituli hi legales una cum competentia minima, pro ratione tamen facultatum uniuscuiusque augenda sequentes: pro Seminario Cleri Junioris 50 Cor.; pro Emeritorum Sacerdotum Dioecesanorum Instituto Pens. 50 Cor.; pro Cassa Dioecesana 50 Cor.; pro Instituto Coecorum Budapestinensi 20 Cor.; pro Instituto Surdo-mutorum Vaciensi 20 Cor. — Haec faciendo adimpleri oportet quod scriptum est: videant opera vestra bona et glorificent patrem vestrum, qui in coelis est.

495
1915

Obitus Petri Streicher.

Insigne exemplum zeli pastoralis, spiritusque genuini sacerdotalis die 26-a Januarii a. c. nobis de novo refulsit, cum Petrus Streicher, Praep. tit. de Aszód, em. vicearchidiaconus et parochus pens. de Hőgyész, in medio fidelium curae suae olim commissorum adoranda divinae Providentiae dispositione de hac mortali vita ad aeternam evocatus, anno aetatis 71-o, sacerdotii vero 46-o, animam sacramentis iterato et pie refectam Creatori suo restituit.

Plus quam triginta annis saluti animarum in Hőgyész incubuit, unde tantum anno 1911. propter infirmitatem in statum quietis recessit. Cum autem immane bellum anno elapso exarserit, et inter ceteros presbyteros iuniores etiam cooperator Hőgyészensis ad servitium activum militare vocatus fuerit, pastor bonus zelo animarum forti stimulatus in Hőgyész rediit, ut suo adiumento vices eius gerat. Et in hoc munere lethali morbo correptus piam animam exhalavit.

Sancta igitur tenemur obligatione, quam paterna a Nobis caritas, fraterna vero a vobis deposcit pietas, animam defuncti piis, ferventibusque precibus, maxime vero salutari Missae Sacrificio ter pro eodem offerendo prosequendi, ut cui Deus in hoc saeculo sacerdotale donavit meritum, in coelesti regno Sanctorum suorum iubeat iungi consortio. Requiescat in pace!

496
1915

Mors Emerici Biró.

Tristi animo notitiam decessus Emerici Biró, Praep. tit. Sancti Antonii de Lechnitz, parochi in Dunaföldvár, Venerabili Clero communico, qui die 27-a Jan. a. c. post diuturnam et gravem infirmitatem, sacramentis moribundorum confortatus anno aetatis suae 71-o, sacerdotii autem 48-o mortalem hanc vitam in pace reliquit.

Anno 1844. natus, anno 1867. presbyter ordinatus est. Postquam aliquot annos administratorem in Szalatnak egisset, a. 1888. parochus in Abaliget factus est, unde a. 1901. in Dunaföldvár translatus a. 1906. praepositura tit. decoratur.

Animam pie in Domino defuncti fratris, qui in muniis suis obeundis promptus semper et infatigabilis, erga fratres et fideles carus et hilaris, in egenis sublevandis vero largus erat et magni animi, solitis ad aram precibus, triumque sacrorum Missae sacrificiorum suffragiis enixe commendo. Lux perpetua luceat ei!

497
1915

Concursus pro pensione.

Ob decessum Petri Streicher in numero sacerdotum dioecesanorum rude donatorum vacantia exorta est. Qui stallum hoc pensionale capessere vellent, praesentibus inviantur, ut recursus suos — statutis instituti pens. dioec. in Litt. Circ. V. anni 1908. publicatis — exarandos usque 15-um Martii a. c. Officio dioecesano exhibeant.

498
1915

Concursus pro parochia Dunaföldvár.

Beneficium parochiale Dunaföldvár, patronatui fundi R. Scientiarum Universitatis Budapestinensis obnoxium, ob decessum proprii pastoris vacans, praesentibus usque 15-um Martii a. c. concursui expono. Sacerdotes dioecesani, in examine prosynodali approbati, beneficium istud obtinere cupientes, recursus suos Exmo Domino Ministro cultus et instit. publicae inscribendos, legalique tymbro providendos usque dictum terminum Mihi exhibeant.

499
1915

Personalia.

Sanctissimus Dominus Noster Papa Benedictus XV. AA. RR. DD. *Georgium Zányi* parochum in Fadd, *Georgium Moransch* parochum in Marijanci, *Antonium Kovács* parochum in Szakály cubicularios intimos ad honores, *Stephanum Komócsy* subregentem Seminarii puerorum Quinque-Eccl., *Geysam Szabó* parochum in Szászvár capellanos secretos pontificios, a praedecessore suo nominatos in iisdem dignitatibus confirmare, AA. RR. DD. *drem Dionysium Mosonyi* directorem Cancellariae Nostrae episcopalis, secretarium Nostrum, *drem Sigismundum Gyömörey* directorem praeparandiae ludimagistrorum Quinque-Eccl., et *Franciscum Virág* parochum in Paks inter cubicularios suos intimos supranumerarios clementer assumere dignatus est.

Julius Tóth assessor consist., parochus in Szentlőrincz, annua pensione provisus inde a 1. Febr. a. c. ab administratione dictae parochiae relevatus est. *Alexander Gedeon* et *Stephanus Nagy* cooperatores in Dunaföldvár administratores interimales eiusdem parochiae nominati sunt.

Ernestus Hardy prof. pro scholis mediis approbatus et a servitio dioecesano ad interim relevatus, administrator interimalis parochiae Szentlőrinczensis factus est.

Cooperatores translati sunt:

Joannes Berlákovich e Püspöklak ad Valpovo, *Josephus Bótz* ad Püspöklak, *Stephanus Papp* e Gyulaj ad Kajdacs, *Michael Piliván* e Kajdacs ad Gyulaj.

500
1915

Az 1915. évi gazdasági munkák elvégzése.

A m. kir. földmivelésügyi minister ur az 1915. évi gazdasági munkák elvégzése ügyében a vármegyei alispánokhoz egy felette fontos, sőt nemzetgazdasági szempontból életbevágó rendelkezést bocsátott ki s egyuttal megkeresett, hogy a lelkészkedő papságot és az egyházmegyei tanitókat felhivjam, miszerint a közérdekü munka szervezésében személyes közreműködésükkel és a hivek felvilágositásával a kivánatos — mi több elengedhetetlenül szükséges — eredmény biztositását előmozditani sziveskedjenek.

Tekintettel arra, hogy itt nem pusztán szivességről, hanem elsőrangu hazafias kötelességről van szó, biztosan remélem, hogy minden lelkész és

tanitó a legodaadóbb közremüködéssel iparkodik e nagy munkából részét kivenni, mert ez a nemzet jövőjére ép olyan fontos, mint az a gigászi harc, melyet ezer veszély és ezer nehézség között fiaink küzdenek végig a csatamezőkön. A ministeri rendelet legfontosabb részeit imitt közreadom.

„Magyar királyi Földmivelésügyi Minister 2800/eln. 1915.

Valamennyi alispánnak (thatósági joggal felruházott város polgármesterének).

Mivel a hadkötelezettség és a hadiszolgáltatások igénybevétele következtében mezőgazdaságunkban nagyon sok munkaerő hiányzik, a legelső és legfontosabb feladat most az, hogy minden rendelkezésre álló eszközzel mégis biztosítsuk, hogy egy talpalatnyi termőföld se maradjon megmívelés és termés nélkül. Ezt a nagy, nehéz és a hadviselés szempontjából is elsőrangú fontossággal biró feladatot a közigazgatási hatóságok és az értelmiség vezetésével és támogatásával a gazdálkodó közönségnek a maga erejéből kell megoldania. A feladat nehézsége miatt senkinek sem szabad se elcsüggedni, se tétovázni, se félreállani, mert ha még nehezebb viszonyok között a legutóbbi években a balkáni államok földmivelő népe összetartással, fokozott munkával, okos beosztással az akkori háború dacára is el tudta végezni minden mezőgazdasági munkáját, úgy bizonyára a helyes vezetés és szervezés, az érdekeltek józan felfogása és a hazai föld szeretetének buzgalma, nálunk még inkább biztosithatja a kivánatos eredményt.

Abban a meggyőződésben, hogy úgy alispán úr, mint a törvényhatóság és a községek minden tisztviselője és alkalmazottja a vármegye értelmiségével együtt mélyen átérzik azt a nagy kötelességet, a melynek teljesítése a legszebb hazafias cselekedet is, felkérem alispán urat, hogy az egyházmegyei főhatóság, a gazdasági egylet, a hadbavonultak segélyző bizottsága, a tanfelügyelőség, a gazdasági felügyelőség képviselőinek s más a közérdekü munkára hajlandó személyek felkérésével alakítson vármegyei gazdasági intéző bizottságot, mely alispán úr elnöklete alatt a központi vezetés és irányítás feladatait látja el, a járási főszolgabirákat pedig utasítsa alispán úr, hogy a *legsürgősebben* személyesen járjanak el minden községben s a helyi viszonyoknak megfelelően az előljáróság, a helybeli lelkészek és tanítók s más, a közérdekü munkára hajlandó személyek felkérésével alakítsanak községi (esetleg körjegyzőségi) gazdasági bizottságot, a melynek feladata lesz, a főszolgabiróval való állandó összeköttetésben az egész helyi

szervezkedést megvalósitani s így a gazdasági munkák végzését biztosítani. Már igen sok helyen láthatni biztató jeleit annak, hogy a földmivelő közönség a súlyos helyzetben is tud magán segíteni. Az idősebbek, az asszonyok és gyerekek sokszorosan fokozott szorgalommal dolgoznak, a hol lehet, gazdasági gépek munkáját veszik igénybe, jármozzák a teheneket is, a kinek igás fogata van, segít annak a szántásnál, a kinek most nincsen igaereje, és általában az a felfogás lép előtérbe, hogy most nem az a fontos, hogy minden gazdaságban mindenféle munka az eddigi szokás rendje és a vetésforgó szerint elvégeztessék, hanem az, hogy a békés időkben különben célszerü és hasznos, de közvetlen hatásában kevésbbé fontos és később is pótolható munkák elhagyásával, most minden kicsi és nagy gazdaságban egymás megsegítésével az a munka legyen elvégezve, a mely az idei termés előkészítése és betakarítása érdekében múlhatatlanul szükséges. Az a körülmény, hogy a földmíves közönség ilyetén helyes eljárását nemcsak szórványosan észlelhettük, megnyugvást adhat abban a tekintetben, hogy ha alispán úr és az értelmiséggel együtt dolgozó közigazgatási szervezet lelkesedéssel és komolyan neki lát a gazdasági munkák szervezésének, működésük mindenütt fényes sikerrel fog járni.

Az első teendő, a melynek elvégzését biztositani kell, s a melyre a járási szolgabiráknak az intéző gazdasági bizottság megalakitása előtt is különösen nagy figyelmet kell fordítani, az, hogy az ősziekben mutatkozó hiány tavaszi vetésekkel úgy pótoltassék, hogy minden gazdaságilag használható terület emberi vagy állati táplálékul alkalmas terményekkel be legyen vetve . . .

A gazdasági tennivalók ellátásában méltán elvárhatja az ország különösen azoknak közreműködését, a kik a hadkötelezettség tényleges teljesítése alól azon a címen kaptak felmentést, hogy a mezőgazdaságban nélkülözhetetlenek, továbbá azok munkálkodását, a kik a mozgósitás esetén bevonultak segélyezéséről alkotott 1882: XI. t. c., illetve az 1914: XLV. t. c. alapján segélyben részesülnek. Szükségesnek látom tehát, hogy a hatóságok fordítsanak figyelmet arra, hogy a felmentett hadkötelesek, továbbá a munkaképes segélyezettek, a maguk gazdasági dolgainak elvégeztével mennyiben segítenek a községben elvégzendő más mezőgazdasági munkák körül? Ha e részben alapos és komoly kifogások merülnek fel és a jóindulatú figyelmeztetés nem használna, indokolt lesz a tényleges szolgálat alóli felmentés visszavonása iránt előterjesztést tenni, illetve az utóbb hivatkozott törvény

7. §-a és a 130,000/1914. számú pénzügyministeri kiegészítő rendelet 10. §-a alapján a segély megszüntetése vagy annak leszállítása iránt intézkedni....

Budapest, 1915. január 22. *Br. Ghillány s. k.*"

501
1915

Kegyúr is megróható iskolaadóval.

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úr 1914. évi december hó 22-én 26892. sz. a. N. vármegye közig. bizottságához a következő rendeletet intézte:

Vonatkozással 1913. évi junius hó 18-án 876/913. szám alatt kelt felterjesztésére értesítem a Közig. Bizottságot, hogy a hitközségi és felekezeti iskolaadó ügyében 1913. évi május hó 14-én 559/913. sz. alatt hozott III. foku határozatát, a közbevetett felebbezés elutasítása mellett, helyes indokainál fogva jóváhagyom.

Ugyanis az 1868. évi 38. t.-c. 11. §-a szerint a hitfelekezeteknek vitán felülálló törvényes joga hiveiknek anyagi hozzájárulását hitfelekezeti iskolájuk fenntartásához igénybe venni, következésképen tekintet nélkül arra, hogy ezen fenntartási költségek milyen természetü iskolai, személyi és dologi szükségletekből erednek, adóforint után kiróható hitfelekezeti iskolaadóval fedezhetők a fárabeli összes hivek terhére, tekintet nélkül arra is, vajjon kegyuri vagy volt urbéri minőség címén a hívők különböző kategóriáira egyébként milyen egyházi praestatiók hárulnak.

Iskola-kegyuraság különben sem létezvén, a kegyuri minőség nem képezhet jogos alapot a hitfelekezeti iskolaadó alól való felmentésre s e szerint a kegyur kegyuri terhei mellett, mint az egyház kötelékébe tartozó hivő, a hitközség híveire kiróható hitközségi iskolaadóval is teljes joggal megróható.

502
1915

Hadifogoly katonáink segélyezése.

A Magyar Szent Korona Országos Vörös Kereszt Egyletének hadifoglyokat gyámolitó és tudósitó hivatala az alábbi felhivással fordul honuktól elszakitott katonáink szeretetteljes támogatása céljából a magyar társadalomhoz. A hozzám juttatott felhivást a nevezett hivatal kérelme alapján kész örömmel ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság és hiveim figyelmébe meg lévén győződve, hogy saját véreink segélyezésétől, kiket a küzdelmek

során ellenségeink foglyul ejtettek, adományát senki sem tagadja meg. A gyüjtés eredménye közvetlenül a Vörös Kereszt Egylet központi pénztárába küldendő.

Felhivás a magyar társadalomhoz!

A háboru által ütött sebek orvoslása, a gyengék segitése, a nyomor enyhitése körül a magyar társadalom szinte csodálatos erőt, áldozatkészséget és körültekintést mutat. Meglepő azonban, hogy e mindenfelé elágazó és inkább erősülő, mint gyengülő tevékenység eddigelé ki nem terjed azon foglyul ejtett katonáinkra, akik száz meg száz mértföldnyire övéiktől, akiket szeretnek, a hazától, melyért életüket és vérüket kockára tették, szomoru elhagyatottságban s talán nélkülözések közt, esetleg sebesülten, vagy betegen, aggódva várják a szabadulás pillanatát.

A jótékonyságnak, a hazafias tevékenységnek ezt a hézagát betölteni, az eddigi mulasztást gyorsan pótolni sürgős feladat és el nem odázható kötelesség.

Gondolva a honuktól elszakitott katonáink szenvedéseire, kik a csendes óceán vagy a jegestenger vidékein élik át e fekete tél borus napjait, lehetetlen, hogy ezrek szive meg ne mozduljon és késznek ne mutatkozzék a reájuk mért szenvedéseket tehetségéhez képest enyhiteni. Hadifoglyainkat elfeledve, kizárnók gondoskodásunkból azokat, akiknek szive a mienkével együtt dobog, fegyvereink győzelmeiért.

A Magyar Vörös Kereszt Központi választmányának határozata alapján tehát a hadifoglyokat gyámolitó bizottság bizalommal fordul az adakozásra kész közönséghez, hogy a hadifoglyok sorsának enyhitésére szánt adományokat a Magyar Vörös Kereszt Egylet központi pénztárába *(Budapest, Vár, Disz-tér)* juttatni sziveskedjék.

Azok, akik idegen hadifogságba jutott rokonaik hollétéről a Magyar Vörös Kereszt Egylet Hadifoglyokat Gyámolitó és Tudósitó Hivatala (Budapest, IX., Üllői-ut 1.) révén vagy egyébként értesültek, küldhetnek pénzt a foglyoknak. Sokkal többen vannak azonban olyanok, akik nem is sejtik hozzátartozóiknak hollétét, — rájuk nézve tehát a pénzküldés lehetősége ki van zárva. Vannak ezenkivül olyanok is, akik küldenének pénzt, mert tudják fogoly rokonaik cimét, de nincs módjukban, hogy szükös viszonyaiknál fogva rajtuk segitsenek.

Ezeket a hézagokat kitölteni a társadalmi jótékonyság feladata. A nagy távolságok mellett a segités módját biztositani kell. Az adakozók azonban meg lehetnek győződve, hogy a Vörös Kereszt Egyesület a hozzá beérkező összegeket a legnagyobb lelkiismeretességgel csak akkor és ugy fogja felhasználni, amikor meg lesz a teljes meggyőződése arra nézve, hogy a nemes szivek értékes adományai jó kezekbe is jutnak.

Budapest, 1915. január hó.

Hazafias üdvözlettel

Dr. Farkas László
A Magyar Vörös Kereszt Egylet főtitkára mint a Hadifoglyokat Gyámolitó Bizottság előadója.

Dr. Darányi Ignácz
A Magyar Vörös Kereszt Egylet tb. elnöke mint a Hadifoglyokat Gyámolitó Bizottság elnöke.

503
1915

Lelkészek korpótléka.

Alább közlöm azon lelkészek neveit, kik az 1915. I. félévben korpótlékot kapnak s felhivom ugyanazokat, hogy nevük mellett kitett összegről szóló, a II. fokozat szerint szabályszerü okmánybélyeggel ellátott nyugtatójukat kellően felülbélyegzett s kitöltött postautalvány kiséretében a korpótlék folyósithatása céljából püspöki Irodámnak mihamarabb beküldjék.

Mózes András 1 K. 66 f., Krisztánics István 17 K. 90 f., Bődy Károly 37 K. 75 f., Dobos Henrik 79 K. 71 f., Nyári Simon 200 K., Kiss Rezső 377 K. 10 f., Koch Gyula 144 K. 83 f., Dr. Vörös Nándor 400 K., Marton Sándor 200 K., Pataki Antal 147 K. 17 f., Lerch István 134 K. 50 f., Riedlinger Dezső 114 K. 8 f., Fuchs Vilmos 400 K., Rajczi János 44 K. 94 f., Szánthó Ignác 64 K. 22 f., Klein Tivadar 6 K. 11 f., Fent Gyula 167 K. 27 f., Schmeller Alajos 53 K. 69 f., Arányi Géza 200 K., Éber Géza 234 K. 45 f., Prikler Károly 151 K. 35 f.

504
1915

Szives adományok kéretnek sebesült katonáink részére.

A legmelegebb elismerés illeti mindazokat, akik a különböző katonai és a Vörös Kereszt Egylet által fenntartott kórházak és tartalékkórházak felszereléséhez nemes áldozatkészséggel mindeddig hozzájárultak. Még ma is érkeznek adományok pénzben és természetben. Egyes kórházak mindennek dacára jelentős szükséget szenvednek, főleg ágy- és fehérnemüekben. Különösen a pécsi Ferenc József-laktanyában, a Pius-internátusban s egyes iskolahelyiségekben elhelyezett ezernyi sebesült részére volna még ágy- és fehér-

nemű szükséges. A rendelkezésre álló felszerelés, bármily szépen adakozott is eddig a közönség, a nagy létszám mellett állandó kiegészitést igényel. A nehéz harcokban megsebesült vagy megbetegedett lelkes katonáink megérdemlik, hogy róluk szeretettel s a legmesszebbre menő áldozatkészséggel gondoskodjunk. Jól tudva tehát azt, hogy népünk ágy- és fehérnemüvel rendszerint bőven el van látva, s ha figyelmét a szükséget szenvedőkre felhivjuk, szivesen adakozik, felkérem a tiszt. egyházmegyei papságot, hogy sebesült katonáink részére hiveik körében ágy- és fehérnemüt gyüjteni s a begyült adományokat vagy a pécsi Urinők Máriakongregációjának (Németh Ilona urnő cimére Pécs, Árpád-u. 27.), vagy a Kath. Nővédő-Egyesület elnöknőjének (Deutsch Kornélné urasszony őnagyságának, Pécs, Anna-u. 19.) vagy pedig a Vörös Kereszt Egylet pécsi fiókjának megküldeni szivesked-jenek. Ugyanezek az egyesületek a sebesült katonák ellátásának céljaira egyéb természetbeni adományokat, különösen *lisztet, tojást, füstölt hust, sonkát* is szivesen fogadnak s azoknak megfelelő kiosztásáról a szükséghez mérten gondoskodnak.

505
1915

Huszár E. dr. „Szentségi jog“ c. munkája.

Huszár Elemér dr. budapest terézvárosi segédlelkész kiadta „Szentségi Jog“ cimü munkájának második kötetét, melyet a ius canonicum kedvelői bizonyára örömmel fognak forgatni. Az egyházi közigazgatási jognak a szentségekkel és szentelményekkel foglalkozó részét tárgyalja, s jóllehet ugyanezen kérdések a jogi tankönyvekben is feltalálhatók, mindamellett Huszár E. könyve bőséges jogtörténeti részei s a jogintézmények vezető gondolatainak szabatos feltüntetése által jó szolgálatot tehet. Az érdeklődőknek szivesen ajánlom.

506
1915

„Confessarius Militum“

A különböző katonai és tartalékkórházakban, valamint a betegnyugvó állomásokon a jelen körülmények között a monarchiának majdnem minden nyelvű katonái képviselve vannak. Igy a lelkészek kénytelenek olyan katonákat is gyóntatni, akiknek nyelvét vagy egyáltalán nem, vagy csak tökéletlenül értik. Ez a kényszerhelyzet arra inditott néhány szombathely — egyházmegyei papot, hogy több nyelvű lelkitükröt adjanak ki, mely a szükséges kérdéseket tizenhárom nyelven tartalmazza. A füzetbe csak a legszük-

ségesebb kérdések vannak felvéve rövid és szabatos fogalmazásban, s ugy vannak leirva, ahogyan az idegen nyelveken szerkesztett kérdések kiejtését magyar betükkel legmegfelelőbben vissza lehet adni. A füzet igen hasznos szolgálatot tehet a katonák gyóntatóinak, épen ezért melegen ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság figyelmébe. Ára 1 korona. Kapható Szombathelyen a Martineum könyvkereskedésben.

507
1915

Koronai tételek az 1915. évre.

Az 1915. évre az egyházmegyei zsinat rendelkezése értelmében a következő tételeket tűzöm ki a tisztelendő egyházmegyei papságnak megfelelő kidolgozás céljából.

A tavaszi koronai ülésen, illetve — amennyiben ez bármi okból nem volna megtartható — f. évi május 31-ikéig a kerületi esperesek utján benyujtandó ezen tétel kidolgozása a lelkipásztorkodástanból: „Mire terjedjen ki a papnak lelkipásztori tevékenysége háboru idején, tekintettel ugy a hadbavonultakra, mint az itthonmaradottakra?“

Az őszi koronai ülésre pedig kidolgozandó a következő tétel a dogmatikából: „Miként egyeztethető össze a háboru az isteni Gondviseléssel?“

508
1915

Uj breviarium és az egyházmegyei proprium

A minap hagyta el a sajtót Pustet Frigyes regensburgi könyvkiadó legujabb breviariuma és a pécsi egyházmegye külön officiumait magában foglaló proprium, melyek rövid időn belül egybekötve kaphatók lesznek Pécsett a Dunántúl könyvkereskedésében. A propriummal egybekötött uj breviarium feleslegessé tesz minden segédkönyvet. Akik a variationes segélyével a régi breviariumot kivánják használni, a proprium dioecesis-t külön is megkaphatják. A mű kiállitása a Pustet-cég izlését dicséri. A különböző nagyságu és kiállitásu breviariumok és propriumok áraira nézve a Dunántúl könyvkereskedés a lapokban és külön nyomtatványon adni fog majd bővebb tájékoztatást.

Datum Quinque-Ecclesiis, 12. Febr. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

QUINQUE-ECCLESIIS.
Typ. „Dunántúl“ R. T.

1915.

IV.

525
1915

Tisztelendő Testvéreim és Kedves Híveim!

Mialatt künn, a harcok mezőin ágyúdörgés és puskaropogás, gránáteső és gyilkos fegyverek kattogása között, hóban, vizben és vérben gázolva állottak fiaink, hogy hazánkat s nemzetünket fegyverrel kezükben megvédjék az ellenség dühétől: uj esztendő napján szivből fakadt buzgó imádsággal felajánltuk magunkat, hazánkat s egész nemzetünket az Ur Jézus szentséges Szivének. Bőjti szózat.

Fél éve már, hogy ránk szakadt a világháború minden borzalmával; hat hónapja küzdenek s véreznek fiaink és testvéreink számtalan csatában, ezrek és tizezrek hullottak el már eddig is idegen tájakon, napról-napra nő az árvák száma és a véres csatamezők fölé a szülők, özvegyek s az ártatlan árvák könnyei hullanak. A vérözönt a könnyek tengere mulja immár felül. Ámde döntés még nincs. És jóllehet igazságos ügyünk tökéletes diadala felöl meg vagyunk győződve, tudjuk, látjuk, hogy vad ellenségek környékezik hazánk határait, hogy betörve erre a nekünk drága, mondhatnám szent földre, vérbe, gyászba, pusztulásba fojtsák a magyar nemzetet.

E nehéz órákban, a válságok kellős közepén kihez fordulhatnánk — hazánk Nagyasszonyán kivül — több reménnyel s nagyobb bizalommal, mint az Ur Jézusnak isteni Szivéhez, mely a keresztfán is miéréttünk vérzett? A világháború véres zivatara tényleg felnyitotta nemzetünk sze-

meit és oda szögezte, a honnan egyedül remélhet és várhat erőt, segitséget és igaz diadalt: az Ur Jézus Szentséges Szivéhez.

A felajánlás országszerte, mindenütt megtörtént és uj év napjától Mária országa és a magyar nemzet az Ur Jézus Szent Szivének különös oltalma s pártfogása alatt indult a jövőnek.

Ámde ne higyjük azt, hogy a puszta felajánlás magában is elég, hogy hazánkat s nemzetünket a közösen elmondott imádság minden vésztől, bajtól és vihartól végkép mentesiti, s ujabb dicsőséges ezer évet biztosit számunkra a mi munkánk, a hivő lelkeknek továbbtartó törekvése nélkül.

Ez végzetes nagy tévedés volna! Mert bár frigyre léptünk az Ur Jézus Szentséges Szivével tőle kérve, várva s biztosan remélve a győzelmes békét, hazánk szabadságát és a jobb jövendőt: ámde mindezeket csak ugy remélhetjük, hogyha mi is teljesitjük, amit viszont Ő kiván meg tőlünk, és pedig nem a nagy társadalom összessége révén, hanem tőlünk, minden egyikünktől, minden egyes hivőnek szivétől. És ez az, hogy *bizzunk Benne, szeressük Őt s éljünk az Ő parancsai szerint.*

* * *

1. Természetünk sajátsága, hogy az érzékfeletti dolgokról könnyen feledkezünk. Isten, lélek és túlvilág távol esnek attól, aki vagy nem gondolkodik s eszmél, vagy nem hatol a dolgok mélyére. Főleg, ha az ember anyagi élete kedvezően folyik, ha földi létében csak öröm, boldogság és sikerek érik és az üröm kelyhét nem kell izlelnie, csodálatos hamar elfeledi, hogy ő csupán vándor itt e földön, akinek élete, vagyona s mindene Isten kezétől függ, s mindezektől egy pillanat megfoszthatja, ha Isten rendeli. Azt kellene hinnünk, hogy ez az igazság az ember figyelmét, szivét, lelkét állandóan az Istenhez köti és arra sarkalja, hogy csak *Benne bizzék* és tőle reméljen boldogságot itt e földön és a túlvilágon. De mivel az Isten nincs szemei előtt, s minthogy enlelkét sem érheti el érzékei utján és a túlvilágról sem szerezhet közvetlen tapasztalásokat, sokszor ugy él gondolat és föleszmélés nélkül, mintha ezek nem is léteznének.

Ha azonban megsuhog felette az Isten ostora, ha csapások, szenvedések érik, ha földi javai pusztulni kezdenek, s főleg ha a halál szele éri: ó akkor megnyilnak az ember szemei. És a mily mértékben szakadozik

a kötelék közte és e földi rögök között, és amily arányban hanyatlani érzi testének erőit, és amily mértékben látja s érzi, hogy nincsen számára e földön segitség: ép olyan arányban felragyog előtte a túlvilág fénye, a lélek értéke és az, kiben itt is, ott is egyedül *bizhatik:* a teremtő Isten és az, akit megváltónkul küldött: az Úr Jézus Krisztus. Az az Isten-ember, aki csak azért jött e siralomvölgybe, hogy — emberi testet s lelket öltve — magára vállalja a mi bűneinket és földi élete, szenvedése és halála árán megváltson bennünket az örök haláltól. Emberré lett, hogy mint Isten hozzánk férközhessék, meghalt értünk, hogy a bűnből magához emeljen, s megnyittatta szivét a keresztfán a gyilkos lándzsával, hogy — mialatt utolsó csepp vérét kiontotta értünk — felgerjessze a mi *bizalmunkat* az Ő véghetetlen nagy irgalma iránt, amelyhez foghatót sem égben sem földön nem találunk soha.

Kedves Keresztények! Minél hitványabbak voltunk eddigelé Istenünkkel szemben, minél nagyobb gond, bú s nyomoruság gyötri most lelkünket és minél több veszély környez mindenfelől, annál nagyobb, annál hathatósabb s rendithetetlenebb legyen a mi *bizalmunk* is az Ur Jézus Szentséges Szivében. Hisz ő először is épen akkor könyörült legjobban e világ nyomorán, mikor már az ember bűne, baja és züllése tetőfokra hágott: „Ahol elárádott a bűn, túláradóbb lett a kegyelem“[1] Mert miként a zsoltáros is mondja: „Az örvény az örvénynek kiált.“[2] A bűn, a baj s a nyomor örvénye Isten irgalmának örvényét nyitja meg.

Megnyitotta Betlehemben, ahol az Ő isteni szent Szive elsőt dobbant értünk, majd meg a Golgothán, ahol szent Szivének utolsó csepp vérét érettünk áldozta, az Oltáriszentségben, ahol elrejtőzve s megalázva várakozik reánk, hivogat bennünket, s végül midőn lánggal égő szivét boldog Alacoque Mária Margitnak kinyilatkoztatta, hogy e szivnek apostola legyen a közönyös, hideg lelkek között.

Ó ha ti is hidegek, fagyosak, közönyösek vagytok, hogyha a bűn elszakitott tőle, ha bú, bánat, nyomoruság szorongat titeket, ha veszélyek ijesztenek, válságok környeznek, ó mondjátok: „A mélységből kiáltok fel hozzád,“[3] *„Jézus Szive bizom Benned“* csak egyedül Benned.

2. De necsak bizzatok az Ur Jézus királyi Szivében, hanem *szeressétek az isteni Szivet* olthatatlan lánggal, mint igazi boldogság-

[1] Róm. 5. 20..
[2] Zsolt. 41. 1
[3] Zsolt. 129.

tok egyetlen forrását. „Ki az, aki nem szeretné — kérdi egy szent iró — azt, aki iránta szeretetet mutat?“ S ime az Úr imigy szól hozzátok: *„Örök szeretettel szerettelek téged s magamhoz vontalak könyörülvén rajtad.“*[1] Szent János apostol, a szeretet tanitványa pedig igy lelkesit minket: „Szeressük az Istent, mert Ő előbb szeretett bennünket.“[2] Már akkor szeretett, mikor évezredek, s millió év előtt fényben s dicsőségben az Atya jobbján ült, amikor még nem hangzott el a Teremtő szava, mely a semmiségből csodás világokat hivott elő a nagy mindenségbe; már akkor szeretett, mikor ősszüleink az éden kertjében élvezték a rövid boldogságot, majd meg mikor gyászos bűnük után kiüzettek a siralomvölgybe; már akkor szeretett, mikor az ő Szűz Anyja méhében értünk fogantatott, Betlehemnek hideg éjszakáján a szalmán született, s harmincharom évig körüljárt jót tevén az emberek között; már akkor szeretett, mikor csodát csodára halmozott meggyógyitva sántát, bénát, vakot és bélpoklost, akik élő hittel kiáltottak hozzá, s feltámasztva a naimi ifjut, özvegy édes anyja egyetlen gyermekét, Jairus leányát és Lázárt sirjából, melyben akkor negyednapja pihent. Akkor is szeretett, mikor Judás elárulta, mikor vért izzadott az olajfák hegyén büneink láttára, s mikor mérhetetlen szenvedések után a Golgotha ormán a gyalázat fáján kiszenvedett értünk. Meghalt értünk, mert mindenekfelett szeretett bennünket. Nincs ugyanis nagyobb, erősebb szeretet, mint az, ha valaki életét áldozza az ő barátjáért. És Ő meghalt értünk, jóllehet büneink ellenségeivé avattak bennünket.

Ó ennyi szeretet bizonyára meghat, lenyügöz, elragad, fellelkesit minden érző szivet, mely azt maga felé látja sugározni.

És mégis mit látunk? Az emberek tulnyomó nagy része rendes életkörülmények között nem gondol rá, nem törődik vele, hátat fordit neki. Mintha szemeiket sűrü hályog fedné, mintha sziveikből kihalt volna minden nemes érzés, s mintha nem volna rá sohasem szükségük. Ezért panaszkodott az Ur Jézus maga boldog Alacoque Mária Margitnak, midőn igy szólt hozzá Szivére mutatva: *„Ime a Sziv, mely az embereket oly nagyon szerette*, s amelyet ők oly csekély mértékben szeretnek csak viszont.“ Ó fájdalmas szavak, lesujtó igazság! Az Ur panaszkodik. Nem elég, hogy emberré lett, meghalt és a kenyérszinben elrejtve fenségét, isteni hatalmát mérhetetlen megalázkodással közöttünk lakozik; nem elég, hogy vére on-

[1] Jer. 31, 3.
[2] Ján. I. 4, 19.

tásával Isten fiaivá tett újra bennünket; nem elég, hogy mérhetetlen szeretetben fürészt most is mindnyájunkat. Nem elég, nem elég! mert ezek dacára sokan vannak, akik nem ismerik, avagy ha ismerik, ujra elfelejtik, vagy ha nem felejtik, egyszerüen kizárják szivükből. „A legtöbb embertől csak hálátlanságot tapasztalok — mondja az Ur Jézus boldog Alacoque Margitnak, — szeretetem Szentségében megvetéssel, közönnyel illetnek; sokan nem riadnak vissza még a szentségtöréstől sem.“

Kedves Keresztények! Az emberi gonoszságtól szinte megborzadva azt hinnők, hogy erre csak az Isten rettenetes büntetése lehet méltó válasz. Nem így áll a dolog. Mikor az Úr Jézus születése, szenvedése és kínos halála, szóval megváltói áldozata után, (mit a szent misében szinte állandósit), még mindig azt látta, hogy az ember szive hideg, fagyos és közönyös, mintha az Úr el sem jött volna még, véghetetlen irgalmában még egy eszközt talált, mellyel az emberek szivét, szeretetét lekösse magának. Kinyilatkoztatta isteni szent Szivét. Megjelenve Alacoque Margitnak égi fényözönben megmutatta neki azt a drága Szivet, melyet a keresztfán a lándzsa megnyitott, s melyből értünk szent vére kihullott az utolsó cseppig. És ezt a szent Szivet körülfonta a tövis koszoru, felette állt a szent kereszt képe, s a szent szivet lángok vették körül: az isteni Szivnek szeretet lángjai. *Ez volt a szeretet utolsó eszköze,* mellyel az Ur Jézus viszontszeretetre akarja gyujtani az emberek szivét. Miként egykor a kétkedő Tamás apostolt is azáltal győzte meg és gyujtotta örök szeretetre, hogy megmutatta neki oldalának sebét, mellyel utat nyitott szentséges Szivéhez, midőn igy szólt hozzá: „Tedd ide kezedet, bocsásd oldalamba és ne légy hitetlen“, mire Tamás felkiáltott: „Én Uram és én Istenem!“[1] Ugyanigy tesz most is: *feltárja szent Szivét.* „Olthatalan vágya — mondja boldog Margit, — hogy az emberek Őt igazán szeressék, birta rá az Urat, hogy isteni Szivét kinyilatkoztassa s benne ezekben az utóbbi időkben szeretetének egy ujabb jelét adja, mely mindennél alkalmasabb, hogy az embereket odaadó és hűséges szeretetre birja.“

Kedves Keresztények! Az utolsó eszköz, melyet az Ur Jézus véghetetlen irgalmában kitalált részünkre. *Szeressük* tehát azt s ragaszkodjunk hozzá törhetetlen hűséggel, mint igazi boldogságunk örök forrásához és az Ő szent Szive megoltalmaz minket.

---

[1] Ján. 20, 27. 28.

3. Ha tehát van bennünk belátás, megértés, akkor az Ur Jézus imádandó Szivét bensőnkből szeretjük. Ám ez a szeretet ne legyen puszta szó, mely gyorsan elröppen és ne legyen csupán lobbanó láng, mely hamar kigyullad és könnyen kialszik, hanem a legszentebb meggyőződésből fakadó erős *ragaszkodás*, mely tettekre sarkal, bennük nyilvánul meg s azért, akit szeret, minden áldozatra szivesen hajlandó. Mert miként a hit is csak ugy ér valamit, ha gyümölcsöt, jó tetteket terem, s ezek nélkül holt és élettelen[1], épen ugy a szeretet is csak akkor igazi, ha a krisztusi élet jó cselekedeteiben bizonyul be annak. Mert „*ez a szeretet* — mondja sz. János apostol — *hogy az ő parancsai szerint éljünk.* Mert ez a parancsolat, hogy amint kezdettől hallottátok, aszerint éljetek.“[2] Azért hangoztatta maga az Ur Jézus: „Nem minden, aki mondja nekem: Uram, Uram! megyen be mennyeknek országába, hanem aki Atyám akaratját cselekszi, . . . az megyen be mennyek országába.“[3]

Ne higyjétek tehát, hogy igazán szeretitek az Ur Jézus Szivét, hogyha vértől ázott szent sebe láttára megindultok ugyan, hogyha a felette ragyogó keresztben és a Szivét körülfonó töviskoszoruban vétkeitek szörnyü árát látva szégyenkeztek ugyan s bánatra gerjedtek, hogyha a szent Szivből kiáradó lángok, Jézus szent Szivének szeretet-lángjai felemelő, melengető és jól eső érzéseket ébresztenek ugyan szíveitek mélyén, de emellett *nem éltek ugy, amint Ő kivánja.* Ó, ha hisztek, biztok Benne, de csak puszta szóval, hogyha szeretitek, de csak szájjal és tünő érzéssel, nem vagytok még az Isten fiai, Jézus szent Szivének igaz barátai, igaz követői. „*Aki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét és kövessen engem*“[4], mondja az Ur Jézus. *Tagadja meg magát*, bűnös hajlamait. Irtsa ki szivéből a sok gazt és dudvát, a számtalan, bűnre ösztökélő, nemtelen hajlamot, mely a szemek kivánsága, a szív vétkes vágya és az élet kevélysége révén csak a földi, muló örömökre ösztökéli az ingatag embert. Törje le magában azt a rút törekvést, mely az Istent háttérbe szorítja, mintha nem léteznék, tiszteletét, imádását feledi, resteli, avagy meg is veti, vagy ellene fordul káromló szavával, mely csak húst, vért, bűnös élvezetet, vagyont, gazdagságot áhit s kiván folyton. Vesse le az önzést, s azt a szeretetet, mely min-

---

[1] Jak. 1, 17. 26.
[2] II. Ján. 6.
[3] Máté 7, 21.
[4] Máté 16, 24. Luk. 9, 23.

denben csak magát keresi, s embertársainak bujáról, bajáról, szenvedéseiről hallani sem akar, vagy ha hallja s látja, nem indul meg rajtuk. Tagadja meg magát s *vegye fel keresztjét*. Azt a mindennapi, keserves keresztet, mely búban, bánatban, gondban, szegénységben, aggságok és szenvedések között, egyszóval a bajok valamely nemében mindnyájunknak kijár s hordozza békével, türelemmel, megnyugvással, mint Ő, aki örök példaképül szent keresztjét előttünk hordozta. „Tagadja meg magát, vegye fel keresztjét és *kövessen engem!*“ Igen! kövessük Őt, megsiratva büneinket, melyekkel szent Szivét halálra sebeztük, megtagadva és leküzdve számtalan sok, bünös hajlamunkat, melyek pártütőkké tennének és tesznek minket sajnos igen sokszor — ellene és saját javunk, boldogságunk ellen. Kövessük Őt s hordozzuk a nekünk szánt keresztet, mely ha fáj is, ha nehéz is, boldogságunk eszköze mindaddig, amig Benne bizunk, amig Őt szeretjük, s példáját követjük, melyet nekünk adott, mig itt e földön élt s körüljárt jót tevén. „Példát adtam nektek, hogy amint én cselekedtem, ti is ugy cselekedjetek.“[1]

* * *

A kegyelem hivó szava uj esztendő napján a templomba szólitott bennünket. Felajánltuk magunkat, hazánkat, küzdő fiainkat az Ur Jézus szentséges Szivének, hogy véres, de igazságos küzdelmeink között Ő legyen oltalmunk. És Ő lesz oltalmunk, hogyha Benne bizunk, aki mindenható kezeiben tartja országok, nemzetek és királyok sorsát; hogyha szivből szeretjük Őt, aki örök szeretettel szeretett bennünket, mielőtt még megszülettünk volna, és hogyha ugy élünk, amint Ő kivánja, amint Ő rendeli: Szentegyházunk parancsai szerint. Ó ha igy járunk el, akkor már nekünk szól az Ő komoly, vigasztaló szava: „Mikor pedig halljátok a harcokat és harci hireket, meg ne ijedjetek, mert ezeknek meg kell történniök.“[2] Ha igy élünk mindannyian, akkor katonáink, akik az Ő oltárától, az Ő szent testével erősitve indultak a harcba, nem fognak kidőlni, bátorságuk az emberfeletti fáradalmak, szenvedések és a halál milliónyi veszedelme között nem fog majd letörni, mert reá gondolnak, aki azt mondotta: „Az emberfia nem jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon és életét adja váltságul sokakért“[3], mert őt hivják segitségül a harc előtt, a harcok folyamán s pi-

[1] Ján. 13, 15.
[2] Márk 13, 7.
[3] Márk 10, 45.

henőjük közben: „Uram maradj velünk, mert már esteledik.“[1] És Ő köztük marad, s erősiti őket szent testének szentségével és Szive vérének drága harmatával. Ott lesz köztük a véres harcmezőn, buzditja az érette küzdőket, vigasztalja s megenyhiti a sebesülteket, megáldja a haldoklókat s füleikbe sugja: „Még ma velem leszesz a paradicsomban.“[2] Itthon pedig bátorit bennünket s áldozatkész szeretetre sarkal küzdő fiainkért. Betér a töprengő, aggódó szülőkhöz, a siró özvegyekhez, a szegény árvákhoz s résztvevő szavával imigy szól hozzájuk: „Ne sirjatok“,[3] „Bizzatok, én vagyok, ne féljetek semmit.“[4] És megnyitja irgalmának örök forrásait s a gyilkos háboru vérözöne fölé kiárasztja az Ő szent Szivének végtelen kegyelmét, mely sebeket gyógyit, könnyeket szárit fel, a sötét bú helyett örömöket fakaszt és a halál mezőire uj életet lehel. Vagyis győzni fogunk, hogyha Vele tartunk, hogyha Benne bizunk, isteni szent Szivét igazán szeretjük és ugy élünk, ahogy megfogadtuk, mikor keresztények, azaz Krisztus követői lettünk. Legyünk követői szóval, szivvel s egész életünkkel s mondjuk, valljuk mindig: „Jézus Szive neked élek, Jézus Szive neked halok, Jézus Szive tied vagyok életben és halálban.“ Amen.

Fenti böjti szózat nagyböjt első vagy második vasárnapján a hiveknek a szószékről egész terjedelmében felolvasandó.

Kelt Pécsett, 1915. február 15-én.

† Gyula s. k.
püspök.

---

[1] Luk. 24, 29.
[2] Luk. 23, 43.
[3] Luk. 8, 52.
[4] Márk 8, 50.

Az 1914. évi őszi koronai tételdoldozatok birálata.

A mult évi őszi koronai tételre: „Exponantur normae iuris canonici de solutione sponsalium“ beérkezett dolgozatok általában arról tesznek tanuságot, hogy az egyházjogi és erkölcstani kézi könyvek idevonatkozó paragrafusait a dolgozatok készitői áttanulmányozták. Volt olyan is, aki nagyobb fáradságot sem kimélt s behatóbb kutatástól sem riadt vissza. Viszont volt bőven olyan is, aki megelégedett valamely kezeügyébe eső rövid kompendium még rövidebb kivonatolásával. A legtöbben helyesen fogták fel a Ne temere viszonyát az eljegyzések felbontásához és csak kevés akadt, aki azt vitatja, hogy a Ne temere a régi joghoz képest változást hozott létre a felbontás tekintetében, holott az igazság az, hogy semmi változást nem okozott. Épen azért kölcsönös megegyezéssel felbontható az eljegyzés minden alakszerüség nélkül csak ugy mint azelőtt. Csak *tanácsos*, hogy a plébános értesittessék a felbontásról. Hogy az eljegyzéstől visszalépő felek együttesen jelenjenek meg a plébános előtt a felbontás eszközlése vagy akárcsak bejelentése céljából, már csak a dolog természetéből folyólag sem kivánható. Az egyoldalu felbontás sincs alakszerüségekhez kötve, sem birói beavatkozás nem szükséges, ha a visszalépés jogosultságát illetőleg semmi kétség nem forog fenn. Csak akkor válik szükségessé az egyházi biró közbelépése, ha a visszalépésre jogositott e jogosultságát illetőleg kételkednék, vagy ha a másik fél — amannak a visszalépésre való jogosultságát elismerni nem akarva — felszólalna az eljegyzés felbontása, esetleg a szándékolt uj eljegyzés ellen.

Pécs, 1915. febr. 10.

† Gyula s. k.
püspök.

1915.

V.

674
1915

Oratio pro pace a Ssmo D. N. proposita indulgentia CCC dierum ditatur.

Ssmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in audientia R. P. D. Adsessori S. O. impertita, benigne concedere dignatus est, ut fideles, corde saltem contrito recitantes orationem per decretum d. d. 10 ianuarii 1915. ad pacem implorandam in praesenti acerbissimo Nationum conflictu, a Sanctitate Sua propositam, indulgentiam trecentorum dierum, defunctis quoque applicabilem, quoties id egerint, consequi valeant. Praesenti perdurantibus memoratis rerum adiunctis valituro. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Die 21 ianuarii 1915.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius.* L. † S.

† Donatus, Archiep. Ephesin., *Adsessor.*

675
1915

Tribuitur altaris privilegium pro missis celebratis in suffragium eorum qui, praesenti bello peremptι, in purgatorio detinentur.

SSmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, ardenti iugiter caritatis studio permotus erga eos, qui, vita functi, iustas luunt poenas in Purgatorio degentes, in audientia R. P. D. Adsessori S. Officii impertita benigne concedere dignatus est, ut Missae omnes, quas a quocumque sacerdote in suffragium animarum illorum, qui in praesenti exitiali bello ceciderunt et cadent, celebrari contigerit, ita illis suffragari possint, ac si in altari privilegiato celebratae fuissent. Praesenti hoc decurrente anno valituro, absque ulla Brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Die 28 ianuarii 1915.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius.* L. † S.

† Donatus, Archiep. Ephesinus, *Adsessor.*

676
1915

Derogatur a quadam clausula in favorem sacerdotum pia obiecta benedicentium tempore belli.

SSmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in audentia R. P. D. Adsessori S. Officii impertita, benigne indulsit, ut sacerdotes quilibet, sive saeculares sive regulares, qui ab apostolica Sede, directe aut indirecte, facultatem obtinuerunt pia obiecta benedicendi cum indulgentiarum applicatione, et s. ministerium exercent apud milites nationum, hoc tempore, bello contendentium, vel quomodolibet inter eos versantur, non teneantur clausula quae apponi solet: „de consensu Ordinarii loci in quo facultas exercetur". Praesenti valituro hac eadem rerum conditione perdurante. Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Die 4 februarii 1915.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius.* L. † S.

† Donatus, Archiep. Ephesinus, *Adsessor.*

677
1915

Declaratio de absolutione impertienda militibus ad praelium vocatis.

Proposito huic sacrae Poenitentiariae dubio:

„An liceat milites ad praelium vocatos, antequam ad sacram Communionem admittantur, absolvere generali formula, seu communi absolutione sine praecedente confessione, quando tantus est eorum numerus, ut singuli audiri nequeant, doloris actu debite emisso?" eadem sacra Poenitentiaria, mature consideratis expositis, benigne sic annuente sanctissimo Domino nostro Benedicto Papa XV, respondendum esse censuit:

Affirmative. Nihil vero obstare quominus sic absoluti in praefatis adiunctis ad sacram Eucharistiam suscipiendam admittantur. Ne omittant vero cappellani militum, data opportunitate, eos docere absolutionem sic impertiendam non esse profuturam, nisi rite dispositi fuerint, iisdemque obligationem manere integram confessionem suo tempore peragendi, si periculum evaserint."

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae in sacra Poenitentiaria, die 6 februarii 1915.

Carolus Perosi, *S. P. Regens.*
Iosephus Palica, *S. P. Secretarius.*

Dubia a S. Congr. Rituum soluta.

A sacra Rituum Congregatione sequentium dubiorum solutio reverenter expostulata fuit; nimirum:

I. Si Festum Circumcisionis D. N. I. C. sit titulare alicuius Ecclesiae vel Instituti et recolendum sub ritu duplici primae classis cum octava, diebus 2, 3 et 4 ianuarii in quibus fit de die infra octavam cum secunda oratione de simplici: et die 7 ianuarii in qua agitur de secunda die infra octavam Epiphaniae cum commemoratione de octava Circumcisionis, quaenam erit tertia oratio dicenda in Missa?

II. Rituale Romanum, edit. typ. tit. IV. cap. II, ubi describitur ordo administrandi sacram communionem communicandis tam extra missam quam ante vel post ipsam, atque etiam intra Missam, ad n. 11 haec habet: „Sacerdos porrigit communicandis Eucharistiam incipiens a ministris altaris, si velint communicare". Item in decreto n. 1074, Galliarum, 13 iulii 1658, in proposito dubio: „An in communione intra missam prius ministrandum sit Ssmum Eucharistiae sacramentum ministro missae inservienti quam monialibus vel ceteris ibidem praesentibus?" S. R. C. responderi mandavit: „In casu praedicto ministrum sacrificii non ratione praeeminentiae, sed ministerii, praeferendum esse ceteris quamvis dignioribus".

Unde quaeritur: „An vox minister altaris vel sacrificii in his et similibus documentis S. R. C. restringenda sit exclusive ad ministros iam in ordinibus minoribus constitutos vel saltem tonsuratos, an potius voce ministri intelligendi sint omnes quicumque seu laici seu clerici qui missae inserviunt?".

Et sacra eadem Congregatio, audito specialis Commissionis suffragio, omnibus sedulo perpensis, enunciatis quaestionibus ita respondendum censuit:

Ad I. In casu, tertia oratio erit de Spiritu Sancto.

Ad II. Nomine ministri altaris vel sacrificii missae venit quilibet clericus vel laicus, missae ad altare inserviens, qui praeferendus est ceteris in distributione sacrae Synaxeos; cauto tamen, ut laico inservienti praeferantur clerici, et clericis minoris ordinis alii in maiori ordine constituti, aut personae quae superiori polleant dignitate liturgice attendenda per se (uti regum) vel per accidens (uti sponsorum in missa pro benedicendis nuptiis)

Atque ita rescripsit ac declaravit. Die 30 ianuarii 1915.

Scipio Card. Tecchi, S. R. C. *Pro-praefectus* L. † S.

† Petrus La Fontaine, Ep. Charystien. *Secretarius.*

679
1915

Katonai személyek temetési eseteinek bejelentése.

Többször előfordul, hogy a háboru folyamán katonai egyének vidéken halnak el, avagy a katonai kórházakból eltemetés végett vidékre szállittatnak. Mindezen eseteket az illetékes tábori lelkész (Baranya és Tolnavármegyékre nézve a pécsi cs. és kir. csapatkórház lelkésze) pontosan anyakönyvezni tartozik. Épen ezért elengedhetetlenül szükséges, hogy az egyházmegyének Baranya és Tolna vármegyék területén működő tiszt. lelkészei a vonatkozó adatokat (a szokott adatokon kivül: az elhalt katonai személy születési helyét, hogy az illető melyik ezred melyik századához tartozott, milyen rangja volt) a következő lelkészi hivatal cimére a temetés után *azonnal* beküldjék: Cs. és kir. Tábori Lelkészi Hivatal, Pécs, cs. és kir. csapatkórház.

680
1915

Szentsirőrök segélyezésére adományok.

A jeruzsálemi szentsirőrök segélyezése ügyében 1913. évi VIII. számu körlevelemben 1394/1913. sz. a. elrendeltem, hogy a nagyheti szentsirlátogatás alkalmával a hivek által felajánlani szokott adományok egy része említett kegyes célra püspöki Irodámhoz küldessék. Fenti intézkedésemet a tiszt. lelkészkedő papság figyelmébe ezuttal is melegen ajánlom s hivatolt rendelkezésem betartására az érdekelteket utasítom.

681
1915

Népfölkelői szolgálatra alkalmas tanitókról sürgős jelentés teendő.

Vonatkozással 1914. évi XXII. körlevelemben 4282/1914. sz. a. közölt intézkedésemre elrendelem, hogy az 1896., 1895. és 1891. évben született B. alosztályu népfölkelésre kötelezett azon tanitókról, akik a folyó évi febr. 18-ától március 24-ikéig terjedő időben megtartott, illetve megtartandó népfölkelési bemutató szemlén alkalmasaknak találtattak, saját plébániahivataluk útján *minden késedelem nélkül* az egyházmegyei főtanfelügyelőségnek jelentés tétessék.

F. évi *március hó 28-ika után* érkező jelentések egyáltalában *figyelembe nem vétetnek.*

A jelentéshez csatolandó: 1. azon népfölkelői igazolvány, melyet az alkalmasnak találtak a bemutató szemlén kapnak, 2. kimutatás: születési évükről, illetőségi községük nevéről a járás és vármegye megnevezésével, — hol volt a bemutató szemle, a bemutatásnál milyen osztályozást nyertek, hová kell bevonulniok s hivatalos teendőik hogyan láttatnak el a bevonulás alatt.

682
1915

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minister úrnak 160040/914. VIII. a. számú átiratát oly felhivással közlöm tisztelendő papságommal, hogy a mennyiben a kezelésük vagy felügyeletük alatt álló egyházi vagy iskolai alapok illetve alapitványok (tőkék, épületek, plébániai, iskolai és hitközségi javadalmak, földek stb.) a háború következtében eddigelé károsodást szenvedtek volna, arról ezen egyházmegyei hatóságnak a multra vonatkozólag azonnal, jövőre pedig esetről-esetre részletes jelentést tegyenek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministertől. 160040/1914. VIII. a. szám. Valamennyi egyházi főtiszt. főhatóságnak.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. ministerium főfelügyelete alatt álló alapok és alapitványoknak a háboru okozta károsodásáról jelentés kivántatik.

Szüksége állt elő annak, hogy a felügyeletem jogkörébe tartozó alapok és alapitványok vagyonában és gazdálkodásában a mostani háboru következményekép keletkező kiadások és károsodások — természetöknek megfelelő csoportositással — külön kimutatva állandóan nyilvántartassanak.

Evégből felkérem a főtiszt. főhatóságot, méltóztassék intézkedni saját hatáskörében az iránt, hogy a felügyeletem, illetőleg főfelügyeletem alá tartozó alapokat és alapitványokat érintő mindazon kiadások, károsodások és bevételi visszamaradások, amelyek keletkezésének oka a mozgósitásra, illetve a háborura vezethető vissza, az alapitványok és alapok kezelői által a főtiszt. főhatóság utján tételes és összegszerü részletezéssel hozzám bejelentessenek, még pedig a multra nézve azonnal, jövőben pedig esetről-esetre.

Idevonatkozóan a következőket kell megemlitenem.

Figyelembe veendők az érdekelt alap vagy alapitvány terhére teljesitett olyan kiadások, melyek a háborus viszonyok következtében az épületeknek katonai beszállásolásokra vagy tartalék-kórházak céljaira történt lefoglalása folytán bármily cimen (nagyobb takaritás, vizfogyasztás, fütés, világitás, helyreállitás stb.) állottak elő s akár véglegesen, akár előlegképen — utólag megtérités ellenében — számoltatnak el az érdekelt alap vagy alapitvány terhére.

A vöröskereszt céljaira átengedett épületekben ilykép előálló kiadások szintén ily elbirálás alá esnek.

Figyelembe veendő a háboru, illetve a hadiállapot következtében az alapok és alapitványok vagyonában előállott csökkenés s nevezetesen mind az a károsodás, amely az érdekelt alap vagy alapitvány tulajdonában levő vagyontárgyaknak a közös védelem és az azzal kapcsolatos célok érdekében

történt használata, illetve elhasználása folytán és az e vagyontárgyaknak megrongálása, elveszte vagy megsemmisülése stb. következtében mutatkozik. A vagyoncsökkenés, illetve a károsodás mérve általában véve a leltári értéknek, vagy amennyiben ez bármi okból megfelelőnek nem mutatkozik, a rendelkezésre álló adatok alapján megállapitható becsértéknek alapul vétele mellett állapitandó meg.

Eladásra szánt tárgyaknak (alapitványi üzemek termékeinek) megsemmisülése, vagy ezen tárgyaknak az ellenség által a vételár kifizetése nélkül történt elvitele, avagy megrongálása esetében a kár a kilátásba vett, illetve a szabályszerü eladási ár alapján számitásba veendő összeggel tüntetendő föl.

Figyelembe veendők lesznek végül azok a bevételi visszamaradások is, amelyek az alapok és alapitványok egyes bevételi forrásainak hozamánál a rendes körülmények közt várható összegekkel szemben mutatkoznak.

Megjegyzem, hogy az a veszteség, illetve kár, amely az alapok és alapitványok birtokában levő értékpapirok árfolyamának csökkenése következtében állott elő, károsodásnak nem tekinthető.

Félremagyarázásoknak azonban elejét veendő hangsulyoznom kell azt, hogy a szóalatti adatgyüjtés csak statisztikai célokat van hivatva szolgálni és hogy a kormánynak egyáltalában nem áll módjában az, hogy az alapokat és alapitványokat a háboru következtében ért esetleges károsodásoknak akár csak részben való helyrepótlásáról is gondoskodhassék.

Jankovich.

683
1915

Fogyasztók hadi bizottságának felhivása.

A Fogyasztók Hadibizottsága: A Magyar Háziasszonyok Országos Gazdasági Szövetsége, az Állami Tisztviselők Országos Egyesülete, a Magántisztviselők Országos Szövetsége, a Katholikus Háziasszonyok Országos Szövetsége, a Feministák Egyesülete, Budapesti Tanitótestület, Magyar Tanitók Otthona, József kir. herceg szanatórium egyesület a következő fölhivást intézte a fogyasztókhoz, amelyet tájékozódás és a hivek kellő kioktatása végett a hozzám intézett levéllel együtt alább egész terjedelmében közlök a tiszt. egyházmegyei papsággal:

Fogyasztók Hadibizottsága. Iroda: a Magyar Háziasszonyok Országos Gazdasági Szövetsége cimén (VI., Podmaniczky-utca 18.)

Méltóságos *Gróf Zichy Gyula* püspök úrnak Pécs.

A Fogyasztók Hadibizottsága, amelynek kitüzött célja egyrészt a fogyasztók védelme, másrészt a fogyasztásnak is szervezése, a ·/. alatt idemellékelt felterjesztéssel fordult a nagyméltóságú kormányhoz, — a fogyasztóközönséghez pedig a ·//. alatt ugyancsak idecsatolt felhivást intézte:

Amidőn mély tiszteletünk jeléül a mellékleteket bátrak vagyunk Métóságodnak bemutatni és kegyes figyelmébe ajánlani, egyuttal legyen szabad nagybecsü figyelmét a következőkre is felhivni.

A polgári közigazgatás szervei ez idő szerint annyira el vannak foglalva, hogy bizonyos társadalmi mozgalmaknak és feladatoknak irányitását is céltalan volna tőlük követelni, viszont nem szenved kétséget, hogy a fogyasztás és kapcsolatosan természetesen a termelés is nagyon is irányitásra szorul, különben megeshetik, hogy ellenségeink kiéheztetési taktikája tényleg felette komoly bajok forrása lesz és valóban nehezen helyrehozható eredményekre vezet, amitől az Ég óvjon meg bennünket.

Ezt megakadályozni kinek-kinek legsajátabb egyéni, polgári és hazafias kötelessége s nem kételkedünk benne, hogy e meggyőződésünkben Méltóságod is osztozik.

Hatóságaink mellett főleg lelkészkedő — és a hazafiasságnak mindig tündöklő erényétől ékes papságunk, tanitóságunk és tanárságunk az, amely a közönségre hatni a legjobban tud, sőt ami még több és fontosabb: *szivéhez és lelkéhez is hozzá férkőzhetik.*

Hazánk közérdekei szolgálatában tehát arra kérnők Méltóságodat kegyéskedjék hatáskörében sürgősen odahatni, hogy a fentnevezettek szóval-tettel tennék szintén magukévá ügyünket és ahol csak mód és alkalom nyilik, hirdetnék és terjesztenék az egyszerüség és takarékosság ezuttal különösen időszerő igéit és szerveznék az egyes családok körében még rendelkezésre álló termelési és munkaerőket. Főleg pedig a *családi és munkáskertek létesitését* tartanók sürgősen szükségesnek, ami hasznosságánál, munkakedvteremtő és erkölcsnemesitő stb. voltánál fogva hitünk szerint még békés időkben is a legüdvössebb hatásu alkotások egyike és amelyek létesitésének lehetőleg *minden községben* való megvalósithatása minden emberszerető sziv és lélek munkásságának és törekvésének bármikor is méltó tárgya.

Ismételten nagyon kérjük Méltóságodat kegyeskedjék elősegiteni az előre bocsátottak alapján már megitélhető céljainkat, azonkivül pedig, hogy

bölcsessége és tapasztalatai, nemkülönben ember- és tárgyismeretének gazdag tárházából ne méltóztassék tőlünk megtagadni jóindulatu tanácsait, esetleg szükségesnek talált utbaigazításait sem, akik viszont ez ügyekben szintén továbbra is mindenkor rendelkezésére állunk.

Budapest, 1915. évi február havában.

Teljes tisztelettel:

A Fogyasztók Hadibizottsága:

Dr. Lévai Tibor
titkár.

Dr. Neumann Árminné
elnök.

Fogyasztók!

Legyetek takarékosak. Hazánk és szövetségeseink ádáz és gonosz ellenségei, miután fegyveres erővel nyilván képtelenek vitéz csapatainkat legyőzni, már arra az alattomos támadásra készülnek, hogy bennünket szövetségeseinkel együtt kiéheztessenek.

Rajtunk, fogyasztókon áll, hogy e tervük is csúfos kudarcot valljon! Mert abban a szerencsés helyzetben vagyunk, hogy gabonanemüekben, veteményekben olyan készletek felett rendelkezünk, hogy azokkal *ésszerü felosztás és felhasználás mellett a legközelebbi aratásig magunkat okvetlenül fentarthatjuk.* De kissé takarékosabban kell berendezni háztartásunkat.

Kétségtelen ugyanis, hogy épen a békés időknek nagy termelési feleslege rászoktatta hazánk lakosságát, hogy általánosságban az élelmicikkek felhasználása terén bizonyos pazarlást tanusit. Ezt a jövőben tenni nem szabad!

Mint a hatóságoknak, ugy a lakosságnak is hazánk létérdeke által parancsolt legfontosabb feladata, hogy a készletekkel komolyan gazdálkodjék!

E célból már az élelmicikkek bevásárlásánál is okszerüen járjatok el! Ne halmozzatok fel túlsok élelmicikket, mert a felhalmozás rendszerint pazarló fogyasztásra vezet és mert amig felhasználhatjátok, egyrésze könnyen megromlik és kárbavész.

Különösen pedig a liszttel és kenyérrel, továbbá a zsiradékfélékkel takarékoskodjatok! A mindennapi kenyeret pazarolni nem szabad, viszont, ha takarékoskodunk, mindig lesz kenyerünk, tartson bár a háború bármilyen hosszú ideig. Erre mindenkit figyelmeztessetek! Ez ma mindenkire kötelező parancs! mert meglehet, hogy az utolsó élelmiszer-szállitmány dönti el küzdelmünk sikerét (mert ez évben is rossz termésünk lehet.)

Minden szeletnyi kenyér levágásnál, minden falat elfogyasztásánál

szálljon gondolatotok a mi szeretteinkhez, drága véreinkhez, *derék katonáinkhoz*, akik a harctéren távoleső őrhelyek ezer veszélyei és emberfeletti erőfeszitések között boldogok volnának, hogyha mindig annyi kenyerük volna, amennyit ti talán elpazaroltok.

Továbbá vásároljátok csak azt, ami okvetlenül szükséges, a feleslegesből mindig sok elkallódik! Azonkivül a fogyasztásban tartsatok helyes sorrendet is: a romlandókat fogyasszátok el idejében, az eltarthatókat későbbre hagyjátok!

És ételt is csak a tényleges szükséglethez képest és lehetőleg kevés félét készitsetek, hogy minél kevesebb maradék kerüljön ki asztalaitokról és ha mégis volna maradék, tegyétek el későbbi étkezésekhez. Az asztalaitokon már használhatatlan maradékok és a konyhahulladékokat pedig szintén tegyétek félre; állatok táplálására még igen jól felhasználható.

Aki pedig bármilyen kis földdel rendelkezik, gondoskodjék főzelékfélék termesztéséről; még a virágok ültetése helyett is főzelékféléket és burgonyaféléket termeljetek. Gondoljatok arra, hogy a kerti termelés foglalkozásnak is felette egészséges, hasznos és szép, most pedig — a takarékos fogyasztással együtt — még hazafias kötelesség is, most a legfontosabb harcászati eszköz, mert csak azzal tudjuk biztositani a jövőben is küzdelmeink sikerét! Aki a közérdek ártalmára nem követi azt az elvet, hogy gazdaságosan éljen, az az ellenség kezére játszik.

Fogyasztók! termeljünk és takarékoskodjunk, hogy hazafias kitartásunkon ellenségeink minden terve és fondorkodása megtörjék, katonáink pedig a maguk és övéik kellő ellátásáról biztositva, nyugodtan védhessék a hazát.

684
1915

Az elemi népiskola hatodik osztályába járó tanulókról sürgős jelentés.

Vonatkozással 1914. évi VI. körlevelemben 1196/1914. sz. intézkedésemre elrendelem, hogy a tiszt. iskolaigazgató plébános urak a folyó évben *minden késedelem nélkül* közöljék azon vármegye kir. tanfelügyelőségével, melynek területén iskolájuk van:

1. Mely r. k. elemi népiskolába járnak VI. osztályu *fiu-* és *leány*tanulók és mily nagy ezeknek száma iskolánként?

2. Azon r. k. elemi népiskola VI. osztályu tanulói, melyben ezek száma a 8-at sem éri el, melyik 8 kilométernél nem távolabbi olyan r. k.

népiskolába lennének beoszthatók, amelynek VI. osztályu fiu tanulói legalább 8-an vannak?

3. Mikor óhajtják a VI. osztályu tanulók záróvizsgáját megtartani?

Ismételten figyelmeztetem a tiszt. iskolaigazgató plébános urakat, hogy jelen esetben *minden késedelem nélkül* küldjék be a fentjelzett adatokat az illetékes kir. tanfelügyelőségnek, a *jövőben* pedig minden év febr. 1-től febr. 16-ig az illetékes kir. tanfelügyelőnek az egyházmegyei tanfelügyelőség utján jelentsék be ezen adatokat.

Megjegyzem még, hogy a jelentésnek a folyó tanitási évben már nemcsak a *fiu-*, hanem a *leánytanulókra* is ki kell terjeszkednie, amint a ministeri utasitás összes rendelkezései most már nemcsak a fiukra, hanem a leányokra is vonatkoznak.

Tekintettel, hogy a VI. oszt. tanulók záróvizsgálata a felügyelő urak, mint ministeri biztosok előtt a folyó évben is meg fog tartatni, külön hangsulyozom addig is, mig erre vonatkozólag részletesebben intézkedhetem, hogy a nagy munkaszükséglet dacára a VI. osztályu fiu és leánytanulók hetenként legalább kétszer és esős időben az iskolába berendelendők.

Baranyavármegye területén az iskolafelügyelő urak ugyanazok maradtak, kik az elmult évben működtek közre, *Tolnavármegye területén* hasonlóképen, mégis azon kivétellel, hogy a dunaföldvári körzetben Pesthy Jenő kir. segédtanfelügyelő ur fogja a záróvizsgálatokat megtartani.

685
1915

A görzi papi betegsegélyző egyesület.

A görzi St. Joseph-Priesterverein — Papi Betegsegyélyző Egyesület 1914. évi müködéséről megjelent a kimutatás, amelyből tájékozásul közlöm a következőket:

Az egyesület célja, hogy tagjainak az egyesület házaiban gyógyulásra, pihenőre, üdülésre lehetőséget, módot szolgáltasson, hogy munkakörükben és hivatásukhoz az egészséget és erőt visszaszerezhessék. Az egyesületnek három háza van: a görzi (kápolnával, 3 oltárral), a meráni és az ikai (33 szobával, kápolnával, 5 oltárral). Mind a három házban a háztartási teendőket sz. Vince-nővérek végzik.

A tagok száma az 1914. év végén 2761. — Az év folyamán az egyesület házaiban üdülést és gyógyulást keresett 354 pap, (a pécsi egyház-

megyéből 13). — Az egyesület vagyoni állapota az 1914. év végén: 163,000 K bevétel és 10,000 K-val kevesebb kiadás.

Az 1914. év folyamán az Egyesület fejlődése nagy lépéssel haladt előre, amennyiben a negyedik ház számára való telket Dalmáciában, Zára mellett, Bibinje község határában, a tenger partján 68,000 m² nagyságban, (szőlővel, gyümölcsössel, olajfaligettel és tölgyerdővel) 60.000 K-ért megvette és az 1914. máj. 14-én tartott rendkivüli közgyülés a tisztikart felhatalmazta, hogy az egyesület negyedik házát 30 szobával felépittesse. Az egyesület ezen nagy áldozatainak könnyitésére 50 K értékben részvényeket bocsátott ki, melyek 3·5% szerint kamatoznak és azok értékét 1917. évtől kezdve sorsolás utján fogja tulajdonosaiknak visszafizetni.

Egyben azon kéréssel fordul az egyesület Németország és Ausztria-Magyarország kath. papságához, hogy minél nagyobb számban lépjenek be az egyesület tagjai közé, mert ezzel nemcsak beteg paptársaik iránt tartozó testvéri szeretetnek tesznek eleget, hanem saját maguk számára is alkalmas és kellemes pihenő, gyógyuló, üdülőhelyről gondoskodnak. — Tagok, kik az egyesület valamely házát igénybe óhajtják venni, orvosi bizonyitvánnyal felszerelt jelentkezésüket a tervezett tartózkodás tartamának feltüntetésével az egyesület központi tiszti karánál (Centralvorstand, Görz) nyujtsák be. Az egyesületnek pécsegyházmegyei megbizottja: Szentkirályi István, theol. tanár, aki minden érdeklődésre szivesen szolgál felvilágositással.

686
1915

A m. kir. statisztikai hivatal kérdőiveket küld szét a plebániahivataloknak, melyeknek pontos összeállitása elengedhetetlenül szükséges. Ennélfogva felhivom a tiszt. lelkészkedő papságot, hogy a kérdőiveket minél előbb és gondosan kitöltse és azokat a statisztikai hivatal által mellékelt boritékok felhasználásával egyenesen a statisztikai hivatalhoz haladéktalanul visszaküldje. A statisztikai hivatalnak beküldendő adatok.

687
1915

A budapesti középponti Oltáregyesület ismételten és sok oldalról hangoztatott kivánságnak tett eleget, midőn „Utmutató“ cimmel egy Oltáregyesületi vezetőkönyvet adott ki, mely az Oltáregyletek ügyei iránt érdeklődőknek, főként az egyházi és világi vezetőknek irányt mutat és gyakorlati Oltáregyesületi Utmutató.

tájékoztatást ad az Oltáregyesület megalapitásának, vezetésének, valamint az Oltáregyesületek egymáshoz való viszonyának különféle dolgaiban. A 106 oldalra terjedő kézikönyvet a középponti Oltáregyesület igazgatósága hosszu időn át szerzett tapasztalataiból és a hazai és külföldi Oltáregyesületek működésének szorgos megfigyeléséből levont tanulságok felhasználásával szerkesztette. Épen ezért az Oltáregyesületeket érintő fenti kérdésekre beható és gyakorlati utmutatást tartalmaz. Melegen ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság figyelmébe. Az „Utmutató“ füzött példányonkint 1 kor. 80 fillérért kapható a budapesti országos központi Oltáregyesület Irodájánál (Budapest, IX. Üllői-ut 77.)

688
1915

„Novus confessarius polyglottus.“

„Novus confessarius polyglottus. Examen conscientiae in quattuordecim linguis ad usum sacerdotum cum pretiunculis“ cimen ügyesen szerkesztett és könnyen kezelhető gyónótükrök jelentek meg, melyek nagy hasznára lehetnek azoknak, kiknek idegen nyelvü katonákat vagy hiveket kell gyóntatniok. Az egyes nyelveken szerkesztett kérdőpontok külön lapra vannak nyomtatva. A „Novus confessarius polyglottus“ a következő cimen rendelhető meg: Cyrillo-methodaische Buchdruckerei. V. Kotrba. Prag. II. Pštrossova ul. 200. A tizennégy (latin, magyar, angol, francia, cseh, német, horvát, olasz, lengyel, román, orosz, ruthén, tót, szlovén) nyelvű sorozat ára 1 kor. Bármelyik nyelven legkevesebb 5 lap külön is megrendelhető 50 fillérért.

Datum Quinque-Ecclesiis, 1. Martii 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

Dunántúl-nyomda r. t., Pécs.

1915.

VI.

903
1915

De sacra communione et de celebratione Missae in castris.

Sacra Congregatio de disciplina Sacramentorum, bono animarum consulere cupiens, attentis extraordinariis praesentis belli circumstantiis, iisque perdurantibus, de speciali auctoritate Ssmi Domini nostri Benedicti Pp. XV, quae sequuntur declarat et statuit:

1. Milites ad proelium vocatos (i soldati sul fronte) admitti posse, servatis servandis, ad S. Mensam Eucharisticam per modum Viatici.

2. Sacerdotes militiae adscriptos qui militibus sauciis infirmisve deferendis vel curandis destinati sunt (vulgo lecticarios vel infirmarios), si in ecclesiis Missam celebrare nequeant, in quocumque loco, decenti tamen et tuto, et etiam sub dio, Sacrum litare posse, remoto quovis irreverentiae periculo: eos vero qui armis dimicant, Missam eodem modo, iisdemque sub conditionibus celebrare posse, at Dominicis tantum et diebus festis de praecepto, dummodo omnes praedicti sacerdotes nullo alio canonico impedimento irretiti sint.

Contrariis quibuscumque minime obstantibus.

Datum Romae, ex Secretaria sacrae Congregationis, die 11 februarii 1915.

Philippus Card. Giustini, *Praefectus.*

Aloisius Capotosti, Ep. Therm., *Secretarius.*

904
1915

De sacerdotibus non capellanis ad exercitum pertinentibus quoad facultatem excipiendi confessiones fidelium durante bello.

Post promulgationem decreti dati die 18 decembris 1914 de capellanis militum quoad facultatem ad excipiendas sacramentales fidelium confessiones durante bello, propositum est huic S. Poenitentiariae sequens dubium:

„An sacerdotes qui quovis titulo ad exercitum pertineant, possint, durante bello, dum exercitum comitantur, uti facultatibus omnibus, quibus ex decreto S. Poenitentiariae dato die 18 decembris 1914 fruuntur capellani militum?

Eadem vero sacra Poenitentiaria, mature consideratis expositis, benigne sic annuente sanctissimo Domino nostro Benedicto Papa XV respondendum esse decrevit:

Affirmative, dummodo sacerdotes, de quibus agitur, vel a proprio vel ab alio Ordinario confessiones fidelium excipiendi facultatem antea acceperint, quae positive revocata non fuerit."

Contrariis quibuscumque non obstantibus.

Datum Romae, in sacra Poenitentiaria, die 11 martii 1915.

S. Card. Vannutelli, *Maior Poenit.* L. † S.

I. Palica, S. P. *Secretarius.*

905
1915

Obitus Josephi Auerbach.

Josephus Auerbach, parochus Kisvaszarensis, diuturna infirmitate confectus, die 18. Martii a. c. ad aeternam evocatus est haereditatem anno aetatis suae 63-o, sacerdotii vero 36-o. Ab anno 1907 parochum egit in Kisvaszar.

Animam fratris pie in Domino denati suffragiis trium sacrorum iuxta statutum Synodi Dioec., precibusque Ven. Cleri commendo.

Requiescat in pace.

906
1915

Concursus pro beneficio parochiali Kisvaszar.

Beneficium parochiale Kisvaszar mortis causa vacans, liberae collationi episcopali obnoxium concursui usque 30. Apr. a. c. expono. Sacerdotes beneficium isthoc obtinere anhelantes ac in examine prosynodali approbatos hisce invio, ut recursus suos infra terminum praedictum ad Officium Dioec. promoveant.

907
1915

Az élelmi szerekkel való takarékoskodás s ezek pótlása ajánltatik.

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak 23647/915 VI/c. számu átiratát oly bizalomteljes felhivással közlöm tiszt. papságommal s kedves tanitóimmal, hogy mindnyájunk jól felfogott életérdekére való tekintettel ismételten figyelmeztessék, buzditsák, jó példájukkal oktassák hiveiket az élelmiszerekkel való takarékos bánásmódra, valamint ezek megfelelő kiegészitésére s pótlására.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 23647/915 szám. VI/c. Valamennyi Főtiszt. egyházi Főhatóságnak.

Az élelmiszereknek és különösen a kenyérterményeknek csekély készletére való tekintettel, a kormány már több rendeletében iparkodott gondoskodni a közélelmezésnek az előállható nagyobb készlethiány esetére való biztositásáról. Azonban a kormány bármily, ily irányú intézkedésétől igazi eredmény csak úgy várható, ha a nagy fogyasztó közönségnek, a vidéki lakosságnak köztudatába átmegy annak a felismerése, hogy úgy az egyesek jól felfogott érdeke, mint az egész nemzet életérdeke parancsolólag követeli az élelmiszerekkel való takarékoskodást, azok oktalan pocsékolásától való tartózkodást és az élelmiszer készlet pótlásáról való sürgős gondoskodást.

A közvélemény felvilágositására, főleg a vidéki lakosság kioktatására van tehát első sorban szükség, abban az irányban, hogy tudatára ébredjen a nép, milyen veszedelmes következményekkel járna, ha háztartását ki-ki nem redukálja, hanem előrelátás nélkül, könnyelmüen éli fel meglevő élelmiszerkészletét.

A polgárságnak erre a felvilágositására, főleg a vidéki lakosság lelki életének vezetői: a lelkészek és a tanitók hivatvák.

Ő hozzájuk fordulok a Főtiszt. Főhatóság utján avval a kéréssel, vegyék ki részüket a haza és embertársaik iránti kötelesség teljesitésének nemes munkájából oly módon is, hogy községük lakosságát ugy a közélelmezésben, mint az egyesek háztartásában előállható bajok felöl jóakaratulag felvilágositva, mindezen bajok megelőzése érdekében az alábbiakban előadandók szerint a szükséges tanácsokkal ellássák.

Mindenekelőtt arról kell meggyőzni a népet, hogy az *élelmiszerekkel takarékosan bánni* egyaránt köz- és magánérdek.

Legfőbb kenyérterményünkből, a buzából, évtizedek óta nem volt ily rossz termésünk, mint az elmult esztendőben, midőn a mozgósitott hadsereg nagy szükséglete a rendesnél is magasabbra emelte a fogyasztást. Szokatlanul gyenge volt rozstermésünk is s a két kenyérgabona 15—20 millió métermázsával adott kevesebbet mint rendesen szokott. Ehhez hozzájárult az egész galiciai termésnek az ellenség által történt elpusztitása is. Máskor az itthoni gyönge termés hiányát külföldi gabona behozatalával pótoltuk. A háboru ezt lehetetlenné tette, s ha csak azt nem akarjuk, hogy a csekély készletek mihamar kimerüljenek s az uj aratást megelőző hónapokban inség álljon be, mindenkinek kötelessége, hogy a *lehető legtakarékosabban bánjék a kenyérgabonával.* Kötelességük ez még azoknak is, akik a saját személyi szükségletükre bőven ellátták magukat; mert ha maguk duslakodnak, honfitársaik szájából huzzák ki a falatot, kik drága pénzen sem juthatnak kenyérhez. A kormány több rendeletben intézkedett, hogy a két kenyérgabonát, a buzát és rozsot, pótszerekkel: árpával, tengerivel, és burgonyával egészitsük ki. Ezeket a rendeleteket erkölcsi kötelessége mindenkinek pontosan megtartani, sőt még azon tulmenőleg is takarékoskodni.

Különösen burgonyával lehet sok kenyeret megtakaritani, még a buza- és rozslisztbe való keverésen kivül is. A burgonya lisztes növény, jó, egészséges kenyérpótló. Egypár sült, vagy főtt burgonya egy karéj kenyeret pótol, s burgonyából a mult esztendőben is jó termésünk volt. A burgonyát azonban most kell fogyasztani s most kell vele minél több szemes gabonát megtakaritani, mert tavasz végén és nyár elején már elveszti jóságát. Részben ezen is lehet segiteni, ha kora tavasztól kezdve a burgonyát többször átválogatjuk s a csirákat, melyek a keményitő tartalmát felbontják, gondosan letördeljük.

Gondoskodni kell továbbá, *hogy még a hulladékok se vesszenek kárba.* Németország városaiban a lakók a házi szemetet osztályozva tartoznak gyüjteni s a házban, elszállitás végett, egy helyre hordatni, külön az értéktelen anyagokat (üvegdarabokat, cserepeket stb.), külön a trágyának alkalmas, s külön a sertések takarmányozására forditható hulladékokat. Faluhelyen a konyhahulladék nálunk is a sertésnek jut, de városokban is igen nagy kár, ha veszendőbe megy, különösen most, mert az által, hogy az árpát, tengerit emberi tápláléknak foglaljuk le, az állatok takarmányozása szenved, s ezzel ismét az emberi táplálkozásnak fontos alkatrészeiben (hus,

zsir,) áll be hiány. Követnünk kell a hulladékok felhasználásában is Németország bölcs példáját.

Tényleg azzal is számolnunk kell, hogy a hus, zsir s egyéb állati eredetü tápanyagok szintén nem fognak oly bőségben rendelkezésünkre állani, mint a békés időben. Ezen csak ugy segithetünk, ha *óvakodunk minden élelmiszer-pazarlástól.*

De nem csak a meglevő készletekkel kell takarékoskodnunk, arra is kell törekednünk, hogy élelmiszereinket már aratás előtt is, amennyire csak lehet, kiegészitsük, pótoljuk. Itt elsősorban azok a *konyhakerti vetemények* jöhetnek figyelembe, melyek leghamarább adnak uj termést. A meleg ágyaknak az idén sokkal nagyobb szerepük van, mint más években. Igaz, hogy a melegágyi vetemények, kis mennyiségüknél fogva az általános népélelmezés szempontjából nagy fontossággal nem birnak; de a palánták előállitásánál igen.

Sok függ természetesen az éghajlattól is. Zordonabb éghajlat alatt, hol a tavasz későn nyilik, korai zöldség és főzelék termesztésére nem gondolhatunk. A melegebb vidékek valók erre, s ezek népének kötelessége, hogy annyit termesszen, hogy a városi népességnek s a mostohább vidékek lakóinak is jusson belöle. Nem hazafias áldozat ez, hanem saját legközvetlenebb érdekük, mert szép pénzt kereshetnek vele.

A konyhakerti növények minél nagyobb mértékben való termelése azért is ajánlatos, mert nem kiván nagyobb fizikai erőt, tehát az asszonyok és gyermekek is könnyen végezhetik.

A korai vetemények közül megemlithető a laboda (paraj, spenát,) mely elvetésétől számitva négy-öt hét mulva már szedhető s kis területen nagy tömeget ad. Le kell küzdeni azt az elég általános idegenkedést, melylyel e hasznos zöldséggel szemben viseltetnek; mert igen tápláló s az egészségre nagyon jótékonyan hat. Négy hét alatt hónapos retket lehet termeszteni. A karalábot, melegágyból kipalántálva, már májusban használhatjuk. Kedvező körülmények közt juniusra uborkát és főző tököt is termeszthetünk, sőt junius végére korai káposztát is. A karórépa már május közepétől fogyasztható, s a saláta s a korán vetett borsó is elég korai termést ád.

Mint általános táplálék azonban mindezeknél fontosabb a korai burgonya és korai tengeri. Délibb vidékeken, fagytól védett helyeken iparkodni kell, hogy ezt a két terményt minél tömegesebben állitsuk elő. Ne tartson vissza senkit a munkaerő hiánya. Ez a két termény a lehető legjobban ki

fogja fizetni magát. Nem termeszthetünk olyan sokat, hogy jó piacot ne találnánk neki. Kapáló ekével művelve, kinn a szántóföldön nagy területeket elfoglalhatunk e két hálás terménnyel s közvetlen aratás előtt ezekkel pótolhatjuk leginkább a kenyérgabona hiányát.

Bár első sorban a korai termények minél nagyobb előállitására kell törekedni, ezen felül, tekintettel a mezőgazdaságunkban nagyon érezhetően hiányzó munkaerőre, iparkodjanak az *asszonyok, a gyermekek, minél jobban kivenni részüket a termelő munkából is.* Azért, hogy a férfiak távol küzdenek, vérzenek, *egy talpalatnyi se maradjon müveletlenül az életet adó termőföldből.* Mivel szemes eleség nem jut sem a tehénnek, sem a sertésnek, sem a baromfinak, az árpát és tengerit ugyanis kenyér alakjában magunk fogyasztjuk el, azért a gondos gazdaasszony előtt értékkel kell birnia még az árokparti fűnek és a kibuvó zöld csalánnak is, a mivel a baromfit etetheti.

Méltóztassék az eddigiekben tájékoztatóul elmondott szempontokra felhivni a papságot és a tanitói kart. Bizalommal várom tőlük, hogy hivatásuk magaslatán készséggel tesznek eleget felkérésemnek és nem nagyitva a veszedelmet, hanem csupán rámutatva az előállható bajokra a néppel való közvetlen érintkezés utján, oktatva, buzditva, jó tanácsokkal szolgálva s egyuttal jó példával előljárva, megtalálják a módját annak, hogy miként lehet a köztudatba átültetni azt, hogy midőn a népesség javarésze vérét áldozza a hazáért, az itthonmaradottaknak is kötelességük buzgón és hüségesen megfelelni azoknak a feladatoknak, a melyeket a közérdekek s e mellett a maguk jól felfogott érdeke is rájuk ró.

Budapest, március hó 2-án. *Jankovich.*

908
1915

Hadifogoly katonáinknak s internáltaknak szóló postaküldeményekre vonatkozó hirdetmény.

A nm. kereskedelemügyi m. kir. miniszter ur 13780/1915. V. sz. megkeresése alapján az ellenséges külföldön hadifogságban levő katonáink s az ugyanott internált honpolgárainknak szóló postaküldeményekre vonatkozó hirdetményt azzal az utasitással közlöm tiszt. papságommal s a tanitói karral, hogy irásbeli dolgok elvégzésében kevesebb jártassággal biró hiveiknek a szóban forgó postai küldemények cimzésében, felszerelésében, esetleg a közlemények megirásában is segitségére legyenek.

Posta- és távirdavezérigazgatóság. 773/1915. sz. Hirdetmény. Az el-

lenséges országokkal való forgalomban hadifoglyokkal és internáltakkal postaküldemények a következő feltételek mellett válthatók:

1. A hadifoglyoknak szóló postai küldemények mind dijmentesek, a frankójegyek felragasztására szánt helyre a cimoldal felső jobb sarkában mindig feltünő módon fel kell jegyezni a „pour prisonnier de guerre“ (hadifogolynak) záradékot.

Az internáltaknak szóló postaküldemények a rendes postai dijak alá esnek és azok mindig a feladás alkalmával bérmentesitendők. A frankójegyek alá szintén feltünő módon „pour interné“ (internáltnak) záradékot kell irni.

Levelek és levelező lapok:

a) a hadifoglyoknak Szerbiába, Montenegróba, Nagybritanniába, Franciaországba és Japánba küldhetők közönséges (nem ajánlott) levelek és levelezőlapok. Oroszországba csak levelezőlapok küldése ajánlatos.

A közönségnek a levelet mindig nyitott állapotban kell postára adnia (levélgyüjtőszekrénybe dobnia). A Franciaországba szóló levelek súlya nem haladhatja meg a 20 grammot.

A levél címiratát, valamint a közleményt ajánlatos a rendeltetési ország nyelvén avagy németül, vagy franciául irni.

A címben a címzett katonai rangján kívül megnevezendő az a csapattest is, a melyben legutoljára szolgált. Ezenkívül mindig feltünően oda kell irni a címbe a „Prisonnier de guerre“ vagy „Kriegsgefangener“ megjelölést. Ha feladó a címzett tartózkodási helyét nem ismeri, elegendő ha megnevezi az országot, a melyben a címzett hadifogságban van. (Russie, Serbie, Montenegro stb.)

Feladó („Aufgeber“ vagy „envoyeur“ jelzéssel) saját címét a levél hátoldalára, illetőleg a levelezőlap címoldalának felső részére irja fel.

Minta a hadifoglyoknak szóló levél borítékához francia nyelven:

Címoldal

Pour prisonnier de guerre.

Monsieur Ádám Kovácsics
caporal Inf.-Reg. 60, Comp. 5.
prisonnier de guerre

Nikolsk ussuriski
Russie d'Asie

Hátoldal

Envoyeur: Eugen Kovácsics
Budapest, VII., Sip-
utca 8.

német nyelven:

Címoldal

Pour prisonnier de guerre.

Herrn Peter Berg
Leutnant im Feldkanonen-Reg. 7.
Kriegsgefangener

Valjevo, Serbien,
Gymnasium-Spital.

Hátoldal

Aufgeber: Johann Kühn
Zala-Lövő, Ungarn.

b) Internáltaknak Oroszországba, Szerbiába, Montenegróba, Nagybritanniába és Franciaországba küldhetők közönséges nyitott levelek és levelezőlapok. Franciaország kivételével a többi országokba ezek ajánlva is küldhetők.

A közlemény és a cim nyelvére, továbbá feladó nevének feljegyzésére nézve az a) alattiak tartandók szem előtt.

A cimben kivánatos feltüntetni az internáltnak magyarországi (horvát-szlavon) rendes lakóhelyét, pl. igy: „Monsieur János Kovács habitant de Aszód interné a Kiew, Russie.“ Ha a rendeltetési hely ismeretlen, kivánatos annak kitétele, hogy az illető mely országban (Russie, Serbie, Grande-Bretagne stb.) található.

Minta az internáltaknak szóló levél boritékához

francia nyelven:

Címoldal

Pour interné | 25 fill. |

Monsieur János Kovács
habitant de Aszód, interné

à Kiew, Russie,
Rue de St. Nicolas 18.

Hátoldal

Envoyeur: Pál Vörös
Aszód, Hongrie.

német nyelven:

Címoldal

Pour interné | 25 fill.

Herrn Paul Zimmermann
aus Kőszeg, interniert

in Meys, Rhône
Frankreich

Hátoldal

Aufgeber: Stefan Hauser
Bezdán, Ungarn

Az a) és b) alatti levelezésekben csak magánvonatkozású dolgokat lehet tárgyalni. A háboruval kapcsolatos közlemények kerülendők.

3. Postautalványok.

a) hadifoglyoknak postautalványok küldhetők: Oroszországba, Nagybritanniába, Franciaországba, Japánba és Szerbiába.

A Nagybritanniába, Oroszországba, Franciaországba és Japánba szóló postautalványok nemzetközi utalványürlapon franc és centime-re állitandók ki és „Au Contrôle Général des Postes á Berne“ cimmel látandók el, mig a Szerbiába szóló postautalványokat szintén nemzetközi utalványürlapon lei (franc) és bani (centime)-ra kell kiállitani és a „Külföldi postautalványok kicserélő hivatala Budapest“ cimmel kell ellátni.

A tulajdonképeni cimzett nevét és cimét mindig a szelvény hátoldalára kell feljegyezni. Utalványokat a posta csak akkor fogad el, ha feladó a cimzett tartózkodási helyét ismeri és *a szelvény hátoldalára irt cimben a rendeltetési helyet kiirta. Postautalványt, melyen csupán a rendeltetési ország van megjelölve, feladni nem lehet.* Az utalvány szelvényére közleményt irni nem szabad. Egy postautalvánnyal egyelőre csak legfeljebb 200 frank, vagy ennek egyenértéke utalványozható.

b) internáltaknak postautalványok küldhetők: Szerbiába, Nagybritanniába, és Oroszországba, még pedig az a) alatt jelzett módon. Az internáltaknak Oroszországba és Nagybritanniába szóló utalványai a svájci, a Szerbiába szólók a rumán utalványtarifa szerint bérmentesitendők.

A Franciaországban internált magyar és osztrák állampolgárok részére pénzt legfeljebb 300 K összegig a külügyminiszterium útján lehet küldeni, mely az amerikai Egyesült-Államok bécsi, illetőleg párisi nagykövetségének közvetitését veszi igénybe. Feladónak a pénzt koronaértékre kiálli-

tott postautalvánnyal vagy távirati postautalvánnyal a cs. és kir. külügyminiszterium címére Wienbe kell küldenie, a postautalvány szelvényén, illetőleg a távirati utalvány közleményében pontosan meg kell adni annak a személynek a címét, a kinek az összeget szánta s egyúttal közölnie kell azt is, hogy a további közvetitést postai vagy távirati úton kivánja-e. A közvetités esetleges költsége az utalványozott összegből jő levonásba.

Ugyanezen a módon lehet pénzt a Nagybritanniában internáltaknak is küldeni.

4. **Értéklevelek** (pénzeslevelek) hadifoglyoknak egyáltalában nem küldhetők. Internáltaknak csak Oroszországba és Nagybritanniába küldhetők. Az értéklevelekbe irásbeli közleményt elhelyezni nem szabad. Azokat feladó csak a postahivatalban történt átvizsgálás után zárhatja le.

5. **Postacsomag** (colis postal)

a) hadifoglyoknak küldhető: Oroszországba (most már ázsiai Oroszországba is), Franciaországba és Nagybritanniába, legfeljebb 5 k-ig. A csomagok szállitása feladó veszélyére történik, azok utánvétellel nem terhelhetők.

Franciaországba szóló csomagoknál érték nem nyilvánítható.

A csomagok csak ruhát, fehérneműt és egyéb személyes használatra szánt tárgyakat tartalmazhatnak. Irásbeli közleményt a csomagokba elhelyezni tilos. A felvevő postahivatal a tartalom megállapítása céljából feladótól a csomag felbontását követelheti. A külföldre szóló összes ily csomagok azonkivül a kilépő kicserélő postahivataloknál a katonai cenzurabizottság által átvizsgáltatnak.

A küldeményt a hosszú szállitási útnak megfelelően, tehát kiváló gonddal és tartósan kell csomagolni és ólomzárral vagy kemény pecsétviaszkkal kell lezárni.

A burkolat legyen viaszkosvászon, vizálló más szövet vagy faláda.

A viaszkosvászon burkolatot jól össze kell varrni, a faládát pedig tartósan leszögezni. Törékeny faládába, papirdobozba, papirba vagy nem vízálló szövetbe csomagolt küldemény nem vehető fel.

A címet magára a burkolatra kell ráírni, vagy vászonlapra írva a burkolatra rávarrni.

Papirlapra irni a cimet és azt gummival vagy csirizzel odaragasztani nem szabad, épugy nincs megengedve függő cím használata. A csomag ciménck megírásánál az 1 a) pontban mondottakhoz kell alkalmazkodni.

Csomagok csak úgy fogadhatók el szállitásra, ha cimzett tartózkodási helye ismeretes és az a küldeményre reá van jegyezve.

Árúbevallást Franciaországba és Nagybritanniába minden szállítólevélhez 2 darabot kell csatolni. Oroszországba szólóknál árúbevallás nem kell.

b) internáltaknak postacsomag küdhető Oroszországba és Nagybritanniába az a) alatt említett feltételek alatt. Címzés mint 2 b) alatt.

6. **Táviratok** csak hadifoglyoknak küldhetők, még pedig egyelőre csak Oroszországba, Szerbiába és Montenegróba.

A táviratokat közértelmü nyelven kell szerkeszteni. Rövidített cimek, aláirások használata tilos.

A táviratok megirásánál ajánlatos a francia vagy német nyelv használata és szükséges a cimben a „Prisonnier guerre“ (hadifogoly) jelzés kitétele.

E táviratok felvétele a feladók veszélyére történik s amennyiben azok céljukat el nem érik, feladónak dijtéritésre igénye nincs.

A táviratok a következő útirányokra terelendők és következőképen dijazandók:

Oroszországba: Rumánián át egy szó dija 33 fillér,

Szerbiába: Rumánián át egy szó dija 18 fillér,

Montenegróba: Rumánián, Szerbián át egy szó dija 22 fillér,

mindhárom viszonylatban táviratonként a legkisebb dij 1 K.

7. Végül értesitem a közönséget, hogy a Magyar Szent Korona Országai Vörös Kereszt Egyletében alakult „Hadifoglyok gyámolító és tudósitó hivatala“ (Budapest, IX., Üllői-ut 1. sz. a.) készséggel nyujt, illetőleg szerez be felvilágositást hadifogságba esett honfitársaink hol- és hogylétéről és kivánatra közvetít levelezéseket abban az esetben, ha feladó a cimzett tartózkodási helyét nem ismeri.

909/1915

Hitoktatás tannyelve az ismétlő iskolákban.

Alábbiakban egész terjedelmében közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 730/915. eln. sz., az ismétlő iskolai hitoktatásra vonatkozó rendeletét, egyben hangsulyozom, hogy e rendelet végrehajtása körül is ép ugy, mint az 1797/1914. sz., a mindennapi iskolára vonatkozó miniszteri rendelet végrehajtása körül 2518/1914. sz. rendeletem irányadó.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 730/1915. eln. szám.

A hitoktatás nyelvének a népoktatási tanintézetekben való használatáról 1914. évi 1797. eln. szám alatt a főtiszt. egyházi főhatóságokhoz intézett megkeresésemben akként intézkedtem, hogy tekintettel a hitoktatás és a hitélet között való szoros kapcsolatra, a hitoktatás a népoktatási tanintézetekben a tanulóknak anyanyelvén látható el.

Mivel az ebben a megkeresésemben felsorolt tanintézetek között az elemi iskolák ismétlő tanfolyamáról külön említés nem történt, felmerült kérdés folytán — hogy vajjon szóban levő intézkedés alkalmazást nyerhet-e ezekre a tanfolyamokra is — szükségesnek látom hivatkozott rendelkezésem kiegészitéseül annak kimondását, miszerint az elemi iskolák ismétlő tanfolyamában és pedig ugy az általános, mint a gazdasági ismétlő iskolákban a hitoktatás szintén ellátható a tanulók anyanyelvén.

Mindazok a különleges szempontok ugyanis, a melyek az elemi iskola mindennapi tanfolyamában, valamint a többi népoktatási tanintézetekben is indokolttá tették a vallástannak a tanulók anyanyelvén való tanithatását, az ismétlőiskolai hitoktatásnál is fenforognak. Ezeknek a szempontoknak figyelembevételére nem szolgálhat akadályul az sem, hogy az 1907. XXVII. t. c. 18. §. szerint a tanitás nyelve az összes elemi iskolák ismétlő tanfolyamában a magyar. A szertartások dolgával szoros összefüggésben álló vallástan ugyanis a többi tárgyak között különleges helyzetet foglal el, a mi főleg abban jut kifejezésre, hogy ezen tárgy tananyagának meghatározása s annak iskolai évfolyamok szerinti felosztása az egyházi hatóságok jogkörébe tartozik. A többi közismereti tárgyak tanitására vonatkozó rendelkezések tehát a vallástan tanitására egész terjedelmükben a dolog természeténél fogva alkalmazást alig nyerhetnek és igy a hivatkozott törvényszakasznak rendelkezése a vallástan tanitási nyelvére nem is terjed ki.

Önként értetődik azonban, hogy akkor, a midőn ilyképen a hitoktatás az ismétlő iskolákban is a tanulók anyanyelvén történhetik, teljes alkalmazást nyer ezekre a tanfolyamokra is 1797/1914. eln. számú rendelkezésem, miért is erre való utalással tisztelettel kérem a Főtiszt. Főhatóság az irányú szives intézkedését, hogy az összes ismétlő iskolákban, tehát azokban is, amelyekben a magyar anyanyelvü tanulók szórványosan, csekélyebb számban vannak, a magyar ajkú tanulók mindegyikének hitoktatása ezek anyanyelvén történjék.

Budapest, 1915. évi február hó 25-én. *Jankovich.*

910
1915

Pályázat egyetemi tanszékre.

24083/1915. IV. számhoz. A budapesti kir. m. tudományegyetem hittudományi karán megüresedett ószövetségi szentirástudomány tanszéke betöltésére ezennel pályázat hirdettetik.

A tanszékkel, ha nyilvános rendes tanár fog kineveztetni évi 6000 (hatezer) korona fizetés, az 1904. évi I. t. c., illetőleg az 1906. évi IX. t. c. alapján járó szabályszerüen emelkedő személyi pótlék (400, 1200, 2000 kor.) továbbá ötévenként 800 koronával emelkedő legfeljebb 4000 korona korpótlék, nemkülönben 2000 korona lakáspénz, mely a III-ik ötödéves korpótlék után 2500 koronára emelkedik, van egybekötve.

Ha pedig nyilvános rendkivüli tanár neveztetik ki, 4000 korona törzsfizetés és az 1904. évi I. t. c., illetve az 1906. évi IX. t. c. alapján járó szabályszerüen emelkedő személyi pótlék 800, 1400, 2000 kor.), továbbá öt, egyenként 400 koronás ötödéves korpótlék és 1600 korona lakáspénz élvezete van egybekötve.

A pályázó kath. egyházi rendbeli férfiak korát, végzett tanulmányait, megfelelő theologiai képzettségét, irodalmi munkálkodását és eddigi működését igazoló okiratokkal s az egyházi hatóság elbocsátó levelével felszerelt folyamodványok, a folyamodó azon kijelentésével kapcsolatosan, hogy hajlandó a rendkivüli tanári kinevezést is elfogadni, a m. kir. Vallás- és Közoktatásügyi Miniszterhez cimezve 1915. április hó 15-ig a budapesti tudományegyetem hittudományi karának dékáni hivatalánál nyujtandók be.

Mindazon pályázni kivánók pedig, kik eddig nem olyan állást töltöttek be, mely álláson eltöltött idő az 1912. évi LXV. t. c. 127. §-a szerint beszámitható lenne, felhivatnak, hogy pályázati kérvényeikben korábbi (szabad pályán töltött) idejük meghatározott részének beszámitása iránt igénybejelentésüket is megtegyék.

911
1915

Pályázati hirdetmény a Boromisza-féle tanulmányi ösztöndijra.

A budapesti kir. magy. tudományegyetem hittudományi kara mélt. dr. Boromisza Tibor szatmári püspök ur alapitványából évi 1350 koronát kitevő külföldi tanulmányi ösztöndijra pályázatot hirdet.

Pályázhatnak kizárólag hittudományi tanulmányaikat végzett olyan papjelöltek vagy már fölszentelt, de három évesnél nem idősebb áldozópapok, akik hittudományi tanulmányaikat jeles eredménnyel a budapesti kir. magy. tudományegyetem hittudományi karán végezték.

Az ösztöndij elsősorban annak adható, aki theologiai tanulmányai alatt a szentirástudományok iránt kiválóbb érdeklődést tanusitott, megfelelő eredményt ért el és aki ebbeli továbbképzését Rómában a X. Pius Pápa Ő Szentsége által fölállitott „Pontificium Institutum Biblicum“ cimü intézetben folytatni és bevégezni magát kötelezi. Abban az esetben, ha ilyen folyamodó nem találkoznék, az ösztöndij kiadható a szükséges kellékekkel biró olyan jelölteknek is, akik theologiai ismereteiket akár Rómában a „Gregoriana“-egyetemen, akár más külföldi egyetem kath. hittudományi fakultásán óhajtják tökéletesiteni.

Ha a föltételeknek megfelelő, egyformán érdemes pályázók közt a szatmári egyházmegyének van végzett papnövendéke vagy áldozó papja, az elsőbbség azt illeti.

Az ösztöndij nemcsak egy, de több évre is, — az illető tanulmányok teljes elvégzéséig — adományozható, ugyanazon egyénnek a szükséghez képest akkor is, ha az illető már máshonnan kap segitséget avagy ösztöndijat. Az ösztöndijas köteles lesz végzett tanulmányairól, illetőleg vizsgálatairól, a budapesti kir. magy. tudományegyetem hittudományi karának félévenként részletes és lehetőleg hivatalos bizonyitványokkal vagy más okmányokkal igazolt jelentést tenni, mely ha nem kielégitő, az ösztöndijat az illetőtől a hittudományi kar már a következő félévre megvonja.

Az ösztöndij a következő iskolai évre, ennek elején, félévi részletekben lesz fölvehető.

A pályázni szándékozók a budapesti kir. magy. tudományegyetem hittudományi karához intézett és a dékáni hivatalnál benyujtandó folyamodványaikat a következő okmányokkal kötelesek felszerelni:

a) a folyamatban levő vagy elvégzett tanulmányairól szóló index;

b) egyházi hatósági elbocsátó levél és ugyancsak a fölöttes egyházi hatóságtól, illetőleg a papnevelő-intézeti előljáróságtól kapott erkölcsi bizonyitvány;

c) megjelölése a tudományszaknak, melyben magát továbbképezni és a külföldi kath. egyetemnek, melyet a folyamodó látogatni akar.

A pályázat határideje folyó évi május hó 1-je.

A hittudományi kar folyó évi február hó 25-én tartott VI. rendes üléséből.

Budapest, 1915. március hó 5-én. *Mihályfi Ákos dr. s. k.* hittudománykari e. i. dékán.

912
1915

Miniszteri rendelet a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanitók hadikölcsön jegyzéseinek elszámolása tárgyában.

A vallás- és közoktatásügyi nagymélt. m. kir. miniszterium 21888/1915. VI. c. sz. alatt a községi és hitfelekezeti tanitók (tanitónők) hadikölcsön jegyzéseinek elszámolása tárgyában valamennyi kir. tanfelügyelőhöz intézett rendeletének másolatát alább egész terjedelmében közlöm egyrészt az iskolaszéki elnökök, másrészt az érdekelt tanitók tájékoztatása céljából.

A vallás- és közoktatásügyi magyar királyi minisztertől. 21888/1915. szám. VI/c. ügyosztály.

Mult évi 153281. szám alatt kelt rendeletemmel, az 1914. évi 6%-os magyar királyi adómentes állami járadékkölcsön (hadi kölcsön) kötvényeinek az állami alkalmazottak által kedvezményes módon való jegyezhetése tárgyában kiadott 1914. évi 6800. P. M. számú pénzügyminiszteri rendeletben foglalt kedvezményeket bizonyos módozatok mellett, a pénzügyminiszter úrral egyetértőleg kiterjesztettem a községi és hitfelekezeti tanitókra (tanitónőkre) is.

E rendeletem kiegészitéséül, illetve a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanitók által jegyzett összegek elszámolásának egyszerűsitése végett egyidejüleg közvetlenül utasitottam valamennyi magyar királyi adóhivatalt, hogy a pénzügyminiszter úr a fentidézett 1914. évi 6800. P. M. számú rendeletének 14. bekezdése értelmében és a pénzügyminiszter úrnak hozzájárulásával, — a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanitók (tanitónők) által az 1914. évi 6%-os magyar királyi adómentes állami járadék-kölcsönre jegyzett összegek az azon adóhivatal által vezetett forgalmi naplóban helyezendők megtéritendő előlegként kiadásba, illetőleg számolandók el bevételképen az 1914. évi 6% magyar királyi adómentes állami járadék-kölcsön tőkebefizetési naplóban, amely adóhivatalnál az illető községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanitó (tanitónő) a hadi kölcsönre jegyzett összegnek első részletét már befizette.

Minthogy pedig e rendelkezésből folyólag a szóbanforgó tanerők állomáshelyük változtatása esetén is, mindenkor ahhoz az adóhivatalhoz kötelesek a havi törlesztési részleteket pontosan beszolgáltatni, amelyeknél az első havi törlesztési részletet befizették: ezennel hatályon kivül helyezem az 1914. évi 153281. szám alatt kelt rendelet 4. pontjának azt a részét, amely a havi törlesztési részletek pontos beszolgáltatásának az iskolaszéki elnök által való ellenőrzésére vonatkozik.

Hogy pedig a szóbanforgó tanerők hadi kölcsön jegyzéseinek elszámolása minél előbb foganatositható legyen, felhivom a Tanfelügyelő urat, hogy a ·/. alatt idecsatolt kimutatás felhasználásával, a jelen rendelet kézhez vételétől számitva 8 nap alatt felelősség mellett jelentse be, hogy kik azok a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanitók, akik hadi kölcsönt jegyeztek, illetőleg hogy a községi és hitfelekezeti elemi népiskolai tanitók egyenkint milyen összeget jegyeztek és hogy a jegyzett összegek 100 koronánkint 97 korona 50 fillérrel, illetőleg 95 korona 52 fillérrel számitva, milyen összeget tesznek ki. Az erről szóló, adóhivatalonkint külön-külön csoportositott kimutatásokat — összegezve a tételeket, jelentése kiséretében a vallás- és közoktatásügyi miniszterium VI/c. ügyosztályhoz cimezve, a fentjelzett időre okvetlenül küldje el.

Megjegyzem, hogy az elszámolás tekintetében az illetékes magyar királyi adóhivatalokat közvetlenül utasitottam.

Budapest, 1915. február hó 25. *Jankovich.*

913
1915

VI. fiu elemi osztályosok évzáró vizsgálata és a bizonyitvány ürlapok ügye.

Más egyházmegyei főhatóságokkal egyöntetüen óhajtván eljárni, tekintettel az idő rövidségére kiadtam 684/1915. sz. V. körlevelemben megjelent s a VI. fiu elemi osztályosok évzáró vizsgálatára vonatkozó rendeletemet. Időközben azonban f. évi február 26-iki kelettel március 14-ikén hozzám érkezett a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr alább szigoru miheztartás céljából közölt 19570/1915. sz. rendelete s tekintettel arra, hogy az iskolafelügyelők miniszteri utasitás alapján kénytelenek eljárni, ez okból hangsulyozom, hogy 684/1915. sz. rendeletemnek azon pontjait, amelyek az alábbi miniszteri rendelettel nem egyeznek, hatályon kivül helyezem s rendelem, hogy az iskolaigazgatóságok, iskolaszékek, ker. tanfelügyelőségek és más érdekeltek az itt szóban forgó ügykörben az alábbi rendelet értelmében járjanak el. Különösen kiemelem, hogy a leánynövendékek az iskolafelügyelők előtt való évzáró vizsgálatra kötelezve nincsenek, továbbá a fiu vizsgázóknak valamely iskolába való csoportositása csak akkor szükséges, ha egy helyen legalább 5 vizsgázó nincs, a csoportositás távolságára nézve pedig a miniszteri rendelet értelmében csak a „könnyen hozzáférhetőség“ szempontja irányadó. Ezen értelemben kell a jelentéseket a kir. tanfelügyelői hivataloknak megtenni.

Ez üggyel kapcsolatban szükségesnek látom az összes érdekelteket tájékoztatni, hogy a nm. vall.- és közoktatásügyi miniszter ur 69511/1914. sz. administrativ rendelkezése értelmében a fiu VI. osztályosok végbizonyitvány és anyakönyv ürlapjainak szétosztását a kir. tanfelügyelőségek hatáskörébe utalta, minélfogva, akik ilyen ürlapokat akarnak beszerezni, már az eljárás egyszerüsége érdekében is forduljanak az illetékes kir. tanfelügyelői hivatalhoz.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől 19570/915. szám VI/a.

KÖRRENDELET.

Miheztartás és további eljárás végett értesitem a Tanfelügyelő urat, hogy az elemi népiskolai VI. osztályú záróvizsgák a folyó tanévben is az 1914. évi 57729. VI/a. számu rendelettel kiadott utasitás értelmében tartandók meg.

Az utasitás rendelkezései a folyó tanévben is csak a fiutanulókra vonatkozólag hajtandók végre.

Az 1914. évben kiküldött iskolafelügyelők megbizása általában a folyó tanévre is kiterjed és arra a körzetre szól, amelybe kiküldettek.

Amennyiben ez alól akár a kiküldött iskolafelügyelők személyét, akár a megállapitott körzeteket illetőleg eltérés szüksége mutatkoznék, tegyen erre vonatkozólag jelentést lehetőleg azonnal, de legkésőbb március hó 15-ig.

Megjegyzem, hogy a megbizott iskolafelügyelők minden iskolához külön-külön csak az esetben szállnak ki, ha az illető iskolában legalább 5 záróvizsgát tevő tanuló van. Ellenkező esetben a jelentkező tanulókat az iskolák jellege szerint csoportositva egy könnyen hozzáférhető központban vizsgálják meg. A községi iskola tanulói az állami elemi népiskola tanulóival együtt csoportosithatók.

A felekezeti iskolák növendékei azonban akár az állami, akár a községi, akár pedig más, tehát nem saját hitfelekezeti iskolák növendékeivel csak ugy csoportosithatók, illetőleg vizsgálhatók meg, ha ehhez az illetékes egyházi hatóság előzetesen irásban hozzájárul. Csoportositás esetén a tanulók megvizsgálásánál az illető tanitók részt vesznek.

Tekintettel arra, hogy a VI. osztályt végzett tanulóknak gazdasági munkákra való igénybe vétele sok helyen szükségesnek mutatkozhatik, a záróvizsgák indokolt esetekben lehetőleg április hónapban tartandók meg.

A végbizonyitvány és törzskönyv nyomtatvány szükséglet megállapi-

tása végett kimutatás készitendő annak feltüntetésével, iskolánként hány végbizonyitvány, illetve törzskönyv-nyomtatványra van szükség.

E kimutatás közvetlenül az egyetemi nyomdának küldendő meg.

Budapest, 1915. február hó 26. *Jankovich* s. k.

914
1915

Baranya vm. közigazgatási bizottságának végható-rozata a tanköteles ifjuság mezőgazdasági munkák végzésére való felhasználása tárgyában.

Baranyavármegye közigazgatási bizottságának 438/1915. kb. sz. alatt hozott véghatározatát, mely a tanköteles ifjuságnak a mezőgazdasági munkákra való felhasználása tárgyában rendelkezik, annál szivesebben közlöm alább egész terjedelmében a baranyavármegyei iskola igazgató t. plébános urakkal és általuk kedves tanitóimmal, valamint a rk. iskolaszékekkel tudomásvétel és megfelelő eljárás céljából, mert ezen rendelet a közjót, a nemzet, a haza javát célozza, midőn minden talpalatnyi földnek megmunkálását és kenyéradóvá tételét kivánja az ifjuság kezemunkája által is előmozditani. Épen ezért meg vagyok győződve, hogy kedves tanitóim nemcsak szivesen fogják a tömegmunkákra vezetni a véghatározat értelmében tanulóikat, hanem ezen alkalmat arra is fel fogják használni, hogy nevelői tisztüket gyakorolják, jóságos bánásmódjuk és gyakorlati utbaigazitásuk tanulóiknak javára is váljanak, egyben ezek tiszteletét, becsülését is kiérdemeljék.

Baranyavármegye közigazgatási bizottságától. 438. kb./1915. szám. Tárgy: a tanköteles ifjuságnak a mezőgazdasági munkák végzésére leendő felhasználása iránt.

Véghatározat.

Abból a nagyarányu önvédelmi küzdelemből, melyet a harctéren és itthon a munka mezején vivunk, a teljesitő képesség legszélsőbb határáig ki kell, hogy vegye a részét a nemzet minden fia és leánya. A kötelességek ily módon való teljesitése alól nem lehet kivétel az az ifju nemzedék sem, melynek nemzeti önállóságáért, szabadságáért és jólétéért ez a küzdelem folyik: az iskolába járó gyermek-ifjuság sem. A mai nagy és nehéz időkben még ez a nemzedék sem tesz eleget kötelességének tanulási munkájának elvégzésével; testi erejéhez képest ki kell vennie részét a termelő-munkából is; bele kell illeszkednie a kerti és mezőgazdasági munka rendjébe, hogy amennyire egyáltalában lehetséges, a hiányzó felnőtt kezek munkáját gyermekkezek szorgos munkája pótolja. Járuljon hozzá minden

munkabiró gyermek a Földmivelésügyi m. kir. Miniszter Ur 2800/1915. eln. számu rendeletében kifejezett azon nagy cél eléréséhez, hogy az ország termő területéből ebben a gazdasági esztendőben egy talpalatnyi se maradjon kenyeret adó, életet fentartó megmunkálás nélkül.

Azok a kerti és mezőgazdasági munkálatok, a melyeknek végzésére a tanköteles koru gyermekek igénybe vehetők és a szükség mérve szerint igénybe veendők, részint tömeg, részint egyéni munkálatok.

Tömegmunkálatok:

rovarirtás; nevezetesen: hernyózás, vértetü-irtás, répabogár-szedés, cserebogár-irtás, lucerna-bogár-hálózás, gyomlálás, tüskeirtás.

Egyéni (magán) munkálatok:

kapálás, igás-állat vezetése a kapálásnál, répa-egyezés, segédkezés az aratási és takarmánygyüjtési munkálatoknál.

A tömegmunkálatok végzésére kirendelendők a 10. évüket betöltött mindkétnemü gyermekek a tanitó (tanitók) vezetése alatt. A tömegmunkálatokra kirendelt gyermekmunkaerők a közerő természetével birnak s a vármegye alispánjának rendelkezése alá helyeztetnek.

Az egyéni munkákat rendszerint a nagyobb szellemi fejlettségü és testi erejü mindennapi és ismétlő tankötelesek végzik, akik erre a célra szabadságolandók.

A tömegmunkálatok a munkák sorrendje szerint ezen rendeletünk vétele után nyomban foganatba veendők. A benne résztvevő gyermekek a községi elüljáróság által a végzett munka arányában az illető tulajdonosokra átháritandó napi negyven fillér dijazásban részesülnek; az ellenőrző tanitónak ugyancsak a jelzett forrásból, amennyiben arra igényt tart 4 korona napidij fizetendő. Az egyéni munkálatok dija (amennyiben az ifju munkások nem a családjuknak dolgoznak, hanem mint napszámosok alkalmaztatnak) szabad egyezkedés tárgya.

A tömegmunkálatok idején az egy tanerős iskolában, miután a tanitó a dolgozó gyermekek munkáját vezeti és ellenőrzi, a tanitás munka idején szünetel; — kedvezőtlen idő esetén azonban tanitás tartandó. Több tanerős iskolákban a tömegmunkákban igénybe nem vett tanerő az apróbb gyermekeknek rendes tanitást tart.

Tekintettel a Vallás- és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter Urnak a VI. elemi osztályos fiutanulók folyó tanévvégi vizsgálatát kötelező, 19570/1915.

számu rendelelére, a VI. elemi osztályu fiugyermekek vizsgálatuk lehetőleg korán történendő letételéig hetenkint vasárnap és még egy köznap délutánján minden iskolában a végzett tanitás-anyagot összefoglaló rendes tanitásban részesitendők.

Figyelemmel a Földmivelésügyi m. kir. Miniszter Urnak idézett rendeletére, továbbá a Vallás és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter Urnak 3930/1914. eln. és 1119/1915. eln. számu rendeleteire s a jelen véghatározatunkban kifejtettekre, *ezennel elrendeljük,* hogy az állami, községi, izr. társulati, urodalmi és magán elemi iskolák tanitói a felsorolt munkálatokat e rendeletünk vétele után azonnal kezdjék meg, illetőleg az egyéni munkákra a gyermekeket szabadságolják s a munkálatok végzésénél azzal az önfeláldozó buzgalommal járjanak el, mellyel hadbavonult kartársaik összehasonlitást sem türő nehéz viszonyok között hazafias kötelességüket teljesitik.

Elrendeljük továbbá a megnevezett iskolák tanitóinak, hogy a kezelésük alatt álló faiskolákban, gazdasági kertekben a gyermekek munkájának igénybevételével korai tengerit és korai burgonyát termesszenek és a köznépet ugyancsak az ifju munkaerők kihasználásával korai tengeri, korai burgonya és zöld főzelékfélék termesztésére buzditsák.

A gyermekek elrendelt munkálatait a vármegye alispánjának rendeletére szakemberek fogják felülvizsgálni és szükség esetén a Vármegyei Gazdasági Intéző bizottság (Pécs, Siklósi-u. 7.) szolgál felvilágositással és szaktanáccsal.

Jelen véghatározatunkról felirattal értesitjük a Vallás és Közoktatásügyi m. kir. Miniszter urat: kiadjuk továbbá átirattal az egyházi főhatóságnak hasonló, erélyes gyors intézkedés végett, a vármegye Főispánjának, mint a várm. Gazdasági Intézőbizottság elnökének, a vármegye alispánjának, a kir. tanfelügyelőnek, a baranyavármegyei minden állami, községi, izr. társulati, urodalmi és magániskola tanitójának.

Kelt Pécsett, Baranyavármegye közigazgatási bizottságának 1915. évi március hó 9-én tartott üléséből. Főispán, elnök helyett; *Stenge Ferenc* alispán, elnök helyettes.

915
1915

Elemi iskolák évzáró vizsgái.

Mult évi XIV. sz. körlevelemben 3315/1914. sz. alatt a vallás- és közoktatásügyi nagymélt. m. kir. miniszterium 3930/1914. eln. sz. körrende-

lete értelmében a mindennapi tankötelesek három felső évfolyamát további intézkedésig a gazdasági munkákban való részvétel céljából felmentettem az iskolábajárás kötelezettsége alól és módot adtam arra nézve is, hogy az iskolaszékek ilyen célból a harmadik osztályba járók közül a fejlettebbeket a mindennapi iskolábajárás alól felmenthessék.

Mivel sokan úgy fogták fel e rendelkezésemet, mintha a mindennapi tankötelesek IV., V. és VI. osztályu tanulói teljesen fel lennének mentve a háboru idejére az iskolábajárás kötelezettsége alól, ugyancsak mult évi XXII. sz. körlevelemben 4284/1914. sz. a. tekintettel a téli idő beálltára, valamint a tanügy fontosságára, utasitottam az összes iskolaszékeket és iskolagondnokságokat, hogy ott ahol a IV., V. és VI. osztályu tankötelesek fenthivatolt rendelkezésem alapján a szabadságolást igénybe vették, a kérdést ujból vegyék tárgyalás alá s vizsgálják meg, vajjon a téli idő beálltával okvetlenül szükséges-e szóban forgó tankötelesek szabadságolni vagy nem, stb. Ezen intézkedésem üdvös hatása nem is maradt el, mert ennek folytán azon kevés helyen, ahol még nem jártak, beiskolázták a mindennapi tankötelesek IV. V. és VI. osztályu tanulóit is.

Minthogy most erősen sürget már a tavaszi gazdasági munka s azok a kivételes viszonyok, melyek a fentidézett rendelkezéseket a gazdasági munkálatok országos érdekei szempontjából szükségesekké tették, most is — sőt fokozottabban — fennállanak, az érintett rendelkezések alapján és azokkal összhangban hozzájárultam Baranya vármegye tek. közigazgatási bizottságának 438/1915. kb. sz. véghatározatához, mint ezt jelen körlevelemben 914/1915. sz. a. közzéteszem, egyben az évzáró vizsgálatokat illetőleg az egyházi főhatóságom alá tartozó rk. iskolák szempontjából a következőket rendelem:

A vall.- és közokt. m. kir. miniszter urnak f. évi február hó 27-én 19570. sz. a. kiadott rendelete szerint „tekintettel arra, hogy a VI. osztályt végzett tanulóknak a gazdasági munkákra való igénybevétele sok helyen szükségesnek mutatkozik, a *záróvizsgák indokolt esetekben lehetőleg április hóban tartandók meg.*“ Ezen rendelkezéshez képest forduljanak az iskolaszéki elnökök a körzetbeli iskolafelügyelőkhöz azon jelentéssel, hogy a záróvizsgálatot mely időtájban óhajtanák megtartani, mint ezt ugyancsak jelen körlevelemben 913/1915. sz. alatt is közlöm. Ily módon a VI. évfolyamu növendékeknek, *tehát a legfejlettebbeknek a gazdasági munkákra való* korai felszabaditásához a mód meg van adva.

Az őszi gazdasági munkák elvégezhetése céljából kiadott rendelkezések szellemének megfelelően megengedem továbbá, hogy az elemi iskolák III., IV. és V. évfolyamába tartozó tankötelesek, akik tényleg beiskolázttattak, *évzáró vizsgálatai is április hó folyamán megtartassanak.*

Az évzáró vizsgálatok napjait illetőleg a szokásos módon állapodjanak meg a ker. tanfelügyelők az iskolaszékkel, illetőleg az egyházmegyei és a kir. tanfelügyelőségekkel.

Az I. és II. évfolyamba tartozó tankötelesek továbbra is beiskolázva maradnak és ezek évzáró vizsgálatai csak a törvényszabta szorgalmi idő leteltével tarthatók meg.

916
1915

Templomi könyvestáblák felállitása.

A kath. közérdek szolgálatában alig teljesithetünk fontosabb missiót, mint gyakorlatilag megvalósitani azokat az eszméket, melyek jó sajtótermékek révén a nép szellemi müvelését, hitének megerősitését célozzák. Ily irányu tevékenységünk kedvező eredménye nem csekély mértékben attól függ, hogy tudunk-e olvasni vágyó közönségünknek olcsón s könnyen elérhető módon a kath. élet teréről vett, egyszerü nyelven megirt, komoly hangu, tájékoztató s felvilágositó olvasmányt nyujtani. Külföldi gyakorlat szerint fényesen bevált eszköz erre a templomi könyvestáblák felállitása. Ezt az eszmét terjeszti Robitsek Ferenc dr., tb. kanonok, bpesti közp. papnevelőint. alkormányzó: „Állitsunk fel templomi könyvestáblákat“ cimü füzete, melyet jelen körlevelemhez mellékelten valamennyi plébániának megküldök. Az ismertetés részletesen leirja a könyvestábla felszerelését, fentartását s megadja mindazon füzetek cimét, melyek felhasználhatók.

Ezen felette fontos táblák beállitását a tiszt. papságnak, különösen nagyobb helyekre annál melegebben ajánlom, mert meg vagyok győződve, hogy a lelkipásztor megfelelő ügyszeretettel s némi áldozatkészséggel ily módon egyszerü s mégis megbecsülhetetlen lelki hasznot hajtó intézményt létesit. A könyvestáblák beszerzését előzetes kérelemre hajlandó vagyok a templompénztár terhére is engedélyezni. Egyben megbizom a ker. esperes urakat, hogy évi jelentéseikben ezen könyvestáblákról is megemlékezzenek.

917
1915

Buzsáky Imre: „Gyakorla-

Buzsáky Imre vörösmarti plébános négy évi kitartó s fáradtsággal teljes munkásságának méltó befejezéseként most bocsátotta közre „Gyakor-

lati Hitelemzések“ cimű munkájának IV. kötetét, mely kimeritő részletességgel s alapossággal a kegyelmi eszközökről szóló tant tartalmazza. A hitoktatással foglalkozó papság e munka három első kötetének kiváló hasznosságát saját tapasztalatából előnyösen ismeri; a legujabb résszel, mely módszer, az anyag célszerü beosztása, világosság szempontjából az előbbiekhez hasonlóan értékes, a hitoktató oly hitelemzési vezérkönyvhöz jut, mely mig egyrészről a katekéta terhes munkáját felette megkönnyiti, addig másrészről a tanitás eredményességét is nem csekély mértékben fokozza s biztositja. A nm. püspöki kar által 1907-ben kiadott „Tanitásterv s Utasitás“ alapján feldolgozott egész kiskatekizmusi anyagot a most kiadott kötetben nagy gonddal s gazdag tapasztalattal szerkesztett részletes tanitás-tervek zárják be, melyek a teljesen, vagy részben osztott iskolákban működő hitoktatók számára is könnyen kezelhetővé teszik az osztatlan iskolák szemmeltartásával készült művet. Ezen első magyar módszeres hitelemzési vezérkönyvet t. papságom s a hitoktatásban közreműködő kedvelt tanitóim figyelmébe s pártfogásába annál szivesebben ajánlom, mert a szerző uttörő munkássága s eddig elért kitünő eredménye egyuttal egész egyházmegyém büszkesége. ti hitelemzések.“

Az egész mű ára fűzve 12 K, kötve 16 K; egy-egy kötete füzve 3 K, kötve 4 K. Megrendelhető a szerzőnél (Vörösmart, Baranya-m.) vagy a „Dunántúl“ könyvkereskedésében, Pécsett.

918
1915

Horváth Béla, németi-i plébános „Mali molitvenik za ratno vrijeme“ cimmel háborus imafüzetet adott ki, mely igen alkalmas arra, hogy a horvát ajku hivek szivét Istenhez emelje s a harcba szállottakért remegő lelkükbe bizalmat és megnyugvást öntsön. Kapható a szerzőnél, példányonkint 20 fillérért. Utólagos elszámolásra is szivesen küld tetszés szerint való számban és a megmaradó példányokat visszaveszi. Horváth Béla: „Mali molitvenik“ imafüzet.

919
1915

Németajku hivek által nagy lelki haszonnal forgatható háborus imafüzet jelent meg egy jézustársasági atya tollából „Rette deine Seele“ cimen. A 64. oldalra terjedő füzet felöleli a legszokásosabb ájtatossági gyakorlato- „Rette deine Seele“ imafüzet.

kat s különös gondot fordit a miseimádságokra, a szent gyónással s szent áldozással kapcsolatos teendőkre. Tulajdonképen sebesült katonáknak van szánva, de szivhez szóló, közvetlen hangjánál fogva a többi hiveknek is melegen ajálható. Megrendelhető következő cimen: „Cyrillo-methodaische Buchdruckerei. V. Kotrba. Prag. II. 200.“ Ára füzve 24 f., félvászonkötésben 36 f., egészvászonkötésben 42 f.

Datum Quinque-Ecclesiis, 28. Mart. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

Dunántúl-nyomda r. t., Pécs.

1915.

VII.

1088
1915

Clericos nostros annum quartum SS. Theologiae mense proximo absoluturos die 24. Maii S. ordine subdiaconatus, 25. Maii diaconatus, 26. vero Maii presbyteratus per manuum Nostrarum impositionem initiare Deo favente intendimus. Ut omnes ad sacros ordines promovendi genuini evadant ministri mysteriorum Dei pastoresque animarum casti, praesentibus praecipimus et mandamus, ut omnes sacri curiones populum fidelem praevie edoctum ubique provocent, quatenus Dominicis Maii, itemque diebus sacrorum ordinum post S. Missae sacrificium una cum ipsis pastoribus fervidas pro ordinandis ad Deum preces fundant. Item praecipimus, ut omnes sacerdotes suprafatis tribus ordinum diebus post orationes pro missa praescriptas etiam collectam „Pro omni gradu Ecclesiae“ sumant. Preces pro ordinandis.

1089
1915

Pro vacanti pensione, in Litt. Circ. III. a. c. sub nro 497. publicata infra terminum praefixum recursum suum Mihi exhibuit: Rudedonatio.

Ignatius Károly t. abbas, parochus Quinque-Ecclesiensis ad S. Augustinum, qui anno elapso semisaeculum in munere sacerdotali, 49 vero annos in dicta parochia tamquam cooperator et parochus adimplevit. Cum autem in ultimis annis fortissimam hucusque valetudinem iterato morbo labefactari, gravique muneri vires proinde nequaquam sufficere senserit, iure-meritoque pensionem sibi adiudicare anhelat.

Praesentibus igitur provoco ven. clerum, ut rudedonationi huic voto suo per medios vicearchidiaconos Ordinariatui in scriptis submittendo usque ad 10-um Maii a. c. accedere velit.

1090
1915

Personalia.

Josephus Bende vicarius in parochia Kisvaszar nominatus est ibidem administrator interimalis.

Cooperatores translati sunt:

Franciscus Bálind e Babarcz ad Püspöknádasd, *Adamus Biswurm* e Berkesd ad Ráczpetre, *Franciscus Fehérváry* e Szigetvár ad Szekszárd civ. int., *Petrus Frost* subsidiarius e Németkér ad Palotabozsok, *Paulus Hal* e Püspöknádasd qua subsidiarius ad Németkér, *Josephus Léh* e Villány ad Pécsbányatelep, *Casimirus Loschert* e Palotabozsok ad Villány, *Franciscus Schlachter* e Dunaszekcső ad Babarcz, *Carolus Sebestyén* adusque educator in Hidja ad Szigetvár, *Franciscus Sebestyén* e Szekszárd civ. int. ad Dunaszekcső, *Stephanus Szolga* e Ráczpetre ad Berkesd.

1091
1915

Pápai békeima a májusi ájtatosságban.

Szentséges Atyánk, XV. Benedek pápa, áthatva attól a jámbor óhajtástól, hogy még fokozza a Legszentebb Szűz tiszteletét, akinek a május hónap szentelve van, ugyszintén eltelve azzal a vigasztaló bizalommal, hogy az Istenanya, akit a többi közt a *Regina Pacis* nemes jelzőjével diszitünk fel, hathatós közbenjárásával mielőbb kieszközölheti a most folyó szomoru háboru befejezését, elrendelte, hogy Szűz Mária hónapjának istentisztelete alatt az egész katholikus világban mindennap elmondják a Szentatya által készitett békeimát. A Szentatya az ima elmondásához 300 napi bucsut kegyeskedett engedélyezni és teljes bucsut engedélyezett az egyház által előirt szokásos feltételekkel azoknak a hivőknek, akik az ima elmondásában legalább 20 napon át résztvettek.

Ezen legkegyesebb dekretum alapján egész egyházmegyémre kötelezően elrendelem, hogy a Szentséges Atya által készitett békeima május hónap folyamán azon templomokban, melyekben rendes májusi ájtatosság tartatik, ezzel kapcsolatban, a többi templomokban pedig a háborus ájtatosság során, illetőleg a plebániai szentmise után végzendő háborus imák-

kal együtt buzgón elmondassék. A békeimához füzött bucsukról a hivek szószékről felvilágositandók.

1092
1915

A tavaszi bérmaut, a pécsi bérmálás kivételével, elmarad.

Tudomásvétel végett közlöm tiszt. papságommal, hogy a szokásos tavaszi egyházlátogatás és bérmaut a még folyton tartó háborus bonyodalmak miatt ez évben elmarad. Székesegyházamban azonban Isten segitségével május 23-án, vagyis Pünkösd vasárnapján reggel 8 órakor pécsi hiveimnek a bérmálás szentségét kiosztom; kérem azért az érdekelt plebános urakat s a hitoktatókat, hogy jelen intézkedésemről a hiveket idejében tájékoztassák.

1093
1915

Kongrua összeirás Horvát-Szlavonországban.

A kir. horv.-szlav.-dalm. orsz. kormány 1915. márc. 26-án 10525. sz. a. kelt értesitése nyomán közlöm Szlavóniában működő tiszt. papságommal, hogy az egyházi jövedelmek összeirásának felterjesztésére a legujabb határidő 1915. évi julius 31.

1094
1915

A tavaszi munkák elvégzéséről és a közélelmezés biztositásáról.

A nagyméltóságu m. kir. miniszterelnök urtól vettem következő levelet, melyet megszivlelésül alább egész terjedelmében közlök.

Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Ur!

A tavaszi munkálatok most veszik kezdetüket. Azok elvégzéséhez a nemzet létérdekei füződnek. Azok, akik hazánkban a mezőgazdasági munkálatokat béke idejében végzik, ugyancsak a Haza érdekében más, sulyosabb kötelességeket teljesitenek e pillanatban, távol családjaiktól és földjeiktől, hogy megvédelmezzék az országot az ellenség támadásai ellen. Ők tehát nem gondoskodhatnak a tavaszi munkákról, nem biztosithatják a családjaik megélhetéséhez szükséges aratás eredményét, s amidőn vérüket áldozzák föl e hazáért és otthonlévő szeretteikért, teszik ezt abban a szent meggyőződésben, hogy hisz' maradtak és vannak otthon, akik e sulyos napokban helyettük végzik azokat a teendőket, amelyekhez béke idejében saját egész életük kötve van.

Mindazoknak, akik itthon maradtak és igy életüket nem tehetik kockára a haza érért, becsületbeli kötelességük ennélfogva kettőzött erővel venni ki részüket a gazdasági munkából.

Ezen fontos és életbevágó körülmény teljes tudatában, a kormány már eddig is megtett minden intézkedést arra nézve, hogy a mezőgazdasági munkák zavartalanul megkezdessenek és végre is hajtassanak. Minden rendelkezésére álló eszközzel az összes tekintetbe jövő közigazgatási hatóságok közremüködése mellett igyekezett s igyekszik még most is megértetni magával a néppel intézkedéseinek nagy horderejét.

Bár e tekintetben nagy általánosságban a kormány részéről tett intézkedések kellő megértésre találnak, sajnos, mégis azt kellett tapasztalnunk, hogy a bevonultaknak állami segélyre igénnyel biró családtagjai közül sokan abban a tévhitben élnek, hogy miután az állam amugyis gondoskodik megélhetésükről, nekik dolgozniok nem kell. Világos, hogy ez a téves, és fájdalom, eléggé elterjedt nézet a tavaszi munkák foganatositását, s ezáltal az ország lakosságának megélhetését a legnagyobb mértékben veszélyezteti. Ez ellen a felfogás ellen teljes erélyel küzdeni kell nemcsak a kormánynak, hanem a társadalom összes tényezőinek is.

Kötelességemnek ismerem a szóbanlévő kérdést hazánk főpapjainak is melegen figyelmébe ajánlani, s igy Méltóságodhoz is fordulok azzal a kéréssel, hogy eme rendkivüli nagy fontossággal biró ügyben az ország állapotáért felelős tényezőket saját hatáskörében támogatni s a főpásztori kormányzatára bizott lelkészi kart e törekvésben való buzgó közremüködésre alkalmas módon megnyerni méltóztassék.

Abban a meggyőződésben, hogy Méltóságod a kért erkölcsi támogatást a kormánytól megtagadni nem fogja, van szerencsém Méltóságoddal az e tekintetben szem előtt tartandó sarkalatos nézőpontokat a következőkben ismertetni:

Az 1914. évi XLV-ik t. c. 7. §-a értelmében a bevonultaknak segélyre egyébként igénnyel biró olyan családtagja, akire a hatóság megállapitja, hogy megélhetését megfelelő munka vállalásával biztositathatná, segélyre igényt nem tarthat. Ebből kifolyólag elveszti a segély iránti igényét minden olyan mezőgazdasági munkára alkalmas segélyezett egyén, aki a mezőgazdasági munkák megnyiltával nem él az igy kinálkozó alkalommal, s ha hivják is, nem megy el napszámba, vagy nem fogad el megfelelő, neki fölajánlott gazdasági munkát,

Az élvezett segély megvonását, vagy leszállitását a kormány azonban nem kivánja azoknál, akik tényleg részt vesznek a mezőgazdasági munkákban, s ezen a cimen egészben, vagy részben biztosithatják létfentartásukat, hiszen a törvény célja és indoka nem az, hogy a dolgozni akarók juttassanak rosszabb helyzetbe, hanem ellenkezőleg az, hogy azok fosztassanak meg a segélytől, akik a munkától vonakodnak.

Igy hozza ezt az osztó igazság magával, amely nem türhetné, hogy az állam által a hadrakeltek családjai részére olyan bőkezüen megállapitott segély, azoknak nagy részét tétlenségre birja, akiknek munkaerejére most a háboruban nagyobb szükség van, mint valaha, s ezáltal a legfontosabb gazdasági közérdekeket kárositsa.

Ennélfogva a kormány már el is rendelte az államsegély megvonását mindazoktól, akik saját egészségi állapotuk, testi erejük és családi viszonyaiknál fogva munkára mehetnének, s akikről beigazolást nyer, hogy nekik megfelelő gazdasági munkára fölhivattak és azt visszautasitották.

Ez a körülmény az egész országban a lakosság körében kidoboltatás és a közhirrététel más szokásos módján a legszélesebb körökben köztudomásra hozatott már ugyan, de oly célból, hogy ez a tény kellőleg átmenjen a köztudatba s annak szükséges és méltányos voltát belássák az érdekelt néprétegek, egész bizalommal kérem a lelkészi karnak, mint a nép természetes vezetőinek, tanácsadóinak közremüködését, és nem kételkedem benne, hogy ez mielőbb megteremti gyümölcsét abban az irányban, hogy a segélyezett családtagok is ki fogják venni részüket a gazdasági munkából, ezáltal biztositva az ország megélhetését is.

Hasonló kérést fejezek ki egy másik nagyfontosságu közérdekü ügyben is. Ez a közélelmezés biztositásának kérdése, amelynek sikeres megoldását szintén csak a társadalom céltudatos közremüködésétől várhatjuk.

A kormány fáradságot nem kimélve, akadályt nem ismerve dolgozik e nehéz feladat megoldásán s az ahhoz füződő nagy nemzeti érdek kapcsán kéri főpásztorai utján a lelkészi kart, hogy világositsa fel minden rendelkezésére álló módon a népet, hogy a hatósági intézkedések, ha olykor zaklatásnak látszanak is, magasabb nemzeti érdekből szükségesek, s hogy aki készleteit eltitkolja vétkezik egyháza és hazája ellen.

Fogadja Méltóságod kiváló tiszteletem őszinte nyilvánitását.

Budapest, 1915. évi március hó 27-én.

Tisza.

Hadbavonuló véreinktől fájdalmas szivvel, de a válást mégis enyhitő vigasztalással bucsuzunk, hogy minden áldozatra kész védelmüket erőink összevetésével felfokozott munkássággal viszonozzuk. Ha ez a nemes gondolat nem marad puszta elhatározás, hanem tetté is válik, igazságos ügyünk győzelmének erős alapját helyeztük el, mert kétségtelen, hogy nemzeti létünket közvetlenül érdeklő világháboru kifejletét a tűzvonal mögött őrtálló dolgos karok is hathatósan irányitják. Nagy és felelősségteljes azért az itthon maradtak feladata.

Ha a munka mindenkor lelkiismeretbeli s hazafias kötelességünk, hatványozottabb mértékben ilyennek kell felismernünk most, mikor hőseink nemzetvédő fegyverének támasza. A harctérről sebesülten, vagy kimerülten haza érkező katonáink, mikor felépülve ismét visszatérnek a véres küzdelmek szinhelyére, magukkal viszik a nemzet hangulatát s képzelhető-e lelkesitőbb, biztatóbb hir az édes hazai földről mint az, hogy a mi békében sokaknak gondja, ugyanazt a hadak idejében kevesek önzetlensége, önfeláldozása, vállvetett együttmüködése eredményesen ellátja. De nemcsak a küzdők karjait acélozó hangulat ad fontosságot a mi munkánknak; áldozatos munkát követel különösen a mindennapi kenyér, melynek hiánya ellenségeinknek szolgáltatna ki mindnyájunkat. A közélelmezés biztositására ép azért minden erőnket első sorban a gazdasági munkák szolgálatába kell állitani s e tekintetben az egyesek közremüködése feltétlenül szükséges. Ezen meggyőződésben fájdalmasan esik hallani, hogy vannak, kik tétlenül nézik a nagy harcot s hogy ezek talán épen azok, kik az állam részéről megnyilvánuló gondoskodást élvezik. Vétenek az ilyenek keresztény hitük ellen, mely parancsolja, hogy egymásért kölcsönösen szorgoskodjunk; vétenek a haza ellen, mert elleneink kezébe adják az ősök vérén szerzett, megtartott s fiaink életével eddig védett szent földet. Minden talpalatnyi föld, mely a kötelességmulasztók miatt parlagon marad, megfogyatkozott szeretetünknek s ősi erényeink hiányának szomoru jele. Nem is hiszem, hogy egyházmegyém hivei között akadna, ki biztos megélhetésünk előmozditását célzó nemes munkából kivonná magát; lehetetlen, hogy legyen közöttük különösen olyan, kit büntetéssel kelljen keresztény s hazafias kötelességeinek teljesitésére kényszeriteni, mert élet-halál küzdelmünkben mindenki felérti, hogy ha kenyeret akarunk, dolgoznunk is kell. Minthogy azonban a komoly idők mégis intenek, hogy a munkátlanságra kisértő gondolatnak is elejét vegyem, ezuttal is szeretettel meghagyom papjaimnak, hogy

a gazdasági munkáknak egyesitett erővel való elvégzésére hiveiket szószékről is szüntelenül figyelmeztessék.

Intelmeikbe kapcsolják bele a hatóságoknak néha talán szigoru, de mindenkor jóakaratu rendelkezései iránt tartozó köteles engedelmességet. Értessék meg a néppel különösen azon hatósági intézkedések szükségességét, melyek az élelmiszerekkel való takarékoskodásra s a fogyasztás csökkentésére, az élelmiszerek arányos elosztása tekintetében a meglevő készletek bevallására s összeirására vonatkoznak. Legyünk önszántunkból önmegtagadók, nehogy az egyik dúslakodjék, mig a másik szükséget szenved. Ha ily értelemben világositják fel lelkészek, tanitók jó népünket s ha összefogva dolgozunk, öntudatosan takarékoskodunk s önként engedelmeskedünk, nem lesz hiábavaló katonáink vitézsége s Isten áldása kiséri sok áldozatunkat.

1095
1915

A nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 5995/1915. eln. sz. alatt az alább egész terjedelmében közölt felhivást intézte az állami tanintézetek igazgatóihoz, tanáraihoz, tanitóihoz és tanitónőihez:

Tanárok és tanitók a világháborut az ifjusággal méltó módon ismertessék.

FÖLHIVÁS

a vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium hatósága alá tartozó összes (mindenfoku) állami iskolák igazgatóihoz, tanáraihoz, tanitóihoz és tanitónőihez.

A most folyó és a történelemben páratlanul álló nagy küzdelem közepette minden érzésünket, gondolatunkat, a hónapok óta dúló világháboru eseményei töltik be. E sokszor megrenditő események tanulságai, az erkölcsi értékeknek kimerithetetlen kincses bányáját rejtik magukban, melyek gondosan felhasználva, megbecsülhetetlen anyagot szolgáltathatnak nemzedékek hosszú sorának, tisztultabb és emelkedettebb gondolkodásmódban való fejlődéséhez.

Ezért törekednünk kell, hogy e rendkivüli idők jelentőségeit, a nemzet letéteményeivel, tanuló ifjuságunkkal felismertessük s kitörölhetetlenül emlékezetébe vésessük.

Hirdessük nekik nemzetünknek e háborúban kifejtett erényeit, hirdessük hadseregünk dicső tetteit, s részben ez által is rójuk le hálánkat mindazok iránt, a kik életüket és vérüket áldozták hazánkért.

Az ifjuság hivatott nevelőinek egyik legszebb kötelessége, kellően

méltatni a háborunak mindazon magasztos mozzanatait, a melyek különösen alkalmasak, hogy az ifjuság fogékony lelkében, a hazáért minden áldozatra kész lelkesedést maradandóan ápolják.

Elvárom tehát az összes állami iskolák tanerőitől, hogy az ifjusággal az iskolaév végén, a növendékek szellemi fejlettsége fokához mért előadás keretében, megismertetik e háboru kiváló horderejét és azokat a kötelességeket, a melyekkel a haza és a trón iránt a hazának minden hű fia tartozik.

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak itt közölt rendeletét egész terjedelmében magaménvá téve, elrendelem, hogy a hatóságom alá tartozó összes, minden fokozatu iskolák tanárai, tanitói és tanitónői a rendeletnek megfelelőleg járjanak el.

A háboru amellett, hogy nagy állami, gazdasági, társadalmi erőpróba s egyuttal az embert körülvevő természeti erőkkel folytatott küzdelem, mégis első sorban az isteni gondviselés akaratának megnyilvánulása. Próbára teszi a jó Isten a népeket, nemzeteket, hogy hitükkel, vallásukkal, erényeikkel, erkölcseikkel megjelenve a csatatéren küzdjenek. Nemzetünk ebben a félelmesen nagy méretü megpróbáltatásban, habár szerfelett sok élet és drága vér árán, dicsően állja az isteni gondviseléstől reá szabott megpróbáltatást. Ezt csak ugy teheti, hogy szivében él őseinek, a nagy szenteknek és a nagy hősöknek hite s lelkében ott lakoznak még, sőt ugy látszik megifjodva a nagy erények. Ebben a háboruban nemzetünk dicsősége fokozottabb méretekben jelenik meg, mint bármikor a történelemben s bár szivünk sajog, lelkünk remeg a rettenetes fájdalomtól, mikor elesett hőseinkre gondolunk, mégis alázatos hittől áthatott önérzettel gondolunk arra, hogy százmilliós népek között ami kis nemzetünk fegyvere a jó Isten akaratából döntő sulylyal vesz részt. Ezt nem lehet a természeti törvényekből megmagyarázni, mert hiszen akkor mi a mi kicsinységünkben el volnánk veszve a százmilliós népek árjában. Ez a nagyszerü tünemény a magasabb erkölcs és hit világának olyan páratlan tüneménye, melynél szebbet, dicsőbbet, magasztosabbat még a történelem fel nem mutatott. El kell jönni az időnek, amikor más népek, nemzetek is elismerik, hogy a kis magyar nemzet rettentő ereje nagy őseinek hitéhez és erkölcseihez való ragaszkodásából s a jó Isten iránti szeretetéből táplálkozik. Kedves tanitóimat arra kérem hogy különösen erre a tényre hivják föl tanitványaik figyelmét. Mutassanak rá, hogy mit jelent a hitnek, erkölcsnek, nagy erényeknek ápolása, melyet

válságos időkben is, amikor e nagy kincsek sok veszélynek voltak kitéve, ez a kis nemzet szivében, lelkében, családi otthonában és társadalmában megőrzött. Mutassanak rá, hogy ezt minden időkben meg kell őrizni, mert épen a világháboru bizonyitja, hogy ha csupán természeti erők küzdenének, ha a magasabb erényeknek s ennek folytán az Isten különös kegyelmének szerepe nem lenne, akkor az olyan kis nemzetnek, mint amilyen mi vagyunk, rabszolgaságba kellene sülyednie. De épen mert az isteni gondviselés egy erényekben hasonlóan gazdag nagy nemzethez kötötte sorsunkat, talán jutalmazandó az iránta való hüséget, jövőnk, kilátásaink szebbeknek mutatkoznak, mint bármikor s ezt nekünk felednünk nem szabad. Erre figyelmeztessék az összes tanárok, tanitók és tanitónők növendékeiket.

1096
1915

„Hadi beszédek“ ajánlása.

Alábbiakban közlöm a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak 1908/1915. eln. számu, valamennyi kir. tanfelügyelőnek és tanfelügyelői kirendeltség vezetőinek megküldött s velem is közölt rendeletét azzal, hogy magam részéről is felette kivánatosnak, sőt szükségesnek tartom, hogy a most élő magyar nemzedék legkiválóbb iróinak és szónokainak a világháboru alkalmából történt megnyilatkozásai összefoglalva az iskolai és tanitói könyvtárakban meg legyenek, miértis jelen rendelkezésem a hatóságom alá tartozó tanitó- és tanitónőképző intézetek, felsőbb leány-, polgári- és elemi iskolák vezetőségei részéről olyan értelmü intézkedésnek tekintendő, hogy amennyiben nevezett intézetek anyagi ereje megbirja, a szóban forgó füzeteket már a jótékony célra való tekintetből is feltétlenül szerezzék be.

Épen ezért fent emlitettek a szóban forgó füzetek beszerzése céljából az „Általános Beszerzési és Szállitási Részvénytársasággal“ lépjenek érintkezésbe.

A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztertől. 1908/1915. eln. szám. Valamennyi kir. Tanfelügyelő Urnak és tanfelügyelőségi kirendeltség vezetőjének. A magyar királyi honvédelemügyi miniszterium hadsegélyző hivatala az orsz. hadsegélyző bizottság megbizásából kiadta azokat a beszédeket, melyeket közéletünk vezérférfiai a most folyó háboru problémáinak megvilágitására a hadsegélyzés céljait szolgálva a fővárosban eddig elmondottak.

Ezen beszédeket tartalmazó füzetek kiadása (eddig már 13 jelent meg)

a háboru következtében elhalt katonáink özvegyeinek és árváinak javát kivánja előmozditani. A beszédek — tartalmuk, illetőleg szerzőik szerint osztályozva — a nemzeti politikának, a vallásnak, a magyar kulturának és a tudománynak a világháboruhoz való viszonyát tárgyalják. A magyar beszédnek mesterei és a magyar gondolkodásnak legkiválóbbjai fejtegetik ezekben a legaktuálisabb és legérdekesebb problémákat.

A kiadó ugyan „Hadi Beszédek“ gyűjtő cim alá foglalja az egyébként külön-külön megjelenő és egyszerü kiállitású füzeteket, azonban a szó valódi értelmében történeti beszédek ezek, melyek korunknak történeti dokumentumai lesznek.

Aki megszerzi e beszédek sorozatát, egyrészt kevés áldozattal ritka emlékét kapja küzdelmes korunknak, másrészt hozzájárul ahhoz, hogy a harcban elesett, vagy betegségben elpusztult katonáink özvegyei és árvái segitségben részesüljenek. Miértis hasznos és áldásos feladatnak tartom a hadsegitő hivatalt e füzet terjesztésében tőlem telhetően és megfelelő módon támogatni. E beszédeknek minél nagyobb körben való elterjedését azért is szeretném, mert ezek kiválóan alkalmasak az emelkedett nemzeti érzések fentartására, a társadalom áldozatkészségének fellenditésére és a háboru küzdelmeiben nem nélkülözhető törhetetlen bizalom és akarat megőrzésére.

E beszédek terjesztésében is megnyilvánuló közérdek felkarolása céljából bizalmasan felhivom tanfelügyelő urat, hogy a szóbanforgó füzeteket a legnagyobb tapintatossággal és minden hivatalos nyomás látszatának elkerülésével a tanitók és tanitónők figyelmébe ajánlja. És mivel különös sulyt helyezek a jövő nemzedéknek a háboruval kapcsolatosan kifejlődő gondolkodására, valamint a nemzetnek és vallásos érzelmeknek a népoktatás révén elérendő fejlesztésére, a füzeteknek az elemi, felső nép és polgári iskolák tanitói és tanitónői közt való elterjedését azért is kivánnám, hogy ők a kész beszédek felhasználásával társadalmi körükben aktuális felolvasásokat tarthassanak.

A szóbanforgó füzetek terjesztése céljából az „Általános Beszerzési és Szállitási Részvénytársaság“ fog tanfelügyelő urral közvetlenül érintkezésbe lépni. Budapest, 1915. évi március hó 18. Jankovich.

1097
1915

Óvók és óvónők

A nagymélt. püspöki kar 1914. március 18-ikán hozott 2312/1914. sz. határozatával s 1915. évi január 29-ikén kiadott 344/1915. sz. rende-

letével életbelépteti az orsz. kath. tanügyi tanács által kiadott s a kisdedóvóknál alkalmazott óvók és óvónők fegyelmi szabályzatát s az ugyanezen füzetben közreadott foglalkoztatási anyag tervezetet, mely füzet a Szent-István-Társulatnál jelent meg s ott 2 koronáért kapható. fegyelmi szabályzata és foglalkoztató anyagának tervezete.

Elrendelem, hogy ezen füzetet minden olyan óvódafelügyelő bizottság vagy óvóda gondnokság avagy óvóda felett hatóságot gyakorló iskolaszék, amelynek hivatali hatásköre alatt róm. kath. óvóda van, ezen füzetet a szükséges számu, de legalább egy példányban haladéktalanul szerezze be. A foglalkoztató anyag tervezet szükségessé teszi, hogy e füzet minden óvónőnek birtokában legyen, mert munkájának elvégzése közben ezen füzetet a jövőben egy óvónő sem mellőzheti.

Ezzel kapcsolatban utasitom az esperes-ker. tanfelügyelő urakat, az óvódai felügyelő bizottságokat, gondnokságokat és óvóda fölötti hatáskörrel biró iskolaszékeket, hogy az óvónők müködését ezen fegyelmi szabályzat és foglalkoztatási anyag-tervezet alapján őrizzék ellen s egyben utasitsák az óvókat, óvónőket és más óvódai személyzetet, hogy saját helyi munkatervüket mindig az itt szóban forgó füzet alapján készitsék el.

1098
1915

A nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter ur 1576/1915. eln. sz. körlevelében az 1896. évi 1940. eln. sz. alatt kiadott tankönyvbirálati szabályzat 13. §-ára való hivatkozással megemlitve, hogy ezen szabályzat értelmében a tankönyvváltoztatást tárgyaló tantestületi tanácskozmányok április 1-ig tartoznak javaslataikat felettes hatóságuk elé terjeszteni, a most folyó tanévre nézve s átmenetileg a következő megkeresést intézte hozzám: „Tekintettel a háborus viszonyokra és a közoktatás több ágában tárgyalás alatt álló reformokra, melyek a tankönyvváltoztató tanári értekezleteknek az előirt időben való megtartását célszerüségi okból sem tenné indokolttá, van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot hivatalos tisztelettel felkérni, sziveskedjék utasitani a főhatósága alatt álló tanintézetek igazgatóságait, hogy további intézkedésemig a jövő 1915/16. tanévi tankönyvváltoztatást tárgyaló tantestületi értekezletet ne tartsák meg s amennyiben már ilyen értekezletek tartattak volna, — a vonatkozó javaslatok jóváhagyását sziveskedjék a Főtiszt. Főhatóság felfüggeszteni, illetve hatályon kivül helyezni.“ Tankönyvváltoztatás ügyében tantestületi tanácskozások megtartása felfüggesztetik.

A nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak eme megkeresését

azon rendelkezésekkel közlöm a hatóságom alá tartozó összes elemi-, polgári- és felsőbb leányiskolák, valamint tanitóképző intézetek igazgatóságával és ugy az iskolagondnokságokkal, mint az iskolaszékekkel, hogy a nm. miniszter ur óhajtásához képest további rendelkezésemig az 1915/16. évre tankönyvváltoztatást nem engedélyezek s az erre vonatkozó helyi intézkedéseket hatályon kivül levőknek tekintem.

Jelen rendelkezésem a 3645/1909. sz. püspöki rendeletet érinti, mert eme rendelet szerint ellenőrzés céljából minden tanév október 31-ig a tankönyvjegyzéket az ehm. főtanfelügyelői hivatalhoz be kellett küldeni. Nehogy ebben a kérdésben félreértés támadhasson, itt megjegyzem, hogy az ellenőrzés ügye jelen rendelkezésemben érintetlenül marad, sőt azt, hogy jelen rendeletem betartatott-e, szintén ellen kell őrizni, miért is a hivatkozott 3645/1909. sz. rendeletnek idevonatkozó része továbbra is érvényben marad. Amennyiben valamely hatóságom alatt álló iskolára nézve tankönyvváltoztatás nem az 1915/16. tanévre, hanem már előzőleg elhatároztatott s a cél az volt, hogy fokozatosan valamely más tankönyv vezettessék be, nehogy jelen rendeletem a tankönyvek egységét megzavarja s az alsóbb osztályokba bevezetett könyvek a rendelet miatt a felsőbb osztályokból kiszoruljanak, ez okból kijelentem, hogy jelen rendeletem csupán azon határozatokat jelenti ki érvényteleneknek, amelyek az 1915/16. tanév számára kivántak tankönyvváltoztatást, és a mostani határidőben keletkeztek.

1099
1915

Madarak és Fák napja.

1815/1906. sz. rendeletemben intézkedtem s bővebben is megindokoltam, hogy a nm. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium által iskoláinkba bevezetett Madarak és Fák napja ünnepélyét a hatóságom alá tartozó összes iskolák arra alkalmas napon megfelelő ünnepély keretében tartsák meg.

Egyben évről évre emlékeztettem kedves tanitóimat hivatkozott rendeletemre s örömmel láttam, hogy rendelkezéseim kellő sikerrel hajtattak végre. Épen ezért a jelen tanévben is ujból felhivom a hatóságom alá tartozó összes iskolák igazgatóságainak és tanitóinak figyelmét, hogy a Madarak és Fák napját az elkövetkező tavaszi napok valamelyikén tartsák meg, igyekezzenek oda hatni, hogy azokat a célokat, amelyeket fenthivatkozott rendeletemben kitüztem, megvalósitsák. Erre a jelen körülmények között ujabb

okok is vannak, mert egyrészt az állatvédő egyesület a Madarak és Fák napja bevezetésének a most folyó tanévben 10-ik évfordulóját fogja megülni s óhajtja, hogy ez az iskolák által megtartott napokon is kifejezésre juttattassék, másrészt nemzetünk a világháboruban, noha diadalmas napokat él, mégis ezer sebtől vérzik s az ifjuságnak épen e fájdalmas napokban kell megmutatni, hogy az isteni gondviselés a szép természetben is nyujtott a sebekre, fájdalmakra enyhületet s erre a körülményre ép e napon lehet a tanulóifjuságot figyelmeztetni, megnyitván számukra a gondolatot, hogy életük folyásában hasonló módon keressenek a szép természetben fáradságuk esetében pihenést, fájdalmaikra enyhületet s a természet emelje fel őket ennek mindenható, bölcs Teremtőjéhez.

Jelen rendelkezésem egyuttal a fenthivatkozott 1815/1906. sz. rendeletnek utolsó sorain némi változtatást kiván tenni. Ugyanis az orsz. állatvédő egyesület a kir. tanfelügyelőségeket kérte fel arra, hogy a Madarak és Fák napja megtartásáról szóló évi jelentéseket összegyüjtse, ellenőrizze és az orsz. állatvédő egyesülethez beküldje. Az egységes eljárás érdekében elrendelem, hogy 1815/1906. sz. rendeletem utolsó mondatának hatályonkivül helyezésével már a jelen tanévtől kezdve a Madarak és Fák napjáról szóló jelentések ne az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatalnak, hanem az illetékes vármegyei kir. tanfelügyelői hivatalnak küldessenek meg. A többi ez ügyre vonatkozó intézkedések továbbra is a hivatkozott rendelet alapján az egyházmegyei főhatóság és az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatal utján fognak megtörténni.

1100
1915

„Háborus idők imakönyve.“

A Szent-István-Társulat már régtől fogva ujabb és ujabb kiadásban jelentette meg örök időkig nagy Pázmány Péterünk imakönyvét, melynek magasztos imái még ma is áldásthozó tápláléka a kath. léleknek. Üdvös és kivánatos, hogy e legelterjedtebb imakönyv nagy értékét hivő közönségünk használat által mindjobban megértse s különösen szorongatott napjainkban észrevegye, mily nagyszerü nyugalmat kelthetnek a mai förgeteges időkben azon imák, melyek a háboru idejére szólnak. Hogy a kath. hivők hozzájussanak e nagy kincshez, a Szent-István-Társulat különválogatta Pázmány Péter háborus vonatkozásu imáit s kibővitve a mai háborus hitbuzgalmi világirodalom legszebb termékeivel, izléses formában bocsátotta

forgalomba „Háborus idők imakönyve“ cimen. E kedves könyvet tiszt. papságomnak s összes hiveimnek legmelegebben ajánlom. A nagyobb alaku, csinos vászonkötésü, népszerü kiadás ára 1 K; a gyémántkiadás: diszes bőrkötésben 2 K. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkereskedésében (Budapest, IV. Kecskeméti u. 2.)

1101
1915

„Gebetwacht“ c. imakönyv.

A németajku hivek háborus lelki szükségletei arra inditották a csanádi egyházmegye több áldozópapját, hogy időszerü, a lelki élet minden igényének megfelelő, olcsó imakönyvet állitsanak össze, mely a háboru megpróbáltatása s viszontagságai között a legegyszerübb hivőnek épülésére és vigasztalására szolgáljon. Az imakönyvet, melynek cime „Gebetwacht“ a lelkészkedő papságnak s egyházmegyém németajku hiveinek figyelmébe szivesen ajánlom. A 80 oldalra terjedő s egyszerüségében szép kiállitásu kiadvány 20 fillérért kapható a csanádegyházmegyei nyomdában (Temesvár, régi papnevelő-intézet), hova a megrendelések irányitandók.

1110
1915

Friedrich S. (Paksy Gáspár) „Egyházi Énekek és Himnuszok.“

Friedrich Sándor (irói néven *Paksy* Gáspár) nógrádverőczei plébános, a jónevü kath. költő „Egyházi Énekek és Himnuszok“ cimen adta ki legujabb költeményeit. Ezekben a nehéz napokban sok vigasztaló gondolatot találunk Paksy Gáspár könyvében, ki az egyházi év minden ünnepnapjára, sőt temetési alkalmakra is irt több költői lendületü egyházi éneket. A háborus idők minden fájdalmát, minden vigaszát beleszövi himnuszaiba és dalaiba. Zeneköltészettel foglalkozó papjaim és tanitóim sok remekbe készült egyházi énekszöveget találnak benne. Olcsóságánál fogva (füzve 70 f., kötve 1 K.) a nép között is terjeszthető és a templomi könyvestáblákra helyezhető. Megrendelhető a szerző cimén: Friedrich Sándor plébános, Nógrádverőcze.

Datum Quinque-Ecclesiis, 18. Apr. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

Dunántúl-nyomda r. t., Pécs.

1915.

VIII.

1266
1915

Az uj hadikölcsön ajánlása.

Amit legutóbbi köriratomban már egyházmegyém papságának, tanitóinak és hiveinek figyelmébe ajánlottam, az a legközelebbi hetekben megvalósulásra kerül. A kormány törvényadta jogánál fogva második hadikölcsönt fog kibocsátani s annak elhelyezése céljából ismét az ország közönségéhez fordul. Erre készteti nemcsak az első hadikölcsönnek impozáns sikere, s annak tudata, hogy ily nagyarányu kölcsönt idegen államokban ez idő szerint nem lehet felvenni, hanem az a jogos feltevés is, hogy a hazai közönség kilenc hónap óta mérhetetlen nehézségek és szenvedések között dicsőségesen küzdő hadseregünk hiánytalan ellátására minden tőle telhető áldozatot szives-örömest meghoz. Ezt követeli tőlünk diadalmasan harcoló fiaink és testvéreink életszükséglete, ezt a drága hazai föld minden áron való megvédése, minthogy az ellenség még most is a határszéleken áll, s ezt parancsolja a saját érdekünk, amely most abban áll, hogy midőn minden feleslegünket kölcsön adjuk szeretett hazánknak, olyan jövedelmet biztositunk utána magunknak, aminőre rendes viszonyok közt nem is gondolhatunk.

Midőn tehát az uj hadikölcsön felkarolása ügyében a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak hozzám intézett tájékoztató felszólitását egész terjedelmében közreadom, ismételten felhivom a tiszt. egyházmegyei papságot és kedvelt tanitóimat, hogy a kivánatos, sőt elengedhetetlenül szükséges siker biztositására minden lehetőt elkövetni sziveskedjenek. A lelkészkedő papság a hivek tájékoztatása és buzditása céljából folyó hó 13-án, vagyis Áldozócsütörtökön, nemkülönben a következő vasárnapokon is használjon fel minden alkalmat arra, hogy hazafias, szent kötelességének minél hatékonyabban eleget tehessen. Különösebb hangsuly helyezendő a kibocsátandó kötvények biztosságára, magas kamatozására s azokra az ujabb előnyökre, me-

lyeket a kormány ezen ujabb kibocsátásnál engedélyez. Eszerint a jegyzett összeg négy 25%-os részletben lesz befizethető, ami a nagyobbarányu jegyzést azok részére is lehetővé teszi, akik megfelelő készpénzzel vagy betéttel nem rendelkeznek. Ezenfelül a 6%-os kötvények mellett alacsonyabb árfolyammal 5½%-os kötvények is ki fognak bocsáttatni, amelyek kevesebb befektetéssel ugyanazt a magas kamatozást hosszabb időre biztositják.

Vitézül küzdő hadseregünk hosszantartó emberfeletti küzdelme s minapi dicsőséges győzelme és előnyomulása mindnyájunk szivét-lelkét örömmel és bizalommal tölti el igazságos ügyünk diadala iránt. Küzdő s vérző katonáink hősi elszántsággal teljesitik roppant feladatukat. Teljesitsük mi is e nemzeti hadikölcsön sikerének biztositásával: hazánk boldogságát, nemzetünk jövőjét, a győzelmes békét, mindnyájunk legdrágább kincseit válthatjuk meg vele.

„A magyar királyi vallás- és közoktatásügyi minisztertől. 3950/915. eln. szám.

A kormány az 1912. évi LXIII. törvénycikkben nyert felhatalmazás alapján, rövid idő mulva második hadikölcsönt fog kibocsátani, mely hadikölcsön sikerének előmozditása érdekében ezuttal is közvetlenül fordul az ország közönségéhez. A pénz-piac helyzete most is kedvező, s az uj kölcsön feltételei is ép oly előnyösek, mint az első kölcsönnél s ugy vannak megállapitva, hogy e kölcsönben a kicsitől a legnagyobbig mindenki kiveheti a részét. A siker anyagi feltételei tehát mindenképen megvannak. De kétségtelen, hogy egyrészt azért, mert a hadi kiadások fedezésére igen nagy összegek szükségesek, másrészt, mert a háborus időben még ilyen egyébként az anyagi élet körébe tartozó kérdések sikeres megoldása is fokozottabb mértékben függ az erkölcsi rugók érvényesitésétől: a várt eredmény csak ugy lesz elérhető, ha az ország lakosságának hazafias áldozatkészsége is teljes mértékben fel lesz költve.

Igen szükséges tehát, hogy most is mindnyájunkat áthasson az a tudat, hogy elsőrendü hazafias kötelességünk minden nélkülözhető készpénzünket-hadikölcsön alakjában a haza oltárára letenni.

Az első hadikölcsön jegyzésénél tapasztalt fényes eredmények méltóan bebizonyitották ugy a lakosság hazafias áldozatkészségét, mint jogos harcunk teljes sikerében vetett rendithetetlen hitét. De eme nagy sikerek elérésében igen jelentékeny szerepe volt azoknak a hatékony intézkedéseknek is, ame-

lyekkel a Főtiszt. Főhatóság az alsó papság buzditása és a hivek kioktatása utján méltóztatott a nagy cél érdekében közrehatni.

Épen ezért most is azzal a kérelemmel fordulok a Főtiszt. Főhatósághoz, hogy a hazafias áldozatkészségnek a lakosság széles köreiben való ébrentartása sőt fokozása érdekében, ugy saját maga és a kezelése alatt álló javadalmak és alapok részéről jó példa nyujtása, az alantas papságnak hasonló irányban való buzditása, de főként a hivek megfelelő kioktatása utján a cél elérésére ezuttal is közrehatni méltóztassék.

Tájékozás céljából az első hadikölcsön alkalmával az 1914. évi november hó 8-án 5270/1914. eln. szám alatt kelt intézvényemben foglaltak kiegészitéseül röviden csak azt óhajtom jelezni, hogy a most kibocsátásra kerülő második hat százalékos hadikölcsönnel együtt, — mely kölcsön ugy a kiadásra kerülő cimletek typusa és kamatlába, valamint árfolyam tekintekintetében mindenben azonos lesz az első hadikölcsönnel, — ez alkalommal 5 1/2%-os járadékkötvények is fognak aláirásra bocsáttatni. Mindkét kölcsön jegyzésére ezuttal is igénybe vehetők az 1914. évi augusztus hó 1-én elhelyezett, egyébként moratórium alá eső betétek is; azonban a betéti üzlettel foglalkozó intézetek jogos érdekeinek szemmeltartásával e különben moratórium alá eső betétek felhasználhatásának mérvét a pénzügyminiszter ezuttal olykép állapitotta meg, hogy azok a 6%-os és az 5 1/2%-os kötvényekre történő befizetésekre együttesen, a jegyzés idejében fennálló összegük 25%-a, de legfeljebb a betét tulajdonosa által jelzett összeg 25%-ka erejéig vehetők igénybe.

Az Osztrák Magyar Bank és a Magyar Királyi Hadikölcsönpénztár az uj hadikölcsönkötvények tekintetében az első hadikölcsön kötvényeire nézve nyujtott kedvezményeknek megfelelő, — sőt azoknál továbbmenő kedvezményeket adnak, amennyiben ugy a két uj járadékkölcsön kötvényeire, — még pedig azok névértékének 75%-áig, — mint a jegyzés céljaira lombardirozni kivánt és náluk zálogul elfogadható más értékpapirokra legalább 1916. évi julius hó 8-ig a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatlábon (ezidőszerint 5%) nyujtanak kölcsönt; sőt a kölcsönre kibocsátásra kerülő uj kölcsönökre vonatkozó befizetési határidő alatt folyósitott ily lombard kölcsönök után a fél kivánságára, a mindenkori hivatalos váltóleszámitolási kamatláb helyett, ugyancsak 1916. évi julius hó 8-áig, évi 5%-os állandó kamatlábot hajlandók biztositani.

Az uj kibocsátás annyiban is eltér az első hadikölcsöntől, hogy mig

akkor a jegyzett összeg három részletben és pedig egy 40%-os és két 30%-os részletben volt befizethető, *most a befizetés négy 25%-os részletben lesz teljesithető.*

A kibocsátásra kerülő uj kölcsönök kötvényeit a szelvény beváltással megbizott hivatalos beváltó helyek és az Osztrák Magyar Bank 1916. évi junius hó 30-áig fogják a felek kivánságára költségmentesen megőrizni és kezelni.

Az uj kölcsönökre való aláirás előreláthatólag folyó hó 13. és 26-ika között fog lefolyni. Igen célszerü volna tehát, ha a hivek a folyó hó 13-iki áldozó-csütörtöki és a 16-iki és 23-iki vasárnapi istentiszteleteken lehetőleg a szószékről, vagy más alkalmas módon buzdittatnának lelkipásztoraik által, a jegyzésben való minél tömegesebb és nagyobb arányu részvételre. — Ha megismertetnének velük az aláirás feltételei és módozatai, az aláirásból reájuk háruló anyagi előnyök s e mellett még kifejtetnék előttük az, hogy hazafias kötelességet teljesitenek akkor, ha otthon őrzött készpénzeiket kamat ellenében a haza rendelkezésére bocsátanák a háboru kedvező eredményének biztositása érdekében, s ha felvilágosittatnának, hogy e mellett saját érdekeiket is jobban megvédik, mint a készpénznek otthon tartása által, mert pénzünknek is épugy, mint állami kötvényeinknek tulajdonképen csak az állam hatalma, tekintélye és fizetőképessége adja meg az értékét és szükség esetén az állami kötvények is mindenkor pénzzé tehetők. Ily irányu kegyes közremüködését kérve, fogadja a Főtiszt. Főhatóság őszinte tiszteletem nyilvánitását.

Budapest, 1915. évi május hó 5. *Jankovich.*"

A kibocsátásra kerülő uj hadikölcsön-kötvények jegyzése — ugy mint az első alkalommal — a pécsegyházmegyei alapitványi hivatalnál is eszközölhető. Aki azonban 1000 koronán alul kiván jegyezni, annak csak a 6%-os szabad kötvények, az 1000 koronán felül jegyzőknek pedig a 6%-os zárolt kötvények jegyzése ajánlható. Ezen utóbbiakat csupán hat év mulva válthatja be az állam. Az 5½%-os kötvények pedig csak 10 év mulva kerülnek beváltásra.

A 6%-os zárolt kötvények 97·50%, az 5½%-osok pedig 91% árfolyam mellett jegyezhetők a pécsegyházmegyei alapitványi hivatalnál, mely azután mindent dij- és portómentesen végez. Az alapitványi hivatal azonban csak készpénz-jegyzéseket fogad el. A szelvényeket esedékességük idején a hivatal beváltja s értéküket portómentesen küldi meg a tulajdonosoknak. A jegyzésnek fentvázolt előnyei remélhetőleg mindenkit arra birnak, hogy ezen életbevágó hazafias és nemzeti ügyet minden tehetségével támogassa. Ez a győzelmes békének egyik fontos kulcsa. Kezünkben van: biztositsuk tehát nemzetünk javára.

Kelt Pécsett, 1915. május 8.

† Gyula s. k.
püspök.

289 Dunantúl-nyomda r. t., Pécs.

1915.

IX.

1354
1915

Dubia circa Ordinariorum facultatem permittendi celebrationem missae per modum actus.

In generali eminentissimorum ac reverendissimorum huius S. Congregationis Patrum Cardinalium Conventu die 20 mensis martii 1915. habito, sequentia dubia super Ordinariorum facultate permittendi celebrationem Missae per modum actus („Acta Apostolicae Sedis." Romana et aliarum. Jurium. Vol. IV, p. 725.) proposita sunt:

I. An Ordinarii ex iustis et rationabilibus causis, servatisque de iure servandis, permittere possint per modum actus celebrationem Missae, domi, quocumque die.

II. An Ordinarii ex iustis et rationabilibus causis, servatisque de iure servandis, permittere possint per modum actus celebrationem Missae, domi, eorum favore qui domestici Oratorii indulto gaudent, etiam iis diebus qui in obtento indulto excepti sunt.

Et eminentissimi ac reverendissimi Patres, universis mature perpensis, respondendum censuerunt:

Ad I. Affirmative.

Ad II. Affirmative, dummodo iustae et rationabiles causae aliae sint ab eis, ob quas concessum fuit indultum Oratorii domestici.

Quae responsa Ssmus Dominus noster Benedictus PP. XV in audientia habita ab infra scripto Secretario die 22 martii 1915 rata habere et confirmare dignatus est.

Datum Romae, e Secretaria huius S. Congregationis, die 22 martii 1915.

Philippus Card. Giustini, *Praefectus*. L. † S.

† Aloisius Capotosti, Ep. Therm., *Secretarius*.

1355
1915

Oblata pro monumento Pii PP. X. petuntur.

Vix immane bellum anno anteacto in purpura sanguinis exarsit, cum anima pacifici Pontificis, Pii Papae X., qua columba perterrita, hunc mundum reliquit. Qui igne ardenti filiis hominum, fidelibus Ecclesiae, thesauros gratiae aperire atque cumulare, dona, muneraque vitae sempiternae semper commendare, universos in fide et caritate Christi, Salvatoris nostri, Principisque *pacis* adunare, elevare atque solidare summis semper viribus contendit: horribile spectaculum belli nationum, quod centena millia hominum in cruore violenter effuso perimit, sustinere nequaquam valuit. Evolavit in sinum illius divini Magistri, cuius vices in terris gerebat, infandum dolorem in cordibus nostris relinquendo, qui in ipso Ducem, Patrem, Pastorem optimum de iure dolemus.

Exuviae magni Pontificis in simplici adusque conduntur sepulchro, Sanctissimus tamen Pater, Benedictus XV. incepto vix pontificatu animam, curasque illico adiecit ad tumulum decore ornandum, qui illustri decessori suo sanctae memoriae magis conveniret. Providentia igitur Ipsius constitutus est Patrum Cardinalium coetus, qui curam operis exequendi subito suscepit. Locus autem monumento in ipsa Basilica Sancti Petri est iam destinatus.

Amor, pietasque filialis igitur exigit, ut catholicorum omnium studiis, atque singulari liberalitate honestetur sepulchrum illius, qui uno eodemque paterno animo catholicos omnes semper complexus est, iisdemque omnes ditavit gratiis. Nos autem, qui amorem paternum, gratiamque eius propiori modo experiri certe potuimus, lubenti animo dona nostra hunc in finem conferre pergamus. Fiducialiter ergo omnes curatos et sacerdotes Dioecesis nostrae hisce requirimus, ut in se et fidelibus suis sanctam memoriam atque benefacta Pii Papae X. ita refoveant, ut quisque eorum ad symbolam — etsi parvam — conferendam pietate ipsa submonente cito adducatur. Spero autem fore, ut universus clerus singularem suam pietatem libenter demonstret in denatum Pontificem, Apostolum divini magistri

eucharistici, cuius nomen erit in benedictione, quique dum sanctissimis vitae exemplis Sedem Apostolicam illustravit, innumeros fontes gratiarum toti Ecclesiae gubernio suo certe aperuit. Collectae in dictum finem — opportuno praemisso monito — fiant quadam die Dominica, stipes autem sic conflanda usque saltem 30-um Junii a. c. cancellariae dioecesanae submitti debebit.

1356
1915

Concursus pro parochia Kistengelicz.

Beneficium parochiale Kistengelicz per translationem vacans, liberae collationis episcopalis, praesentibus usque 10 — am Junii a. c. concursui publico expono. Competituros in examine prosynodali approbatos provoco, ut recursus suos usque dictum terminum Mihi exhibeant.

1357
1915

Personalia.

Geysa Onczay dr. vicearchidiaconus et parochus in Németkér propter infirmam valetudinem a munere vicearchidiaconali districtus Dunaföldvár-ensis per duo fere decennia zelose impleto erga preces proprias relevatus est.

Franciscus Virág cubic. int. Suae Sanct., parochus in Paks constitutus est vicearchidiaconus districtus Dunaföldvár-ensis.

Dionysius Horváth parochus in Bölcske nominatus est notarius districtus eiusdem.

Parochi nominati et investiti sunt:

Alexander Marton parochus Kistengelicz-ensis in Szentlőrincz, *Alexius Gartner* cooperator Bátaszék-ensis in Kisvaszar.

Ernestus Hardy administrator interimalis parochiae Szentlőrincz in eadem qualitate translatus est in parochiam Kistengelicz.

Josephus Bende administrator interimalis in Kisvaszar qua cooperator missus est ad Bátaszék. *Joannes Cserta* coop. in Szászvár ob infirmam valetudinem et *Georgius Folnegović* subsid. in Bizovac a servitio ad interim relevati sunt.

1358
1915

Magyar Absztinens Keresztegyesület.

1913. évi VI. körlevelemben 1195/1913. sz. a. már felhivtam tisztelendő papságom figyelmét a Magyar Absztinens Keresztegyesületre. S mivel a mostani nehéz idők, melyek fokozott takarékosságot és megfontolt munkálkodást igényelnek, felette alkalmasak ezen egyesület tevékenységének kifejtésére, alább közlöm a Keresztegyesület céljának és szervezetének ismertetését azzal a kijelentéssel, hogy az Egyesületet a pécsi egyházmegye ájtatos társulatainak sorába jelen soraimmal felveszem, alapszabályait jóváhagyom, müködését megengedem és a búcsunapokat illetőleg, amennyiben ez hatáskörömbe tartozik, az alábbiakban intézkedem.

A Keresztegyesület célja és szervezete.

A Magyarországi Katholikus Absztinens Keresztegyesület célja az alkoholos részegitő italok fogyasztását, az ivási szokást megszüntetni. Ezen mozgalom a jelen korban szükségessé vált, mivel a részegitő italok fogyasztása nőttön nő s ezzel a pusztulás árja úgy anyagi, mint szellemi tekintetben fenyegeti a társadalmat.

Az alkohol elleni küzdelemre vonatkoznak a Nemzetközi Katholikus Alkoholellenes Liga vezető bizottságának adott válaszában *X. Pius Pápa* szavai: „*Valóban a társadalmi tevékenység ennél sürgősebb elintézni valót nem találhat.*“

A Keresztegyesület Keresztelő szent János védőszent oltalma alatt senkit sem zár ki az alkoholelleni küzdelemből. — Az egyesület küzdő harcosaiként fogadja azokat, akik az alkoholos részegitő italoktól teljesen tartózkodnak; — segitőtársnak tekinti azokat, akik elhagyják legalább a pálinkanemü italokat, az ugynevezett erjesztett italoknál pedig megtartják azt a mértéket, mellyel sem testi szervezetüknek, sem lelküknek kárt nem okoznak, ezek az egyesület pártfogói. — Továbbá az egyesület jótevői azok, akik az egyesületet, hogy annál jobban kifejthesse egyesületi müködését, anyagi pártfogásban részesitik. — Az alkoholos italoktól való tartózkodás nem vonatkozik azon esetekre, amidőn azok használatát a vallás, vagy az orvosi rendelet előirja.

A Keresztegyesület saját kebelébe akarja gyüjteni a társadalom millióit, hogy egymás példáján buzdulva megmentessenek az alkohol tomboló árjától. De a Keresztegyesület egyszersmind széjjelküldi tagjait az alkohol

áldozatainak: anyák, gyermekek és elhagyott férfiak megmentésére. Ezek számára akar megfigyelő állomásokat, menhelyeket, alkoholmentes vendéglőket, tejcsarnokokat emelni; — azon alkoholistákat pedig, akik önmaguktól már megjavulni nem tudnak, azokat szanatoriumokban ápolás és orvosi kezelés alá juttatni. — Mindezek elérésére az *egész társadalom pártfogására* szüksége van. — Minden jótékonysági egyesület munkakörébe vegye fel az alkoholellenes müködést, s toborozzon keresztegyesületi tagokat.

A társadalom nemesen gondolkozói csoportokban egyesülnek, ezen csoportok egymástól függetlenek, de a megyei és az országos központtal szoros összeköttetésben vannak. A csoportok lehetőleg egy lelkiatya vezetése alatt állanak, havonkint legalább egyszer üléseznek, azonban ezen ülések más ájtatossági, társulati vagy a katholikus népszövetségi gyülésekkel is egyesithetők. — A Keresztegyesületbe való beiratkozásra jelentkezni lehet minden plébánián vagy a *Keresztegyesületi ügyvezető alelnöknél, Batizfalva, Szepes megye.* A főtisztelendő plebános urak a beiratkozottak névsorát beküldik a központba, ahonnan minden beiratkozott tag felvételi igazolványt kap. — Minden beiratkozott tag az egyesület anyagi pártfogásához hozzájárul évente legalább 10 fillérrel, melynek $^2/_3$-a az egyházmegyei, $^1/_3$-a a központi egyesületi kiadásokra fordittatik. Az iskolába járó növendékek semmiféle dijat nem fizetnek. A szegények még e csekély hozzájárulástól is felmenthetők. Aki évi 2 koronát fizet, az megkapja az egyik tetszés szerint választható hivatalos lapot. — Az egyesület hivatalos lapjai: *„Alkohol ellen“*, szerkeszti: *Szabó* György elnök; — *„Absztinens Pap“*, szerkeszti: Schürger Ödön, ügyvezető alelnök. Az absztinens tagok hordhatnak jelvényt. Jelvények kétféle kivitelben kaphatók: tartós tűzaranyozással, darabja: 60 fillér, egyszerü kivitelben, darabja 10 fill. Az egyesület jelvénye pajzsalaku, fehérszinű alapon arany kereszt.

A Keresztegyesület a Nagyméltóságu Magas Püspöki kar Védnöksége, illetőleg Fővédnöksége alatt áll s az Országos Katholikus Szövetségnek rendes tagja. —

A Keresztegyesületbe beirottak, kik elvégzett szent gyónás és áldozás után valamely templomot, vagy istentisztelet jogával felruházott nyilvános imahelyiséget meglátogatván, amott a Szentatya szándékára imádkoznak, nyerhetnek:

I. Teljes búcsút:

1. Azon a napon, amelyen a társulatba lépnek.
2. Az egyes csoportok védőszentjének ünnepén.
3. Keresztelő Szent János napján, vagy a reá következő napon.
4. Négyszer egy évben: február 2-án vagy a reá következő vasárnapon, — Bőjt III. vasárnapján, — augusztus 15-én, — Advent II. vasárnapján.
5. Minden hó egy napján, melyet az illető óhaja szerint kiválaszthat magának akkor, hogyha az egész hó lefolyása alatt az egyesületi imádságok egyikét naponta elvégezte.

II. A nem teljes búcsúk a következők:

A Keresztegyesületbe beirottak nyerhetnek:

1. Hét esztendőt és hétszer negyven napot négyszer egy évben: április II. vasárnapján, május II. vasárnapján, július II. vasárnapján, október II. vasárnapján, ha valamely templomot vagy a fenti módon meghatározott imahelyiséget felkeresvén, amott a Szentatya szándéka értelmében imádkoznak és a teljes tartózkodási vagy mértékletességi igéretöket megujitják.
2. Harminc napot nyerhetnek, kik valakit azok közül, akik a részegségnek hódolnak, arról *leszoktatni* igyekeznek, vagy rábirták őket, hogy a társulatba *beiratkozzanak*, vagy a társulati *gyüléseken résztvegyenek.*

Minden búcsú összességben és részlegességben a *holtak lelki üdvére* is érvényesithető.

Megengedte továbbá a Szentatya, hogy azon szentmisék, melyeket bármely felszentelt pap a már meghalt társulati tagok lelki üdveért mondott, olyanoknak tekintessenek, mintha *kiváltságos oltár* előtt mondattak volna.

III. Búcsúimák.

1. Uram Istenem és mennyei Atyám, Irántad való szeretetem bebizonyitására, a Te elhanyagolt tiszteleted helyreállitására, a lelkek üdvének megszerzésére erősen fogadom, hogy a mai napon sem bort, sem más erjesztett italt, egyáltalában semmiféle részegitő italt nem iszom. Ezen önmegtartóztatást fölajánlom Neked egyesitve a Te szent Fiad Jézus Krisztus áldozatával, aki magát a Te dicsőségedre az oltáron naponta feláldozza.
2. Örök Atya, fölajánlom neked szent Fiad drága szent vérét büne-

imért való elégtételül, az anyaszentegyház szándékára és a részegesek megmentéseért.

3. Ó Jézusom édes Szive add, hogy mindig jobban szeresselek.

1. Mein Gott und Vater, zum Erweise meiner Liebe zu dir, zur Wiederherstellung deiner verletzten Ehre, zur Erlangung des Heiles der Seelen, nehme ich mir fest vor, am heutigen Tage weder Wein, noch sonst ein gegorenes, noch überhaupt ein berauschendes Getränk zu nehmen. Diese Enthaltung opfere ich dir, im Vereinigung mit dem Opfer deines Sohnes Jesu Christi, welcher sich tagtäglich zu deiner Ehre auf dem Altare aufopfert. Amen.

2. O ewiger Vater ich opfere dir auf das kostbare Blut deines Sohnes zur Genugtuung für meine Sünden, für die Anliegen der Kirche und die Rettung der Trinker.

3. Süsses Herz Jesu gib, dass ich Dich immer mehr liebe.

1. Bože Oče moj, da dokažem ljubav svoju prama Tebi, da nadoknadim Tvoje zanemareno štovanje, da pribavim spasenje dušama, čvrsto Ti obećajem, da ne ću danas niti vina, niti piva, ni drugog kakvog opojnog pića k sebi uzeti. Ovu samozataju Ti posvećujem u jedinstvu žrtve Sina Tvojega Isusa Krista, koji se Tebi na čast svakidan prikazuje na oltaru. Amen.

2. Vječni Oče, prikazujem Ti dragocjenu krv Sina Tvojega kao zadovoljštinu mojih grijeha, za potrebe svete Tvoje crkve i za obraćenje pijanica.

3. Preslatko Srce Isusovo, daj, da Te sve više i više ljubim!

1359
1915

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől. 3671/915. eln. szám. A „Budapesti Közlöny“ folyó évi 93. számában 5000/H. M. eln. 18—915. szám alatt a honvédelmi m. kir. miniszter úr által kiadott bevonulási hirdetményben, folyó évi május hó 15.-ére népfölkelési tényleges szolgálatra, a tartózkodási hely szerinti honvédkiegészitő parancsnoksághoz behivattak mindazon „bármely felekezethez tartozó népfölkelésre kötelezett fölszentelt papok (felavatott lelkészek) is, akik hivatásukat bármely okból nem folytatják.“

Hivatásukat elhagyott lelkészek kötelesek bevonulni.

A m. kir. honvédelmi miniszter úrtól szerzett értesülés alapján van szerencsém a Főtiszt. Főhatósággal közölni, hogy ez a rendelkezés nem vonatkozik azokra a lelkészekre, akiknek, — habár nem is lelkészkednek — az egyházmegyei közigazgatás körében valamely rendes elfoglaltságuk van, illetőleg az egyházi, vagy állami közigazgatásnál folytatott működésük mellett, lelkészi minőségüket, papi jellegüket továbbra is megtartották.

A lelkészi hivatás abbanhagyása alatt csakis oly hivatásra való áttérés értendő, aminek következtében a lelkészi minőség, illetve papi jelleg megszünt. Igy tehát pl. azon lelkészekre, akik valamely püspöki irodában, vagy az egyházmegye körzetébe tartozó humanitarius intézménynél, vagy pedig a vallás- és közoktatásügyi miniszteriumban rendszeres tevékenységet végeznek, ez a rendelkezés nem vonatkozik. Budapest, 1915. évi április hó 23. *Jankovich.* — Valamennyi róm. kat., gör. kat., gör. kel. román, gör. kel. szerb, ref., ág. h. ev., unitárius egyházi főhatóságnak.

1360
1915

Kisszemináriumi papnövendékek népfölkelői szolgálata.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. — 3728./1915. eln. sz. — Méltóságos és Főtisztelendő Püspök Ur! A gimnáziumot végző papnövendékek katonai kötelezettségére vonatkozólag a m. kir. honvédelmi miniszter urnak folyó évi április hó 22-én 4593./eln. B. sz. alatt kelt s hozzám intézett átirata alapján, nagybecsü tájékoztatása végett van szerencsém Méltóságoddal a következőket közölni:

A kisszemináriumok növendékei a véderőtörvény 29. §-a szerinti kedvezményben nem részesíthetők, valamint arra sincs törvényes alap, hogy a reájuk háramló népfölkelői szolgálat alól mentesíttessenek. Nincs azonban természetesen akadálya annak, hogy a feltételes egyévi önkéntességre vonatkozó igényüket még ezután érvényesítsék.

Ezek a növendékek a kérdéses kedvezményben, a feltételek fenforgása esetén, részesíttetni fognak. Az erre vonatkozó kérvények azonban, a folyó évi febr. 18-án megjelent 40. számu Budapesti Közlönyben közzétett 1923./eln. B. számu honvédelmi miniszteri körrendeletben (amely a vezetésem alatt álló miniszterium folyó évi március hó 15-iki Hivatalos Közlönyében is megjelent) megjelölt módon szabályszerüen felszerelve közvetlenül a honvédelmi miniszter urhoz nyujtandók be.

Mindenesetre kivánatos, hogy ezek a kérvények lehetőleg gyorsan

nyujtassanak be, hogy azok az illető születési évfolyamokra nézve megállapított bevonulási határidőig (a 20 évesekre nézve május 15-ig, a 19 évesekre nézve egy későbbi időpontig) lehetőleg elintézhetők legyenek.

A szóban levő növendékek bizonyítványainak kiadására vonatkozólag pedig, van szerencsém Méltóságoddal nagybecsü tájékoztatása végett tiszteletteljesen közölni, hogy f. évi április hó 14-én 38368. sz. alatt kelt intézkedésemmel valamennyi tankerületi főigazgatót felhatalmaztam arra, hogy méltányos esetekben e tanulók bizonyítványainak kiadására, illetve azok elbocsátására nézve saját hatáskörükben intézkedhessenek. Budapest, 1915. április 28-án. — *Jankovich.*

A nm. vallás és közoktatásügyi m. kir. miniszter urnak fenti átiratát tudomásvétel céljából közlöm tiszt. papságommal.

1361
1915

Növendékpapok felvétele.

A pécsi nagyobb és kisebb papnevelő-intézetekbe a növendékek felvétele folyó évi junius 30-án, illetve julius 1-én fog megtartatni. A nagyobb papnevelőbe pályázók keresztlevelükkel és érettségi bizonyitványukkal, a kisebb papnevelő-intézetbe pályázók pedig, akik a főgimnázium IV. V. VI. és VII. osztályát végezték, ugyancsak keresztlevelükkel és évvégi osztálybizonyitványukkal és — ha vidékről jönnek — az illetékes hittanártól vagy lelkésztől származó erkölcsi bizonyitvánnyal f. é. jun. 30-án a délelőtti órákban jelentkezzenek a pécsi papnevelő-intézet aligazgatójánál, ki őket a szükséges utasitásokkal el fogja látni. A pályázati vizsgálat és a felvétel julius 1-én d. e. 10 órakor a papnevelő-intézet disztermében fog megtartatni. Megfelelő bizonyitvány és orvosi vélemény mellett azok, akik a német és horvát nyelvet is beszélik, előnyben részesülnek.

A fölvételi vizsgálat ideje alatt azon vidéki pályázók, akik a papnevelőintézet igazgatóságához eziránt idejében folyamodnak, a papnevelőintézetben ingyenes ellátásban részesülnek.

Mindezekről azzal értesitem a tiszt. egyházmegyei papságot, hogy fentieket a szószékről a hiveknek is kihirdessék, a papi pályára hivatást érző tanuló ifjakat egyházmegyénk papnevelőintézeteibe való belépésre serkentsék, s egyuttal nekik a szükséges tájékoztatásokat megadni sziveskedjenek.

1362
1915

Iskolai évi jelentések ez évben is rendesen beküldendők.

A háborus viszonyok s a rendkivüli iskolai intézkedések, valamint a tanitásnak sok iskolában való hosszabb vagy rövidebb ideig történt szünetelése azon gondolatot ébreszthetik az iskolaigazgatókban avagy a ker. tanfelügyelőségekben, hogy ez évben rendes módon az iskolai évi jelentéseket a rendszabályok 36. és 156. §§, egyházhatósági 4364/1903. és 1912. évi 374. sz. rendelkezések előirása értelmében elkésziteni nem lehet, s azok beküldését nem tartják szükségesnek, vagy ha be is küldenék, azok rendszeres kiállitását esetleg nem látnák indokoltnak.

Ezen előrelátható körülmények megelőzése céljából kijelentem, hogy a rendes iskolai évi jelentések a folyó tanévben is ép ugy elkészitendők és beküldendők, mint amikor nem voltak rendkivüli állapotok. A jelentéseknek az illető iskolára vonatkozólag a tényleges állapotot feltüntető pontos elkészitése már a háboru történetének érdekében is elkerülhetetlenül szükséges. A jelentések az e célból készült ürlapokon teendők meg s a rendkivüli viszonyok külön a megjegyzés rovatában is feltüntetendők.

1363
1915

Vallás- és közokt. miniszt. rendelet az elemi népiskolák évzáró vizsgálatainak megtartása ügyében.

A vallás- és közoktatásügyi nagym. m. kir. miniszterium tekintettel a háboru miatt bekövetkezett nagy munkahiányra a tavaszi és nyári mezőgazdasági munkálatoknál hiányzó munkaerőnek pótlása céljából 2924/1915. eln. sz. a. megengedte, hogy a községi és állami iskolák ismétlő tanfolyamában, valamint a mindennapi elemi népiskolákban az osztályvizsgálatok ott, ahol a lakosság mezőgazdasággal foglalkozik, április hó végéig megtartassanak. Tekintettel azon körülményre, mely szerint a fenhatóságom alá tartozó pécsegyházmegyei rk. elemi népiskolák III., IV. V. és VI. osztályu tanulói évzáró vizsgálatai tárgyában ilyen értelemben már f. évi márc. 28-án megjelent VI. körlevelemben 915/1915. sz. a. rendelkeztem, figyelembe véve továbbá azt is, hogy az I. és II. osztályu tanulókat a szülők alig, s a legritkább esetekben használhatják, sőt otthonlétök nagyobbrészt több gondot okoz, mintha iskolába járnak, — valamint mérlegelvén, mennyire kivánatos, miszerint az I. és II. osztályban a tanulók a további tanuláshoz jó alapot nyerjenek, azért további intézkedésig az egyházi főhatóságom alá tartozó pécsegyház-

megyei elemi rk. népiskolák I. és II. osztályu tanulói részére nem kivánom igénybe venni a vallás- és közoktatásügyi nmélt. m. kir. miniszterium fenthivatolt engedélyét, hanem teljesen érvényben tartom fentjelzett 915/1915. sz. rendelkezésemet és mint ebben előirtam, az I. és II. osztályu tankötelesek évzáró vizsgálatai rendes körülmények között csak a törvényszabta szorgalmi idő leteltével tarthatók. Ha itt-ott akár egyes tanulók-, akár egész osztályokra nézve rendkivüli intézkedés válnék szükségessé, ez iránt az egyházmegyei Főtanfelügyelőségnek megfelelő *iskolaszéki-*, *illetve gondnoksági határozat* kiséretében jelentés teendő.

1364
1915

Fémek és ötvözetek készleteinek összeirásánál a tanitók és iskolák közremüködése.

Tekintettel a fémeknek és ötvözeteknek a hadviselésben való nagy jelentőségére, szivesen közlöm alább egész terjedelmében a vallás- és közoktatásügyi nmélt. miniszter urnak 2565/1915. eln. sz. rendeletét, mely ezeknek összeirásához és hadi célokra való igénybevételéhez az iskolák közremüködését célozza. Egyben felhivom az egyházi főhatóságom alá tartozó mindenfoku iskolák és intézetek igazgatóit, tanitóit, iskolaszékeit az iránt, hogy az egyes helyi bizottságoknak, amennyiben a gyüjtés sikere érdekében az iskolák támogatását kérnék, az arra legalkalmasabb módon legyenek segitségére s tartsák ezt hazafias kötelességüknek.

A vallás- és közoktatasügyi m. kir. minisztertől. 2565/1915. eln. szám.

A m. kir. miniszterium már korábban elrendelte egyes fémek és ötvözetek készleteinek összeirását és azok ugyanakkor a hadiszolgáltatásokról szóló törvény alapján hadi célokra igénybevétetteknek jelentettek ki.

E rendeletek a nagyközönség figyelmét is felhivták a fémeknek a hadviselés céljaira való nagy fontosságára és a hadseregnek fémmel való ellátása érdekében, társadalmi akció indult meg.

Minden háztartásban találhatók ócska, hasznavehetetlen, vagy nem használt fémtárgyak és ilyenek töredékei, amelyeknek a tulajdonosra nézve már nincs értéke, az egész országban összegyüjtve azonban számottevő mennyiséget eredményezhetnek.

Főleg a sárga és vörösrézből, ónból, ólomból, vagy ezek ötvözetéből készült tárgyak, vagy ilyen fémeknek bármily apró darabjai, kilőtt töltényhüvelyek, stb. stb. jönnek tekintetbe a gyüjtés szempontjából.

Figyelemmel arra, hogy a megindult mozgalmat az iskolák közre-

müködése hathatósan támogathatná, az iskolákat, mint a háboruval kapcsolatos társadalmi feladatok megoldására országszerte alakitott helyi bizottságok működésének támogatóit vélem e célra igénybevehetőknek.

Van szerencsém ennélfogva tisztelettel felkérni a Főtiszt. Főhatóságot, méltóztassék az egyházi főhatósága alá tartozó minden foku iskolák és intézetek vezetőit felhivni az iránt, hogy az egyes helyi bizottságoknak, amennyiben a gyüjtés sikere érdekében az iskolák támogatását kérnék, az arra legalkalmasabb módon legyenek segitségére.

Budapest, 1915. évi április hó 29-én. *Jankovich.*

1365
1915

Felvétel a pécsi püspöki tápintézetbe.

Mindazok, akik a pécsi püspöki tápintézetben a jövő 1915—16. tanévre akár alapitványi, akár jótevők által fentartott, avagy fizetéses helyet óhajtanak elnyerni, folyamodványaikat Hozzám intézve a Tápintézet igazgatójánál (Komócsy István, Papnövelde-u. 2. sz.) folyó évi junius 1-ig nyujtsák be. Figyelembe veendők a következők: 1. Csakis középiskolába, vagy tanitóképzőintézetbe járó tanulók vétetnek fel. 2. A folyamodványhoz csatolandó a legutóbbi félévi iskolai értesitő, illetve az évvégi bizonyitvány, vagy annak hiteles másolata. Pontosan kiteendő a szülők polgári állása és postai cime. A jótevők által fentartott helyeknél csatolandó a jótevő-fentartó irásos ajánlata. Volt növendékek ezen minőségükre hivatkozzanak. 3. A Hetyey-alapitvány helyein üresedés esetén egyenlő minősités mellett a pécsegyházmegyei tanitók gyermekei előnyben részesülnek. 4. A fizetéses helyek diját a jövő évre is 160 koronában állapitom meg, amely szeptember és január hónapokban az intézet igazgatójának kezeihez előzetes két 80 koronás részletben fizetendő. Ugyancsak nála fizetik a jótevők is járulékaikat. 5. Elkésve érkezett folyamodványok figyelembe nem vétetnek.

1366
1915

A m. kir. gyermekmenhely pécsi igazgatóságának uj gyermektelepek felállitása ügyében való felhivása.

Nagy jelentőségük van a gyermektelepeknek mindig, de különösen a mai háborus időkben. Ismeretesek előttem a panaszok és kifogások is. Figyelemmel azonban ama körülményre, hogy ezen telepek közremüködésünk nélkül is létrejönnek, valamint arra, hogy ezen magukban véve humánus, emberbaráti intézmények feladatukat bizonyára jobban képesek megoldani, ha ezek helyi vezetésében részt veszünk, mintha ezektől elzárkózunk, erős azon meggyőződésem, hogy vallásos és hazafias feladatot segit elő

egyházmegyém minden papja és tanitója, aki ezen gyermektelepek létesitésében részt vesz. Épen ezért a pécsi m. kir. gyermekmenhely igazgatóságának a községi és körjegyzőségekhez intézett s minden plébános urnak is megküldött 2663/1915. sz. bizalmas felhivását az ehm. tisztelendő lelkészkedő papság és kedves tanitóim figyelmébe melegen ajánlom.

Megjegyzem, hogy nem nagy gyermektelepek létesitését tartom kivánatosnak, hanem kisebbekét, mert egyrészt ilyenek szolgálják igazán a célt, mely a gyermekmenhelyek létesitésében szem előtt lebeg, másrészt, mert ilyenek nem okoznak nehézségeket a gyermekek beiskolázása körül. Épen ezen szempontból nem is annyira olyan községekben tartom kivánatosnak ilyen gyermektelepek létesitését, ahol a gyermekekben nincs hiány s ezeket a jó Isten áldásának tekintik, mint inkább olyan községekben, ahol hiába keressük az utcán vigan játszó gyermeksereget és az iskolák is néptelenek.

1367
1915

Háborus emlékképek.

A m. kir. honvédelmi miniszterium hadsegélyző hivatala katona-özvegyek és árvák felsegélyezésére alapot gyüjt. Ezen célból emlékképeket hozott forgalomba:

1. „Ő Felsége I. Ferenc József király arcképe“, a festészet nagy mesterének Benczúr Gyulának remeke; szines fénynyomatu művészi kiadás 60—73 cm. nagyságban keret nélkül 24 K., diszes fekete 11 cm. széles fakeretben 50 K. Ugyanez népies kiadás 29—35½ cm. nagyságban keret nélkül 1.50 K., keskeny aranyozott keretben 7 K.

2. „II. Vilmos császár arcképe“, Ferraris Arthur festménye; rézfénynyomatban a műlap nagysága margó nélkül 45·7—29·7 cm., margóval 50—66 cm. Ára keret nélkül 5 K.; 5 cm. széles tölgykeretben, üveg alatt 20 K. Ugyanaz szines műnyomatkiadás 29—30½ cm. nagyságban margó nélkül 1.50 K.; keskeny aranyozott keretben 7 K.

3. Benczúr Gyula „Frigyes főherceg tábornagy Ő Fensége arcképe“, réznyomat 25—45½ cm. nagyságban margó s keret nélkül 5 K., tölgyfakeretben 20 K.

4. Bauer: „A trónörökös tüzkeresztsége“, szines műlap, 16½—24 cm., margó és keret nélkül 1.50 K., aranyozott keretben 5 K.

5. Koch: „Huszárvirtus“, szines műlap, 16½—26 cm., margó és keret nélkül 1.50 K., aranyozott keretben 5 K.

6. Gergely: „Levél az ütközet előtt“, szines műlap, 17—26½ cm., margó és keret nélkül 1.50 K., aranyozott keretben 5 K.

7. Pap Henrik: „Levél a harctérről“, szines műlap, 16½—24 cm., margó és keret nélkül 1.50 K., aranyozott keretben 5 K.

8. „Imádkozó király“, szinezett emléklap, 35—50 cm. nagyságban, ára 40 fillér.

Tekintettel a Hadsegélyző Hivatal nemes céljára, valamint arra, hogy ősz királyunk s hű szövetségesünk fenkölt alakja a magyar nemzet hagyományos király-hüségének méltó ápolására felette alkalmas, e képek megszerzését hitközségek, iskolák, egyesületek s más kath. intézmények vezetőségének legmelegebben ajánlom. Megrendelések a „M. kir. honvédelmi miniszterium hadsegélyző hivatalá“-hoz (Budapest, V. Országház-tér) küldendők.

1368
1915

A m. kir. közp. statisztikai hiv. 1915. évi kiadványai.

A M. Kir. Központi Statisztikai Hivatal kiadványainak 1915. évi sorozatában most jelent meg az 1915. évi „Magyarország Tiszti Cim és Névtára“ cimü kézikönyv, mely a legnagyobb részletességgel ismerteti a magyar szent korona országainak állami szervezetét, az egyházi hatóságokat, továbbá sok más hasznos adatot is felölel. Előfizetési ára 9 koronában, bolti ára 12 koronában van megállapitva. A gyüjtőknek minden 10 példány után egy tiszteletpéldány jár. Megrendelések az előfizetési pénz beküldésével postautalványon a M. Kir. Központi Statisztikai Hivatalnál (Budapest, II. Oszlop-utca) eszközlendők. Ugyanezen hivatalnál megrendelhetők:

1. A Magyar Statisztikai Évkönyv 1914. évi (XXII.) évfolyama.

2. A Statisztikai Havi Közlemények 1915. évi (XIX.) évfolyam.

3. A Magyar Szent Korona Országai Külkereskedelmi Forgalmának Havi Eredményei 1915. évi (XV.) évfolyama.

4. A Magyar Statisztikai Közlemények uj sorozatának folytatólagos öt (56—60. sz.) kötete.

A felsorolt kiadványokat szivesen ajánlom az érdeklődők figyelmébe.

Datum Quinque-Ecclesiis, 14. Maii a. 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

DUNÁNTÚL R. T. PÉCS.

1915.

X.

1525
1915

Decretum S. Congr. Consist. de vetitis nobilitatis familiaris titulis et signis in episcoporum inscriptionibus et armis.

Apostolica constitutione, cuius initium Militantis Ecclesiae die 19. decembris 1644. data, Summus Pontifex Innocentius X. mandavit ut „omnes S. R. E. Cardinales, ad unitatem et aequalitatem ordinis construendam, iubeant e propriis sigillis et insignibus quibuscumque, vulgo armis nuncupatis, amoveri coronas, signa ac omnes notas saeculares, praeter eas quibus intra scutum armorum eorum familiae tamquam de essentia et integritate eorundem armorum utuntur, et ut in posterum ab illorum usu abstineant.“ Ad unam vero eamdemque rationem hac in re etiam quoad Episcopos inducendam Ssmus D. N. Benedictus Papa XV. legem, quae supra relata est, ad eos extendendam opportunum censuit. Quapropter Sanctitas Sua hoc edi iussit consistoriale decretum, quo Patriarchae, Archiepiscopi et Episcopi omnes tam residentiales quam titulares in posterum in suis sigillis et insignibus seu armis, itemque in edictorum inscriptionibus, titulos nobiliares, coronas, signa aliasque notas saeculares, qua nobilitatem propriae familiae vel gentis ostendant, addere penitus prohibentur, nisi forte dignitas aliqua saecularis ipsi episcopali aut archiepiscopali sedi sit adnexa; aut nisi agatur de ordine equestri S. Ioannis Hierosolymitani aut Ssmi Sepulchri. Contrariis non obstantibus quibusvis.

Datum Romae, ex Secretaria S. Congregationis Consistorialis, die 15 ianuarii 1915. † C. Card. De Lai, Episc. Sabinen., *Secret.*

L. † S. † Fr. Thomas Boggiani, *Adsessor.*

1526
1915

Dispensatio circa opera servilia.

Immani bello, adiunctisque eiusdem urgentibus anno iam elapso, 12. nempe Aug. 1914. sub Nro 3260. Litt. Circ. XIII. dispensationem circa opera servilia omnibus diebus Dominicis et festis praeceptis durante bello et necessitate communi concessimus. Eandem facultatem *ibidem circumscriptam* praesentibus renovamus permittendo, ut sacri curiones tempus sacrosancti Missae sacrificii et s. sermonis diebus Dominicis et festis, ubi fideles hoc ab ipsis petant, desiderio communi convenienter mutare valeant.

1527
1915

Collatio SS. ordinum.

Magna cum animi Nostri laetitia Ven. Clero communicamus per manuum Nostrarum Episcopalium impositionem *Stephanum Auguszt, Ernestum Bencze, Paulum Gábor, Eugenium Kubesa, Josephum Nyári, Victorem Perr, Stephanum Simon, Benedictum Tadics, Paulum Vizsy*, theologos Nostros absolutos die 24. Maii a. c. sacro subdiaconatus, diebus vero 25. et 26. Maii eosdem — exceptis ob defectum aetatis *Ernesto Bencze* et *Stephano Simon* — sacro diaconatus et presbyteratus ordine in Capella Nostra residentiali Quinque-Ecclesiensi Deo favente esse promotos.

1528
1915

SS. exercitia spiritualia hoc anno non servantur.

Sacra exercitia spiritualia pro ven. clero, item magistris et magistrabus scholarum dioecesis quotannis in communi servari solita hoc anno ob multiplices communicationis, provisionis et localitatum difficultates haberi non possunt. Omnes igitur — imprimis e ven. clero, — quibus media suppetant opportuna, praesentibus invio, ut in domo quadam religiosa sacris exercitiis seorsum vacare studeant.

1529
1915

Rudedonatio Ignatii Károly.

Pensio vacans votis cleri dioecesani concordibus Ignatio Károly, abbati t., em. vicearchidiacono et parocho Quinque-Ecclesiensi ad S. Augustinum adiudicata est. Accedente igitur consensu Capituli Cathedralis Mei eundem inde a 1. Julii a. c. cum annuis 2000 coronis in album sacerdotum dioecesanorum pensionatorum inserui.

1530
1915

Beneficium parochiale Quinque-Ecclesiense ad S. Augustinum propter rudedonationem proprii pastoris vacaturum atque iuri patronatus lib. reg. civitatis Quinque-Ecclesiarum obnoxium, praesentibus usque 15. Junii a. c. concursui publico expono. Sacerdotes dioecesani, in examine prosynodali approbati, qui beneficium dictum obtinere cupiverint et ad regendam maximam hanc dioecesis nostrae parochiam sufficientes vires senserint, praesentibus inviantur, ut recursus suos patrono inscriptos usque terminum praefixum Officio dioecesano exhibeant. Notum autem omnibus competituris praesentibus reddo, eligendum ea tantum sub conditione investitura potiri, ut — si novae parochiae erectio in ambitu hodiernae possibilis evadat — eandem sine laesione suae congruae tolerare teneatur.

Concurcus pro parochia Quinque-Eccl. ad S. Augustinum.

1531
1915

A szabadszentkirályi nemesi közbirtokosság a plebániában szükségessé vált káplánállomás szervezéséhez a megkivánt évi hozzájárulást példás áldozatkészséggel szerződésszerüleg biztositotta s ezáltal a hat községben eloszló hivek megfelelőbb lelki ellátását előmozditotta. A káplánállomás ennek alapján az orsz. kath. kongruatanács és a nm. vallás és közoktatásügyi ministerium hozzájárulásával szerveztetett, kongruaszükséglete pedig évi 434 koronában állapittatott meg.

Uj káplánállomás Szabadszentkirályon.

1532
1915

Az egyházi vagyon nyilvántartása a plebániai ingatlanoknak és ingó tárgyaknak leltározása által történik. Ezen leltározás az egyházmegyei vagyonkezelési szabályzat és utasitás VIII. fejezetének 68. §-a alapján minden ötödik évben ujból készitendő. A plebániai leltárak utoljára 1910-ben terjesztettek be, a fenthivatkozott rendelet értelmében tehát az egyházmegyei vagyonkezelési szabályzat és utasitás VIII. fejezetében foglaltak pontos betartásával a folyó évben ujra készitendők s a polgári év vége előtt beterjesztendők.

A leltárak három egyenlő példányban veendők fel, melyeket a ker. esperes a helyszinén felülvizsgál. A helyesnek és pontosnak itélt leltárakból egy példány a plebánia pénzszekrényében, illetve levéltárában, a második

A plebániai leltárak elkészitése és beterjesztése.

az esperesnél tartandó és csupán a harmadik példány terjesztendő be az egyházmegyei hatósághoz.

A leltárak lelkiismeretes kiállitására a lehető legnagyobb gond fordítandó. Ugyanazokat a kerületi esperesek beható figyelemmel ellenőrizni és aláirni tartoznak. Felülvizsgálatukra magam is kiváló sulyt helyezek, s épen ezért az egyházmegyei vagyonkezelési szabályzat és utasitás vonatkozó rendelkezéseinek tanulmányozását és szoros betartását az érdekeltek figyelmébe ajánlom annyival is inkább, mert a mulasztókkal szemben a kiróható birságok fognak alkalmaztatni. A leltározáshoz a „Dunántul“ nyomdában rendelkezésre álló rovatozott leltári nyomtatványok használandók, melyek a leltárak megfelelő kiállitását felette megkönnyitik. A leltárak beterjesztésének legvégső határideje f. é. december 15-ike.

1533
1915

A hadikölcsönjegyzés idejének meghosszabbitása.

A hadikölcsönjegyzésnek idejét a m. kir. kormány részint az országszerte örvendetesen megnyilvánuló érdeklődés, részint pedig az uj ellenség orvtámadása miatt reánk háruló nemzeti feladat sulyosbodása miatt meghosszabbitotta. A kormánynak idevonatkozó rendeletét és a tömeges jegyzésre szóló felhivását egész terjedelmében közölve felhivom a tiszt. egyházmegyei papságot, hogy azt a hivekkel megismertetni és minden rendelkezésére álló eszközzel a népet a kölcsönjegyzésre rábirni igyekezzék. A minden oldalról szorongatott haza méltán elvárja fiaitól, hogy áldozatkészségükkel megmentésére siessenek.

A kormány felhivásának szövege a következő:

Olasz szövetségesünk, aki felett 30 esztendőn át tartottuk oltalmazó karunkat, aki a mi barátságunknak köszönhette békéjét, haladását, anyagi és szellemi javakban való előmenetelét, aki egész birodalmat szerzett Afrikában, amelyre a mi támogatásunk nélkül még csak álmában sem gondolhatott volna, — *orvul támadott meg bennünket éppen akkor, amidőn önként át akartuk neki adni a Monarchiának olaszlakta határszéleit.*

Elérkezettnek látta a pillanatot, eldobta az álarcot, *orgyilkos tőrével hátbatámadja az egész Európának, az olasz nemzetnek szabadságát is fenyegető orosz óriással harcban álló Monarchiát.*

De rosszul számitott.

Tiz hónapos hősies küzdelemben megtanultunk a tulerővel szemben

megállni. *Feltartóztattuk, megőröltük, futásra kényszeritettük keményebb ellenségeink milliónyi hadát.* Győztes seregeink nemes haraggal párosult *utálattal fordulnak az áruló felé,* hatványozott elszántságot, ujult erőt szegezve az uj ellenség mellének.

Lovagias lelkének egész valójában felháborodástól remegve, tettrekész elszántságban égve áll az egész nemzet uj harc felé menő katonáink mögött. Mint annyiszor a multban, az uj ellenség, az uj veszély ujult erővel váltja ki a magyar jellem legdicsőbb tulajdonságait. Visszavonás, kishitüség, elcsüggedés nem látható sehol. Az egész nemzet egy nagy, egységes tettrekész, önfeláldozó elhatározás.

A kormány, amelyet ezekben a nagy időkben állitott a nemzet élére az isteni Gondviselés, érzi a felelősség sulyát, a feladat nagyságát, de érzi azt is, hogy mindenre képes és mindenre kész nemzetre támaszkodhatik, amelynek egyesiteni, szervezni és küzdelembe vinni kell minden erejét. Ezt várja a nemzet a kormánytól; ezt parancsolja saját kötelességérzete; ezt az egy célt szabad csak ismernie, hogy méltónak bizonyuljon a nemzethez, mely sorsának gondozójává tette őt.

Ettől a tudattól áthatva fordul a kormány a nemzethez azzal a felhivással, hogy *bocsássa rendelkezésére minden téren, az egész vonalon összes erejét s a véráldozat mellett, amelyet olyan pazar hősiességgel ont a haza oltárára a nemzet, gazdasági téren is adja a haza szolgálatába erőforrásait.*

A háboru nemcsak vért, *anyagi javakat is kiván.* A győzelemnek gazdasági erőfeszitésünk is egyik előfeltétele. Teljes siker és teljes dicsőség csak annnak a nemzetnek homlokát övezheti, amely gazdasági téren is megüti a mértéket.

Ezt az áldozatkészséget, ezt az elszántságot nyilvánitotta a nemzet a háboru eddigi folyamán. Zugolódás nélkül türte a gazdasági bajokat; egymáson segitve igyekezett a hadrakeltek munkáját is teljesiteni. Fényes tanujelét adta jószivüségének, a felebaráti szeretet áldozatkész munkájának s az első hadikölcsönnek példátlanul álló eredményével ámulatba ejtette a világot.

Éppen most, kevés nappal az olasz árulás előtt, fordult a kormány a *második hadikölcsönnel a nemzethez. Az eddigi eredmény a nemzet önbizalmának, gazdasági erejének és áldozatkészségének ujabb tanujele. De most az uj ellenség, az uj veszély láttára ujabb, fokozottabb erőkifejtés szüksége mutatkozik.*

Ezért a kormány meghosszabbitotta a hadikölcsön eredetileg tervezett aláirási határidejét és a hadikölcsön tömeges jegyzésére hivja fel a nemzetet.

A nemzetnek rettenthetetlen elszántságát ezen a téren is be kell bizonyitania.

A hadikölcsönben való részvétel *becsületbeli kötelessége* mindenkinek, aki a szükséges anyagi eszközökkel rendelkezik. A háboru nagy tőkéket hozott forgalomba. Pénzzé tette a polgárok millióinak terményekben, állatokban s más árukban fekvő anyagi javait. *Ennek a pénznek egy részét fektesse mindenki a hadikölcsön értékeibe. Annak fokozott, tömeges aláirása nemzeti cselekedet, amely hatványozza a nemzet élet-halál harcában rendelkezésre álló anyagi és erkölcsi erőt.*

Tisza István s. k.

1534
1915

Vagyonátruházási illeték nem fizetendő, ha az egyház, mint jogi személy más jogi személytől vesz ingatlant.

A veprődi hitközség a politikai községtől temető céljaira 925 öl ingatlant vett. Ezen adásvétel után a kulai adóhivatal a veprődi hitközségre 60 K 20 f. vétel illetéket vetett ki. Felebbezés következtében a pénzügyigazgatóság, majd pedig a közigazgatási bíróság elé kerülvén ezen ügy, a közigazgatási bíróság a következő itéletet hozta:

20723/1914. P. szám. Ő felsége a király nevében a magyar királyi közigazgatási bíróság a veprődi római katholikus egyház illetékügyét, amelyben a kulai m. kir. adóhivatalnál terhére az 1912. évi A. sz. k. 2017. tételszám alatt kiszabott 60 korona 20 fillér vételi illeték ellen beadott felebbezését a zombori magyar királyi pénzügyigazgatóság 1914. évi augusztus hó 20-án 99174. sz. a. hozott végzésével elutasitotta, a megnevezett fél panaszára 1914. évi december hó 31. napján tartott nyilvános ülésben tárgyalás alá vevén, következőképen

itélt:

A magyar királyi közigazgatási bíróság a panasznak helyet ad s a panaszolt illeték törlését elrendeli.

Megokolás.

Az illetékezés alá vont adásvételi szerződésekkel panaszos egyház Veprőd községtől vett ingatlanokat. Igy tehát mindkét szerződő fél illetékegyenérték fizetésére kötelezett jogi személy lévén, az 1887. évi XLV. törvény 6. §-ának 4-ik bekezdése értelmében a rendes vagyonátruházási illeték

mellőzésével csupán az átruházás tárgyától járó illetékegyenérték irandó át az uj szerző terhére.

Ez okból panaszos egyház jogosan kéri a terhére előirt fél vagyonátruházási illeték törlését, annyival is inkább, mert az imént felhivott törvényhely a kedvezményt nem szoritja azokra az ingatlanokra, melyek után illetékegyenérték fizettetett.

A biróság ennek a határozatnak két példányát a zombori magyar királyi pénzügyigazgatóságnak, 1914. évi október hó 28. napján 138965. sz. a. kelt jelentése mellékleteivel együtt, foganatositás végett azzal a meghagyással adja ki, hogy az egyik példányt a panaszosnak kézbesittesse.

Kelt Budapesten, a magyar királyi közigazgatási bíróságnak 1914. évi december hó 31. napján tartott üléséből. Benedek Sándor másodelnök. Dr. Gullya László előadó. — P. H. *Benedek* másodelnök. *Gullya* előadó.

1535
1915

Min. rend. tanitóknak a közigazgatásban elvégzendő munkáknál kisegitőkül való felhasználásáról.

A nagymélt. vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr alább közölt megkeresése értelmében csak az állami és községi tanitókat kötelezte a háboruval összefüggő requirálásokkal kapcsolatos munkákra, a körjegyzői irodákban felhalmozott s a közigazgatásban feltétlenül szükséges teendők elvégzésére. Ez intézkedés azért történt igy, mert a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter úr a hitvallásos iskolák tanitói fölött való rendelkezést az illetékes egyházmegyei főhatóságok számára tartotta fenn, ezzel is tiszteletben óhajtván tartani az iskolafenntartói jogokkal járó s az egyházmegyei főhatóságokat illető hatáskört. Midőn ezt készséggel és örömmel megállapitom, ugyanakkor hazánk jelenlegi sulyos helyzetében szivesen teljesitem a fenttisztelt miniszteriumnak a közjót szem előtt tartó megkeresését, miért is általános elvi szempontból megengedem, hogy egyházi fennhatóságom alá tartozó összes néptanitók és tanitónők, mint köztisztviselők, fentjelzett munkálatokra a szünidőben a törvényhatóság vezetőjének rendelkezése szerint ugy mint az állami és községi tanitók, szintén igénybe vétessenek s erről a vallás- és közoktatásügyi nmélt. miniszter urat már értesitettem is. A kivitel tekintetében alábbiakban megállapitom az eljárási szabályokat.

1. A kántori teendőkre kötelezett s tényleg ilyen teendőket végző kántortanitók, segédkántorok a közigazgatási hatóságok által csak olyan

időben vehetők igénybe, amikor ez által az isteni tiszteletek végzésében az illető kántor vagy segédkántor nem korlátoztatik. Ezt mindazon esetekben, valahányszor a közigazgatási hatóság a tanitó igénybevétele iránt intéz megkeresést, az illetékes közigazgatási hatóságnak előre be kell jelenteni. A kántortanitó és segédkántor tehát az isteni tiszteleti időn kivül a szóban forgó teendőkre kirendelhető.

2. A zárdanő-tanitónőkre ezen rendelkezésem nem terjed ki.

3. Az érdekelt tanitók és igazgatótanitók abbeli jogát, hogy esetleges alkalmaztatásuk ellen kifogással élhessenek, fenn kivánom tartani, mégis azon megszoritással, hogy az illetékes iskolaigazgatóság ugy a közigazgatási hatóság megkeresését, valamint a tanitó alaposan indokolt kifogásait az egyházmegyei főtanfelügyelői hivatal utján a legsürgősebben tartozik megfelelő elbirálás és határozathozatal céljából haladéktalanul elém terjeszteni. A döntésről ugy a közigazgatási hatóságot, valamint az illetékes iskolaigazgatóságot magam fogom értesiteni. Elvárom azonban tanitóimtól, hogy óriási nemzeti küzdelmünk közepette a reájuk bizott munkát lelkesedéssel, igazi hazaszeretettel vállalják s az ellen csakis akkor éljenek kifogással, ha a kirendelés ellen semmi körülmények között le nem küzdhető akadályok merülnek fel.

Elengedhetetlen szükség, hogy hazánkban a szervezett, közigazgatási munkálatok még a háboru ideje alatt is akadálytalanul tovább folyjanak, ezenkivül létérdek, hogy a gazdasági munkálatok pontosan elvégeztessenek, a termények betakarittassanak, azok eltartásáról, megőrzéséről gondoskodás történjék s ezenkivül népünknek a háboru folytán megsokszorozódott ügyei, bajai elintéztessenek, továbbá, hogy a központi közigazgatási hatóságok egységes munkájukat a lehetőség határán belül akadálytalanul elvégezhessék. Épen ezért erős azon meggyőződésem, hogy az én kedves néptanitóim ezen célok előmozditásában fáradtságot ismerni nem fognak.

A vallás- és közokt. m. kir. Minisztertől. 3627/1915. eln. szám.

Van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot tisztelettel értesiteni, mikép valamennyi kir. tanfelügyelőhöz és tanfelügyelői kirendeltséghez egyidejüleg intézett rendeletemmel megengedtem, hogy a háboruval összefüggő requirálásokkal kapcsolatos munkálatokra, valamint a háboru tartama alatt az iskolai nagyszünidőben a körjegyzői irodákban felhalmozódott munkákra és általában a közigazgatásban feltétlenül szükséges és el nem halasztható megfelelő más teendők ellátásával kisegitőleg az összes *állami* és *községi*

elemi népiskolai tanerők, mint állami, illetőleg köztisztviselők a törvényhatóság vezetőjének rendelkezései szerint igénybevehetők.

Tisztelettel van szerencsém felkérni a Főtiszt. Főhatóságot, hogy a hatósága alá tartozó elemi népiskolai tanerőkre vonatkozóan e tekintetben a felmerült szükséghez képest bölcs belátása szerint intézkedni és erről engem értesiteni méltóztassék. Budapest, 1915. május hó 19-én. *Jankovich.*

1536
1915

Miniszteri rendelet a szerzetesek vezetése alatt álló iskolák épitési államsegélye ügyében.

Miheztartás céljából alábbiakban közlöm a nagymélt. vallás és közoktatásügyi miniszter úr 47654/1915. VII/a. sz. rendeletét.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. Minisztertől. 47654/1915. VII/a. szám.

Amint a Főtiszt. Főhatóságnak tudni méltóztatik, az egyházközségek által a fenntartott iskolák részére épitési államsegély engedélyezése iránt benyujtott kérvények a törvényhatósági közigazgatási bizottságok utján terjesztendők fel hozzám döntés végett. Ugyanilyen tekintet alá esnek az olyan szerzetesi iskolák kérvényei, a melyeket politikai vagy egyházközségek tartanak fenn. A rendek vagyonából, egyházi javadalomból, alapitványok jövedelmeiből, vagy magán vagyonból fenntartott szerzetesi iskolák részére épitési államsegélyt kérő beadványokat ellenben az egyházi főhatóságok közvetlenül terjesztik elém.

Ezen utóbbi körülmény folytán s nehogy érdemleges határozat előtt az ilyen kérvényeknek kiegészitését, felszerelését avagy módositását kelljen kivánnom, előzetesen tájékoztatni óhajtom a Főtiszt. Főhatóságot azokról az irányadó szempontokról, a melyek szerint a szerzetesi iskolák épitési segély iránti kérvényeit elbirálni kivánom s ama feltételekről, amelyeknek hiánya esetén a kért segélyt nem vehetném érdemleges tárgyalás alá.

E szempontok és feltételek a következők:

1. Csakis az olyan szerzetesi iskolák épitésének (ujjáépitésének, uj tantermekkel való bővitésének) támogatását kérő beadványokat vehetem érdemleges tárgyalás alá, — a mely iskoláknak fenntartói a segélyezésre különösen rászorulnak.

Oly iskolai épitkezésekhez, a melyeknél az épitési költségeknek egy egy tanteremre eső összege — ha a tantermekkel együtt esetleg rendházi, illetőleg tanitói lakás is épittetnék, az erre eső költségeket a tantermek épi-

tési költségekkel arányában leszámitva — 10.000 koronát meghalad, vagyis a nagy igényeinek épitkezők részére segélyt nem engedélyezhetek.

2. Olyan szerzetesi iskolák ujjáépitéséhez, a melyek ha nincsenek is teljesen jó karban, de az 52261/914 szám alatt kiadott szabályzatnak megfelelnek s legalább egy- két évig még veszély nélkül használhatók, ezidőszerint szintén nem engedélyezhetek segélyt.

3. Miután a tanitószemélyzet lakáspénzéről, illetőleg természetben való lakásáról minden iskolafenntartó saját erejéből köteles gondoskodni, a rendház, illetőleg tanitói lakás épitését, még ha tanteremmel együtt épittetnék is, ugyancsak nem segélyezhetem. Magára a tanteremre, illetőleg a tantermet magában foglaló épületrészre azonban természetesen ilyen esetekben is engedélyezek állami segitséget.

4. Az összes feltételek fennforgása esetén az épiteni óhajtott tantermek épitési költségeinek legfeljebb $^1/_3$-ára s amennyiben az összes költségeknek egy tanteremre eső átlaga a 10.000 koronát eléri, tantermenkint legfeljebb 3000 koronára rugó államsegélyt helyezhetek kilátásba.

Ennek kapcsán tisztelettel kérem a Főtiszt. Főhatóságot, sziveskedjék a kérvényben, vagy becses előterjesztésében azt is részletezni, hogy a fentiek szerint számitott államsegély összegén felül felmerülő költségek mily forrásokból fognak fedeztetni s egyuttal azt is megemliteni, hogy minő összeggel járul esetleg a javadalom az épités költségeihez.

5. A segélykérvényhez kérem a telek helyszinrajzát s az emelendő épület egyszerü vázrajzát, vagy leirását is csatolni.

Önként érthető, hogy a szabad elhatározást magamnak a segély megadása vagy megtagadása tekintelében, egyrészt a rendelkezésre álló fedezet összege, másrészt a szóba jövő szükségletek elsőbbsége és sürgőssége szempontjából a fenti feltételeknek megfelelő kérelmek felett is fenntartom.

Végül tisztelettel kérem a Főtiszt. Főhatóságot, hogy az esetleg eddig már beérkezett és a jövő hóban még benyujtandó ilyen segélykérelmeket lehetőleg julius hó 1-ig sziveskedjék előterjeszteni.

Budapest, 1915. május hó 17-én. *Jankovich.*

Az itt közölt rendelet férfi és női szerzetesek által vezetett iskolákra egyaránt vonatkozik akár saját erejükből, akár valamely hitközség vagy politikai község hozzájárulásával tartják fenn azokat. Figyelmeztetem az érdekelteket, hogy amennyiben e rendelet értelmében államsegélyt óhajtanak elnyerni, azt az épitési terv elkészitése előtt tanulmányozzák s a terveket

és költségvetéseket ugy készitsék el, hogy annak a nagymélt. vallás és közoktatásügyi miniszter úr által történő elbirálása az anyagi felelősségre való tekintetből lehetőleg kedvező eredményre vezessen.

1537
1915

A kath. tanitók üdülőháza javára eng. sorsjáték huzása elhalasztatik.

Az érdekeltek tájékoztatása céljából közlöm az Országos Kath. Tanügyi Tanács elnökségének azon értesitését, hogy a nevezett Tanács keresztény szociális szakosztálya által a *kath. tanitók balaton-lellei üdülőháza javára rendezett sorsjáték huzásának* bizonytalan időre való *elhalasztását* a nm. m. kir. pénzügyminiszter úr a háborus idők viszonyaira való tekintettel engedélyezte. A huzás napját a hadi állapot megszüntét követő három hónapon belül tartozik a szakosztály a pénzügyminiszteriumnak bejelenteni.

1538
1915

Művek ajánlása.

1. A müncheni Müller J.-féle egyházi műintézet, mely eddig főleg egyházi kegytárgyak előállitásával foglalkozott, ujabban könyvkiadó szakosztályt is létesitett. Eddig három jelentékeny és tanulságos irodalmi munka jelent meg a műintézet kiadásában: *Dr. Alois Wurm* „Vom innerlichen Christentum“ cimű, gyönyörü illusztrációkkal ellátott könyve, mely az egyházművészettel foglalkozik (ára kötve 6 k.); *Georg Schreiner* „Stundenbilder“ cimű műve, mely gyakorlati hitelemzésekhez ad alkalmas vázlatokat (ára 3·60 k.) és *J. M. Sailer* püspök „Krankenbiebel“ cimű munkája, mely a betegek lelki vigasztalására tartalmaz bőséges és felemelő anyagot (ára 1·44 k.). A tartós kötésekben megjelent művek a pécsi „Dunántúl“ könyvkereskedés utján is megrendelhetők.

2. *Tomsa Ambrus* szent ferencrendi áldozár „A megfeszitett üdvösség“ cimén, leforditotta és kiadta Vanek Ferenc budweiszi plébános korszerü egyházi beszédeit. A tartalmas munkát, melynek ára 1 korona, melegen ajánlom a tiszt. egyházmegyei papság figyelmébe. Kapható a forditónál Esztergomban.

3. Imádságok és templomi énekek“ cimen adta ki *Hodács Ágost*, plébánoshelyettes a legszebb háborus imádságokat és a háboru idejére legalkalmasabb egyházi énekeket. Az egyházhatósági jóváhagyást nyert füzetet szivesen ajánlom egyházmegyém papságának és hiveinek. Megrendelhető a kisiratosi plébánián, ára füzve darabonkint 20 fillér.

4. Az otthonmaradottak részére rendkivül alkalmas, számos imát és praktikus háborus gondolatot tartalmazó imafüzet jelent meg *Rech K. Géza*, csanádegyhm. áldozópap tollából. A 96 oldalas füzet ára 30 fill., terjesztőknek 25 fill.

Ugyanez a szerző adta ki a „Missa tempore belli"-t magyar és német forditásban, mely alkalmas arra, hogy a liturgikus istentiszteletet a hivekkel megismertesse; ára darabonkint 10 fill. E füzetek megrendelhetők a Csanádegyhm. nyomdánál, Temesvárott.

Datum Quinque-Ecclesiis, 31. Maii 1915.

† Julius m. p.
episcopus.

Dunántúl-nyomda r. t., Pécs.

1915.

XI.

1770
1915

Decretum Supremae S. Congregationis S. Officii. Die 6 maii 1915. Ssmus D. N. D. Benedictus div. prov. Pp. XV, in audientia R. P. D. Adsessori S. Officii impertita, ad preces Rmi P. Hyacinthi Mariae Cormier, magistri generalis Ordinis Praedicatorum, benigne concedere dignatus est, ut omnes et singuli christifideles, qui confessi ac sacra Synaxi refecti piis exercitationibus ac supplicationibus, in qualibet ecclesia vel publico aut semipublico oratorio, per quindecim ferias tertias continuas sancti patris legiferi Dominici Confessoris festum immediate antecedentes, in honorem eiusdem sancti Rmo Ordinario probante publice habendis, interfuerint, simulque ad mentem Summi Pontificis pie oraverint, valeant plenariam Indulgentiam defunctis quoque applicabilem, singulis vicibus, adquirere. Praesenti in perpetuum valituro absque ulla brevis expeditione. Contrariis quibuscumque non obstantibus. Decretum S. S. Congr. S. Officii circa pium exercitium XV. feriis tertiis ante festum S. Dominici Conf.

R. Card. Merry Del Val, *Secretarius*. L. † S.
† Donatus, Archiep. Ephesinus. *Adsessor* S. O.

1771
1915

A sacra Rituum Congregatione pluries expostulatum fuit: „An regula descripta in Antiphonario Vaticano circa syllabas hypermetricas, quae fre- De syllabis hypermetricis

quoad cantum. quenter occurrunt in cantu hymnorum, scilicet quod ipsae non elidantur, sed distinctae pronuncientur propriaque nota cantentur, stricte et rigorose interpretanda sit, vel e contra liceat etiam ipsas syllabas elidere, praesertim si in praxi id facilius et convenientius censeatur?"

Et sacra eadem Congregatio, audita specialis Commissionis pro cantu liturgico gregoriano sententia, propositae quaestioni re sedulo perpensa ita rescribendum censuit: „Negative ad primam partem, affirmative ad secundam."

Atque ita rescripsit et declaravit die 14 maii 1915.

A. Card. Vico, *Pro-Praefectus*. L. † S.

† Petrus La Fontaine, Patriarcha electus Venetiarum, *Secretarius*.

1772
1915

Lectiones contractae quorundam officiorum. Cum festa Ecclesiae universalis saepe saepius ob occurrentiam sive perpetuam, sive accidentalem cum festo, seu officio nobiliori alicuius particularis ecclesiae ita maneant impedita, ut tantum commemoratione atque unica lectione gaudeant, sacra Rituum Congregatio variis Ordinariorum petitionibus satisfactura, ad tramites decreti 25. Maii 1914. de festis seu officiis enunciatis unicam lectionem, ut plurimum e tribus contractam, redigendam curavit. Collectionem harum lectionum in quattuor fasciculis ad usum Breviarii adaptatam Fridericus Pustet typographus pontificius edidit atque publicavit. Dicti fasciculi apud ipsum (1.20 M.) veneunt, eosdemque ob rationes super adductas necessarios ven. clero hisce commendo.

1773
1915

Obitus Philippi Ollé. Tristi animo lugubrem notitiam ven. clero communico *Philippum Ollé* sacerdotem iubilarem, parochum pensionatum 15. Junii a. c. Quinque-Ecclesiis brevi morbo fractum anno aetatis suae 79-o, sacerdotii vero 56-o pie in Domino decessisse. Ab anno 1871. parochum egit in Feked, dein ab a. 1878. in Palotabozsok, unde a. 1896. rudedonatus est, atque Quinque-Ecclesiis commorando usque ad ultimum vitae suae halitum in officio inspectoratus scholarum dioecesis munus revisoris sedulo implevit.

Animam pie in Domino defuncti confratris suffragiis trium sacrorum praescriptorum, precibusque fervidis ven. clero commendo.

Requiescat in pace!

1774
1915

Decessu Philippi Ollé in albo sacerdotum pensionatorum vacantia exorta est. Ad eandem iuxta statuta instituti pensionalis dioecesani complendam sacerdotes in statum quietis recedere anhelantes hisce provocantur, ut recursus suos a proprio districtu commendandos, testimonioque medici roboratos usque 1-um Julii a. c. Officio dioecesano submittant. Pensio vacans.

1775
1915

Petrus Mayerhof theologus absolutus dioecesis nostrae, alumnus Seminarii centralis Budapestinensis per impositionem manuum Excmi ac Rssmi Domini Nicolai e Comitibus Széchenyi, episcopi Magno-Varadinensis diebus 11. 12. et 13. Junii a. c. ad ss. ordines subdiaconatus, diaconatus et presbyteratus promotus est. Ordinatio Petri Mayerhof.

1776
1915

David Aulik cooperator in Döbrőköz nominatus est parochus in Kistengelicz. Personalia.

Stephanus Csizmadia curatus castrensis constitutus est vicarius in spiritualibus et temporalibus parochi Donji-Miholjac-ensis.

Cooperatores missi sunt: *Joannes Cserta* in Magyarkeszi, *Adalbertus Csokonay* e Magyarkeszi ad Döbrőköz, *Josephus Fehérváry* e Tamási ad Dombóvár, *Josephus Hegedűs* e Pinczehely ad Tamási, *Aloysius Koch* e Dombóvár ad Pinczehely, *Stephanus Papp* e Kajdacs ad Szászvár, *Gabriel Schultz* e Magyarszék ad Himesháza, *Paulus Gábor* neomysta ad Magyarszék, *Josephus Nyári* neom. ad Kárász, *Benedictus Tadics* neom. ad Kurd, *Paulus Vizsy* neom. ad Kajdacs.

Antonius Milfajt cooperator Donji-Miholjacensis, qua curatus castr. ad servitium milit. vocatus est.

1777
1915

A kegyuri plébániajavadalmi épületek jókarbantartására szolgáló kegyuri épületfenntartási és templomi földjövedelem felhasználása targyában következőket rendelem. Kegyuri földjövedelem felhasználása pléb. épüle-

tek karbantartásánál.

1. A kegyuri templom-földjövedelem csak azon plébániákban fordítható plébániajavadalmi épületek jókarban tartására, ahol ezt a Visita Canonica, vagy a jogszokás biztositja.

2. Az első pontban emlitett épületek alatt azok értendők, melyek a kegyurasággal szorosan kapcsolatosak.

3. A kegyuri épületfenntartási és templomi földjövedelem pénztára a javadalmi épületek jókarban tartásánál csak a szükséges anyag beszerzésének és pénzbeli kiadásainak költségeit viseli.

4. A kegyuri épületeken szükséges mindazon kisebb s tételenkint 40 koronát meg nem haladó javitások, mint kályhák igazitása, zárak, ablakvasalások, ajtósarkok javitása, üvegezések, emésztőgödör tisztitása, az épületek egész belső tisztogatása stb. az illető javadalmas terhét képezik.

5. Általában ugy a templomi, mint a plébánia javadalomhoz tartozó épitmények karbahozatalának költségeinél a kegyuri épületfenntartási, vagy templomi földjövedelem igénybevétele a költségösszeg nagyságára való tekintet nélkül alesperesi javaslat mellett mindenkor csak előzetes egyházhatósági engedély alapján történhetik.

6. Jelen rendelkezésem oly esetekben is érvényes, mikor valamely javadalmas saját személyére nézve mindenkorra kegyuri engedélyt nyert arra, hogy a kegyuri épületfenntartási, vagy templomi földjövedelemből a kegyuri épületeken szükséges kisebb javitásokat eszközölhesse.

1778
1915

Baranyavármegye szabályrendelete a 15 éven aluli gyermekeknek nyilvános helyekről való eltiltása tárgyában.

Egyházmegyém buzgó papsága koronai ülésekből, kedves tanitóim pedig a papsággal karöltve köri üléseikben és egyéb alkalmakkor ismételten panaszkodtak, hogy a tanköteles gyermekeknek a korcsmából s egyéb nyilvános és mulatóhelyekről való visszatartása, illetőleg eltiltása sok nehézséggel jár, sőt némely helyeken kivihetetlen. Noha e kérdés megoldása első sorban az erkölcsi nevelés feladata, mégis addig, amig a jobb belátás a felnőtt emberek körében általánossá lesz, a papságnak, tanitóknak, nevelőknek és iskolaszékeknek szükségük van arra, hogy a közigazgatási és rendőrhatóságok is segitségükre legyenek. Épen ezért örömmel vettem tudomásul Baranyavármegye közigazgatási bizottságának 8375/1913. sz. f. évi május 10-én kelt átiratát, melynek kiséretében szives volt közölni a nagymélt. m. kir. belügyminiszter úr által 122437/1912. sz. alatt jóváhagyott e

tárgyban alkotott szabályrendeletet. Hogy tiszt. papságom, összes tanitóim és valamennyi iskolaszék a szabályrendeletnek mindig birtokában legyenek, azt alábbiakban egész terjedelmében közreadom. Egyben pedig felhivom az összes baranyamegyei iskolaigazgató plébános urakat, mint iskolaszéki elnököket, hogy alkalmas időben a szabályrendeletet az iskolaszékek előtt olvassák fel s annak a helyi viszonyok szerint való végrehajtása iránt iskolai szempontból intézkedjenek. Hasonlóképen felhivom baranyamegyei tiszt. papságomat, hogy koronai üléseiben-, baranyamegyei kedves tanitóimat pedig, hogy köri üléseikben tárgyalják ezen szabályrendeletet, ennek nevelői szempontból vett végrehajtása felől tanulmányokat tegyenek, tanácskozzanak, és megállapodásaik értelmében az iskolaszékekkel s a községi előljáróságokkal egyetértőleg igyekezzenek odahatni, hogy az ezen szabályrendelet által kezükbe jutott hatalmi eszközökkel, mint nevelő eszközzel befolyásolhassák és irányithassák az ifjuság olyan értelmü fejlődését, mely mihamrább fölöslegessé teszi a közigazgatásnak rendőri uton való eljárását, a melynek révén a szülők és gyámok, valamint a korcsmárosok maguktól belátják és eljárásuk irányitójául veszik azt, hogy a 15 évesnél ifjabb gyermekek korcsmába és nyilvános helyekre való vitele helytelen s azért azokat oda nem engedik.

Jelen rendelkezésem ez alkalommal egyházmegyémnek Baranyavármegye területére eső részére vonatkozik, de kivánatosnak tartom, hogy egyházmegyém többi részén is hasonló szellemben járjon el tiszt. papságom és rk. iskoláink tanitói kara.

Baranyavármegye szabályrendelete a 15 éven aluli gyermekeknek a korcsmák és egyéb nyilvános mulatóhelyek látogatásától való eltiltásáról.

1. §.

Baranyavármegye területén a közrend, közerkölcsiség és közegészség szempontjából tilos az, hogy a 15-ik életévüket még be nem töltött gyermekek a korcsmákat, kávéházakat, kávé-, sör- és pálinkamérési helyiségeket, valamint a bordélyházakat látogassák, valamint tilos az is, hogy nyilvános táncmulatságokban részt vegyenek.

2. §.

Ezen tilalom megszegése az 1879: XL. t.-c. 1. §-a értelmében kihágásnak nyilvánittatik és ebből kifolyólag 100 koronáig terjedhető és az

1901: XX. t.-c. 23. §-ában jelzett célra forditandó pénzbüntetéssel büntetendő:

a) az a korcsmáros, kávés, sör- és pálinkamérő, bordélyos, valamint nyilvános táncmulatságot rendező, aki megengedi, illetve meg nem akadályozza, hogy 15-ik életévüket még be nem töltött gyermekek korcsmájában, kávéházában, sör- és pálinkamérésében, azaz bordélyházában időzzenek, illetve a nyilvános táncmulatság alkalmával a korcsmahelyiségekben, avagy a korcsma udvarán tartózkodjanak;

b) az a szülő, gyám, vagy bárki más, aki 15 évesnél fiatalabb gyermeket jelzett helyen időzni enged, oda magával visz, vagy nem ügyel kellőleg arra, hogy a 15 éven aluli gyermek ilyen helyre menjen.

3. §.

Nem képez kihágást az, ha a községben állandó lakással nem biró, vagy pusztán lakó szülő, gyám, vagy más egyén 15 évesnél fiatalabb gyermekkel étkezés céljából időz a korcsmában, vagy sörmérési helyiségben, ugyszintén az sem, ha valamely helybeli lakós különleges viszonyainál fogva a jelzett helyiségekben való étkezésre van utalva.

4. §.

Szigoru kötelme a községi elüljáróknak, nemkülönben a korcsmárosoknak, kávésoknak, sör- és pálinkamérőknek, bordélyosoknak, valamint a nyilvános táncmulatságot rendezőknek is, hogy jelen szabályrendelet betartása fölött őrködjenek s az ellene vétőket járási főszolgabirónak följelentsék.

5. §.

Ezen szabályrendelet minden községben a szokott módon kihirdetendő és a korcsmákban, italmérésekben s bordélyházakban a vendégtől könnyen látható helyen állandóan kifüggesztve tartandó.

Amely korcsmáros, italmérő, vagy bordélyos ez utóbbi rendelkezésnek eleget nem tesz, kihágást követ el és annyiszor, amennyiszer, 100 koronáig terjedhető és az 1901: XX. t.-c. 23. §-ában jelzett célra forditandó pénzbüntetéssel büntetendő.

6. §.

Kihágások esetén biráskodnak:

I. fokulag a járás főszolgabirája,
II. fokulag a vármegye alispánja,
III. fokulag a m. kir. belügyminiszter.

7. §.

Az eljárásra nézve az 1909. évi 65,000. B. M. és I. M. sz. rendelet irányadó.

A pénzbüntetés behajthatatlansága esetén az 1879: XL. t.-c. 22. §-a értelmében megfelelő elzárás alkalmazandó.

8. §.

Ezen szabályrendeletnek a kormányhatósági megerősités után való életbeléptetésével a vármegye alispánja bizatik meg.

Ezt a szabályrendeletet Baranyavármegye közönsége Pécsett, 1907. évi julius hó 8-án tartott évnegyedes rendes közgyüléséből 950. kgy. 4131. alisp. 1907. sz. a. hozott határozatával elfogadván, megalkotta.

(P. H.) *Koszits Kámill*
alispán.

122.437. sz.
VI-a. 1912.

M. kir. belügyminszter.

Ezen szabályrendeletet az 1879: XL. t.-c. 5. §-a alapján azzal erősitem meg, hogy a 7. §-ba ezen szavak helyébe: „1880. évi 38547. számu szabályrendelet“ a következő szavakat iktattam be: „1909. évi 65.000. B. M. és I. M. számu rendelet.“

Budapest, 1912. évi december hó 12.

A miniszter rendeletéből: *Jalsoviczky Sándor*
min. tanácsos.

(P. H.)

490/kgy. 1913.
153/alisp. 1913 sz.

Ezt a szabályrendeletet Baranyavármegye közönségének Pécsett, 1913. évi április hó 14-én tartott évnegyedes rendes közgyülésében történt törvényszerü kihirdetés után, a jóváhagyási záradék szerinti érvényes szövegezéssel kiadta:

Stenge Ferenc
alispán.

(P. H.)

1779
1915

Menekültek bejelentése.

Miután tudomásomra jutott, hogy egyházmegyém több helyén nagyobb számú isztriai menekült telepittetett le, felhivom az egyes plébániák vezetőit, hogy ezen menekültekre vonatkozólag postafordultával jelezzék:

1. melyik egyházmegyéből, plébániából, helységből valók,

2. milyen nemzetiségüek (nyelvüek),
3. hányan vannak,
4. lelki ellátásukról gondoskodva van-e, érkezett-e velök pap is,
5. anyagilag el vannak-e látva?

1780
1915

Min. rend. a hadbavonult tanitókról készitendő kimutatás tárgyában.

Midőn alább egész terjedelmében tudomásvétel és további megfelelő eljárás céljából közlöm a nagymélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 5060/1915. eln. sz. rendeletét, egyben felhivom a plébános isk. igazgató urakat, hogy az igazgatásuk alá tartozó iskolák hadbavonult tanitóiról e miniszteri rendelet által kivánt s 5 pontból álló kimutatást az adott utasitások alapján pontosan állitsák ki s azt **legkésőbb f. évi julius 10-ig** az egyházmegyei főtanfelügyelőséghez küldjék be. Azon plébános isk. igazgató, akinek a hatásköréhez tartozó iskolák tanitói közül senki sem vonult hadba, e körülményt a fent kitett határidőre szintén jelenteni tartozik.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől. 5060/1915. eln. sz. A cs. és kir. hadügyminiszter ur azzal a kérelemmel fordult hozzám, hogy az ágazatomba tartozó mindazon tisztviselőkről (tanárokról, tanitókról), akik a mozgósitás folytán tényleges katonai szolgálatra vonultak be, s akik azóta az 1878. évi julius hó 18-iki (illetve most már az 1914. évi 6233/M. E. számu ujabbi) kormányrendelet alapján kijáró illetmények élvezetében állanak (vagyis polgári illetményeik élvezetében egészben, vagy részben meghagyattak) s ennélfogva a katonai kincstár részéről családtagjaik javára semminemü járandóságokra igénnyel nem birnak, pontos kimutatás állittassék össze.

E kimutatásban, a hadügyminiszter ur kivánságához képest, a lehetőségig pontosan kifejezendő, hogy az illető mily minőségben, mely katonai parancsnoksághoz (csapattesthez, hivatalhoz, intézethez stb.) vonult be.

A hadügyminiszter ur eme kivánságának eleget teendő van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot tisztelettel felkérni, hogy a bölcs fenhatósága alatt álló intézetnél alkalmazott s a mozgósitás folytán bevonult ilyen alkalmazottakra vonatkozólag a kért kimutatást alábbiak szerint összeállitani és közvetlenül a cs. és kir. hadügyminiszteriumnak megküldeni méltóztassék.

A fentiek szerint megküldendő kimutatásban a következő rovatok foglaljanak helyet: 1. sorszám; 2. név; 3. katonai rang, mellyel az illető

bevonult; 4. parancsnokság (csapattest, intézet stb.), melyhez az illető bevonult; 5. megjegyzés.

A magam részéről még azt tartom szükségesnek megjegyezni, hogy miután a mozgósitás folytán bevonult tisztviselőkkel egyenlő elbánás alá esnek az évi dij élvezetében álló helyettes (megbizott) tanárok is, ennélfogva, amennyiben ilyenek is voltak a Főtiszt. Főhatóság kötelékében és bevonulások folytán a bevezetőleg emlitett kormányrendelet alapján megszabott illetményeik élvezetében meghagyattak, azok szintén kimutatandók; viszont azonban *nem* mutatandók ki azok, akik akár az 1913. év októberében, akár pedig azóta, mint egyévi önkéntesek — tényleges katonai szolgálatra — vonultak be s azóta hivatalukat el nem foglalták, mivel ezek a bevezetőleg emlitett, — mozgósitás folytáni polgári — járandóságaikra igénnyel nem birnak.

Viszont azonban kimutatandók azok, akik a mozgósitás folytán bevonultak, de később felülvizsgálat vagy szabadságolás folytán visszajöttek, ezekre nézve a „megjegyzés“ rovatban feljegyzendő, hogy mikor jöttek vissza. Budapest, 1915. évi junius hó 10. — *Jankovich.*

1781
1915

Min. rend. a szerzetesek vezetése alatt álló iskolák személyi járandóságát képező államsegélyekről.

F. évi X. sz. körlevelemben 1536/1915. sz. alatt kiadtam a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak 47654/1915. sz. rendeletét. Alábbiakban ennek kiegészitéséül tudomásvétel és miheztartás céljából közreadom ugyancsak a nm. vallás- és közoktatásügyi miniszter urnak az uj tanitói állásoknak államsegéllyel leendő szervezésére vonatkozó 60614/1915. sz. rendeletét.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 60614/1915. VII/a. szám. Kapcsolatban a hitfelekezeti elemi iskolák részére épitési államsegély engedélyezése iránt benyujtott kérvények felterjesztése tárgyában folyó évi május hó 20-án 47654/1915. VII/a. sz. alatt a Főtiszt. Főhatósághoz intézett átiratommal, van szerencsém a Főtiszt. Főhatóságot tisztelettel kérni, hogy a rendek vagyonából, egyházi javadalomból, alapitványok jövedelmeiből vagy magánvagyonból fenntartott szerzetesi elemi iskoláknál uj tanitói állásoknak államsegéllyel leendő szervezésére vonatkozó s a Főtiszt. Főhatósághoz eddig beérkezett, valamint a folyó hóban esetleg még beérkező kérvényeket döntés végett a folyó évi julius hó első felében hozzám beterjeszteni méltóztassék.

Megjegyzem, hogy a politikai vagy egyházközségek által fenntartott szerzetesi elemi iskolák hasonló kérvényei a községi és hitközségi egyéb iskolákéival egy tekintet alá esvén, az illetékes közigazgatási bizottságok utján terjesztetnek elém. Budapest, 1915. junius hó 9-én. — *Jankovich.*

1782
1915

Az Orsz. Kath. Tanitói Segélyalap elnökségének felhivása.

Az Orsz. Kath. Tanitói Segélyalap elnökségének 124/1915. sz. felhivását, tudomásvétel és a tanitók tájékoztatása céljából azzal az utasitással teszem közzé, hogy a segély iránti kérvények az *ehm. főtanfelügyelőség* cimére kiállitott boritékban küldendők.

Az *„Országos Kath. Tanitói Segélyalap“* mindazon t. tagjait, akik az alapszabályok 8. és 15. §-ai értelmében jogositva vannak ösztöndijak, vagy segélypénzek adományozása iránt folyamodni, van szerencsém ezennel felkérni, hogy kellően felszerelt folyamodványaikat az alapszabályok 18. §-a szerint az alapgyüjtőbizottság, vagy a kerületi tanfelügyelői hivatal utján f. évi *julius 15-ig* az illető *főtiszt. egyházmegyei hatósághoz* beterjeszteni szíveskedjenek.

Tájékozásul tisztelettel megjegyzem, hogy a középponti bizottság határozata értelmében a folyamodványt, a benne foglalt adatok és indokok hitelesitése végett *alá kell iratni az illetékes plebániai hivatal által.* Ezen hitelesités sem községi, sem működési bizonyitvánnyal nem helyettesithető. A melléklendő *iskolai bizonyitványokat* a netáni kellemetlen eshetőségek elkerülése tekintetéből *hiteles másolatokban* méltóztassék benyujtani. A folyamodványok mellé az *új tagsági könyvecskék* is csatolandók.

Tudatom továbbá, hogy segélyben csak azok a t. tagok részesülhetnek, akik legalább *három év óta* nem élvezték az alap jótéteményét. Azért is kérem, méltóztassék a folyamodványban világosan megemliteni, *mikor* és *minő* segélyben részesült a folyamodó; esetleg gyermekei *élveznek-e* és *minő* ösztöndijat.

Végül a t. tagok érdekében kiemelendőnek tartom, hogy azok a folyamodványok, amelyekhez *tagsági könyvecske nincs mellékelve*; továbbá amelyek *nem az egyházi hatóságok utján*, vagy a kitűzött *határidőn túl* érkeznek be, *nem* fognak figyelembe vétetni.

Esztergom, 1915. junius hó 3-án.

Dr. Walter Gyula
v. püspök, kanonok, a Segélyalap elnöke.

1783
1915

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 52684/915. IV. szám.

Pályázat a Lackenbacher-féle dijra.

Pályázat.

A bibliai tanulmányok előmozditására és a kapcsolatos alapnyelvek tökéletes elsajátitására létesitett Lackenbacher-féle alapitványból a héber Pentateuchus sorshuzás által meghatározandó 15-20 versének legsikerültebb és az alapitólevél határozmányainak leginkább megfelelő latin forditásáért és nyelvbeli, valamint tárgybeli magyarázatáért 945, azaz kilencszáznegyvenöt korona tüzetik ki jutalmul. A feltételek a következők:

1. Mózes öt könyve mindegyikének a sors által kijelölt helyéről 3-4 versszak lesz a pályázók által héberből latin nyelvre leforditandó és nyelvbeli, valamint rövidre fogott tárgyi magyarázatokkal ellátandó.

A pályázóknak rendelkezésére bocsáttatnak a héber biblián kivül Onkelos Targuma (Berliner-féle kiadás 1884.), a szyr Peschitto-nak szövegkiadása és az arabs verzió, (megjelent Beyrouthban 1877.), vagy a Saadia haggaonnak arabs verziója (héber betükkel kiadta Derenbourg J. Oeuvres complétes de Saadia I. Páris 1893.), az u. n. LXX. a következő kiadásban The old Testament in greek by H. Baralay Swete Cambridge University Press 1901.

Hasonlóképen átengedtetnek a pályázóknak használat végett a héber, szyr, aramäi és arabs nyelvek szótárai.

Pályadij-nyertes azon munkálat lesz, mely a héber szöveget a leghelyesebben adja vissza és amelynek nyelvbeli és tárgybeli magyarázatai a verseknek és a legfontosabb verzióknak semmiféle lényeges nehézségét nem hagyja figyelmen kivül.

2. Az e célra kijelölt helyen összegyült pályázók dolgozataikat az e végből felállitott bizottság felügyelete alatt, meg nem szakitható 12 óra lefolyása alatt tartoznak befejezni.

3. A pályázatban részt vehetnek:

a) mindazon magyar és osztrák állampolgárok, akik a folyó évben vagy a legközelebb mult 1, 2, vagy legfeljebb 3 évben a theologiai tanfolyamot a bécsi, prágai vagy budapesti egyetemen befejezték és a róm. kath. presbyteri fokot elnyerték;

b) mindazok, kik az előbbi feltételeknek megfelelőleg a két első pályázatban részt vettek, azonban jutalmat nem nyertek.

4. A jutalomért való versenyzés a bécsi egyetemen 1915. november 17-én szerdán, a prágai és budapesti egyetemen pedig 1915. november hó 20-án szombaton fog megtartatni.

Folyamodók kötelesek a pályázatban való részvételre jogosultságukat legalább 3 nappal előbb az illető egyetem theologiai karának dekanatusa előtt okmányilag igazolni.

Budapest, 1915 május hó 26.

1784
1915

Lelkészek és segédlelkészek korpótlék jellegü államsegélye.

A nagyméltóságu vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszterium korpótlék jellegü államsegély céljára az önálló lelkészek részére az 1915. év II. felére 3312 K 87 fillért folyósitott; ugyszintén a magasabb képesitéssel biró s öt évnél hosszabb ideig szolgáló segédlelkészek részére, különösen szolgálati idejökre való tekintettel az 1915. évre felosztandó 3100 korona segélyt engedélyezett.

Alább közlöm azon lelkészek és segédlelkészek neveit, kik ezidőszerint segélyben részesülnek s felhivom ugyanazokat, hogy nevük mellett kitett összegről szóló, a II. fokozat szerint szabályszerü okmánybélyeggel ellátott nyugtatójukat kellően felülbélyegzett s kitöltött postautalvány kiséretében a kijáró segély folyósithatása céljából püspöki Irodámnak mihamarabb beküldjék.

Lelkészek: Mózes András 1 K 66 f., Krisztánics István 17 K 90 f., Bődy Károly 37 K 75 f., Dobos Henrik 79 K 71 f., Nyári Simon 200 K, Kiss Rezső 377 K 10 f. Koch Gyula 144 K 83 f., Dr. Vörös Nándor 400 K, Pataki Antal 147 K 17 f., Lerch István 134 K 50 f., Riedlinger Dezső 114 K 8 f., Fuchs Vilmos 400 K, Rajczi János 44 K 94 f., Szánthó Ignác 64 K 22 f., Klein Tivadar 6 K 11 f., Fent Gyula 167 K 27 f., Schmeller Alajos 53 K 69 f., Arányi Géza 200 K, Éber Géza 234 K 45 f., Prikler Károly 151 K 35 f.

Segédlelkészek: Aulik Dávid 157 K; Kapossy Iván, Tóth Lajos Csokonay Béla, Reinhardt György, Cserti István, Czindery András, Hofman Károly, Fájth Jenő, Mindszenti Vilmos egyenkint 119 K; Dr. Kéthelyi József, Perényi Pál, Bauer József, Bende József, Magyar Béla, Tolnai Bertalan, Jung Ádám, Koch Alajos, Sebestyén Károly, Thán Nándor, Fehérváry Ferenc, Dr. Bencze László, Galambos Kálmán, Scharfenberger János, Sebes-

tyén Ferenc, Szentiványi József, Weyer Mátyás, Frost Péter, Gratzl Gyula, Haug Nándor, Hegedüs József, Horváth Károly, Péter Róbert, Sebő Pál egyenkint 78 K; Márovics Ferenc részére, mint aki verőce-megyei káplán, méltányossági szempontból saját hatáskörömben 78 K segélyt utalványozok.

1785
1915

Papi lelkigyakorlatok a bpesti Jézus társasági atyáknál.

A lelkigyakorlatok fontossága és sokaknak óhaja arra inditotta a Jézustársaság budapesti házának elöljáróit, hogy lelkigyakorlatokat szervezzen a ft. papság számára a szünidőben.

A lelkigyakorlatok beosztása 1915. jun. 28-tól aug. 20-ig a következő.

Junius 28-án este 7 órától — julius 1-én este 7 óráig.
Julius 5-én este 7 órától — julius 8-án este 7 óráig.
Julius 19-én este 7 órától — julius 22-én este 7 óráig.
Augusztus 2-án este 7 órától — augusztus 5-én este 3 óráig.
Augusztus 16-án este 7 órától — aug. 19-én este 7 óráig.

A lelkigyakorlatokon résztvevők számára csak 14 szoba áll rendelkezésre megfelelő termekkel és előcsarnokokkal, azért is a megkezdés előtt legalább egy héttel jelentkezni kell a rendház elöljáróságánál. (Budapest, VIII. Horánszky-ut 20.) A jelentkezők azonnal értesitést kapnak a felvételről vagy az esetleges akadályról. Az utolsó konferencia a Mária-Kongregáció vezetéséről szól.

Tekintettel arra, hogy a háborus viszonyok között előállott nehézségek miatt a székhelyemen tartatni szokott közös lelkigyakorlatokat a folyó évben nem tarthatjuk meg, szeretettel buzditom és kérem egyházmegyém tiszt. lelkészeit, hogy e kedvező alkalmakat okos beosztással felhasználni iparkodjanak. A lelkigyakorlatok elvégzéséről szóló tanusitványok hozzám küldendők.

1786
1915

Az „Uránia“ O. Nővédő Egyesület felhivása.

Az Uránia Országos Nővédő Egyesület (Budapest, IV. Szervita-tér 5.) lelkes felhivását kivonatban azon célból közlöm a tiszt. egyházmegyei papsággal, hogy az egyesület által meginditott mozgalmat felkarolva hathatós közremüködésével minél teljesebb sikerhez segiteni igyekezzék. Amely

templomoknál használaton kivüli fém-tárgyak akadnak, melyek a leltárakban nem szerepelnek, vagy az istentiszteleti ténykedéseknél nem szükségesek, s mübeccsel nem birnak, megfelelő jelentés alapján hajlandó vagyok megengedni, hogy azok a nemes célu mozgalom javára felajánltassanak.

„Soha nem végzett a társadalom magasztosabb munkát, mint mikor a legszentebb cél, a haza védelmében áldozatkészséggel egyesül.

Megnövekedett ellenségeinkkel szemben győzelmet csak ugy remélhetünk, ha megadjuk a hadvezetőségnek mindazt, amire szüksége van. . . .

Sokan vannak a társadalom részéről, kik ellenszolgáltatás nélkül nem hajlandók réztárgyaiktól megválni s igy elég rézanyag nem állhat a hadvezetőség rendelkezésére. Ezért bocsátottunk ki felhivást, felkérve azokat, kik ellenszolgáltatás nélkül, vagy mert réztárgyaikat (mozsaraikat, gyertyatartóikat és mérlegsulyaikat) nem nélkülözhetik, nem adták a „Fémet a hadseregnek“ bizottságnak, hogy azokat adják nekünk oda, kik is helyette cserébe nekik nikkelezett vagy bronzirozott „Pro Victoria“ vagy „a győzelmért“ 1914—15 felirással ellátott, nemcsak e nagy idők emlékét megörökitő, de a gyakorlati célnak is teljesen megfelelő vas vagy egyéb használati tárgyakat adunk. . . .

Tudjuk, hogy a templomokban is sok használaton kivüli fémtárgy van (régi gyertyatartók, füstölők, csillárok stb). Hazánkban mintegy 6000 templom van, ha tehát minden templom csak valamivel is hozzájárulna a hadvezetőségnek szükséges fém pótlásához, nagyon előmozditanánk az annyira óhajtott győzelmet.

Nem hisszük, hogy volna lelkésze e hazának, ki át ne érezné céljaink nagy fontosságát és „Rezet-Vasért“ mozgalmunk mellé, mely a réztárgyak összegyüjtésével a legszentebb és legnemesebb célt, a honvédelmet és a harcban elesettek özvegyei és árvái segitését szolgálja, segitő társaként ne állana.

Egyesületünk jelen mozgalma országszerte eddig is lelkes visszhangra talált, s reméljük, hogy Méltóságod sem tagadja meg mozgalmunkkal szemben nagybecsü pártfogását.“

Datum Quinque-Ecclesiis, 18. Junii a. 1915.

† Julius
episcopus.

1790
1915

Felesleges harangok átengedése katonai célokra.

Az az emberfeletti, óriás küzdelem, melyet nemzetünknek a minden oldalról támadó ellenséggel szemben létének fentartása és biztositása miatt kell vivnia, minden téren rendkivüli áldozatokat kiván tőlünk. Lángoló hazaszeretetünk és igazságos ügyünk diadalába vetett rendithetetlen bizalmunk arra késztetnek bennünket, hogy a győzelmes béke biztositására minden tőlünk telhető áldozatot szivesen meghozzunk. Midőn ez okból a nm. vallás és közoktatásügyi minister urnak f. évi jun. 16-án 5393/eln. 1915. sz. alatt hozzám intézett *bizalmas* tudakozását közzéteszem, egyuttal felhivom egyházmegyém összes tiszt. lelkészeit, hogy a hadvezetőség rendelkezésére bocsátható harangokra vonatkozólag engem mihamarább tájékoztatni szíveskedjenek.

A vallás- és közoktatásügyi m. kir. minisztertől. 5393/1915. eln. szám. Bizalmas!

Méltóságos és Főtisztelendő Gróf, Püspök Ur!

A hadvezetőség azon actiójának előmozditása alkalmával, amelynek törekvése, hogy gyüjtés útján a szükséges fémek nagyobb mennyisége bocsáttassék hadicélok rendelkezésére, — felmerült azon kérdés, vajjon egyes templomoknál nem volnának-e olyan már használatban nem lévő harangok, amelyek müemlék jellegével nem birván az illetékes tényezők hozzájárulásával, ellenszolgáltatás nélkül, a jelzett célra a hadvezetőségnek átengedhetők volnának.

Ennélfogva tisztelettel kérem Méltóságodat, sziveskedjék megállapittatni, vajjon a bölcs kormányzata alatt álló egyházmegyéhez tartozó templomoknál vannak-e ilyen már nem szükségelt s a hadvezetőség rendelkezésére bocsátható harangok. Egyben arra is van szerencsém Méltóságodat tisztelettel felkérni, hogy az esetleg a hadvezetőség részére kilátásba helyez-

hető harangok számát és az egyes harangok legnagyobb átmérőjét is ide mielőbb közölni méltóztassék.

Budapest, 1915. évi junius hó 16-án.

Jankovich.

Fentiek alapján első sorban azon harangok veendők figyelembe, amelyek már nincsenek rendes használatban. Hazafias készségtől sugalt figyelmünket terjesszük ki azonban azon harangjainkra is, amelyek — jóllehet használatban vannak — az egyházi ténykedéseknél nem elengedhetetlenül szükségesek. Amely templomainkban négy-öt harang is van, bizonyára akad olyan, amelyet könnyen nélkülözhetünk. Amennyiben a szóban levő harangokat a hitközség szerezte be és tartja fen, az átengedésre vonatkozólag is a hitközség képviselőtestületének kell határoznia. Ahol a kegyuraság a fentartó, az ő külön engedélye is szükséges. Az átengedett harangokért semmiféle ellenszolgáltatás sem igényelhető, mert hisz azokat szeretett magyar hazánk szüksége kéri fiaitól. Szivesen remélem, hogy egyházmegyém tiszt. papsága szokott buzgalmával karolja fel ezt a szent ügyet is, s a kivánt pontos adatokat a lehető legrövidebb idő alatt, de legkésőbb f. é. julius 1-éig beszolgáltatja hozzám. Az egyik osztrák egyházmegye másfél száz harangot ajánlott fel, a pécsi egyházmegye remélhetőleg nem fog mögötte messze elmaradni.

Pécs, 1915. jun. 20.

Gyula s. k.
püspök.